

Володимир МОРОЗ

ЗИНОВІЙ ТЕРШАКОВЕЦЬ-“ФЕДІР”

ЛІТОПИС УПА
СЕРІЯ “ПОДІЇ І ЛЮДИ”

КНИГА 12

LITOPYS UPA
Series "Events and People"
Book 12

Volodymyr Moroz

ZYNOVIY TERSHAKOVETS-"FEDIR"

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серія “Події і люди”
Книга 12

Володимир Мороз

ЗИНОВІЙ ТЕРШАКОВЕЦЬ-“ФЕДІР”

УДК 94(477.83)-05
ББК 63.3(4укр)62-45-8
М80

Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець-“Федір”.

Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання “Літопис УПА”. Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З. Тершаковця “Польське питання”, в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом.

Volodymyr Moroz, Zynoviy Tershakovets-“Fedir”.

Zynoviy Tershakovets will go down in history as leader of the OUN for the Lviv Region during the Ukrainian national liberation movement, and as founder and editor of the underground publication “Litopys UPA”. These and other aspects of his life and activities are presented in this book, based on a broad range of source material and previously unknown archival documents. In addition, the book features Z. Tershakovets’s publication entitled “The Polish Question”, which appears in print for the first time since 1944 and focuses on the Ukrainian Underground’s relations with its western neighbor.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
Петро Й. ПОТІЧНИЙ

Оригінал-макет
Петро Клим

ISBN 978-966-2105-25-4 (Ukraine)
ISBN 978-1-897431-26-9 (Canada)

© Літопис УПА, 2011
© Litopys UPA, 2011

**Фундатором цього тому
згідно заповіту є**



св. п. Євген Теслюк
(11 лютого 1921 - 29 серпня 2008)

Народився в селі Лучка Тернопільського р-ну в Україні.
У 1948 р. прибув до Канади, де оселився в м. Ванкувер
і став активним у місцевій громаді.

Фінансово підтримував різні заходи і проекти.

Належав до багатьох організацій.

Помер в м. Ванкувер, Бритійська Колумбія, Канада.

Виконавцям заповіту Богданові Карпінському
та Андрієві Петелицькому складаємо щире подяку.

ВСТУП

Одне із чільних місць в національно-визвольній боротьбі українців середини ХХ ст. займає Зиновій Тершаковець – крайовий провідник ОУН Львівського краю, засновник і редактор журналу “Літопис УПА”, майор-політвиховник УПА, відомий у підпіллі за псевдонімами “Федір”, “Чагрів”, “Червень”, “Русич”, “Лисий”, “44”.

Перший нарис-спогад про Зиновія Тершаковця опублікований в газеті “Гомін України” (Торонто) у 1951 р. за підписом “Степан К.”¹ (очевидно, Степан Корнецький, оскільки подані відомості перегукуються із його поезіями, виданими пізніше²). Через кілька років з’явилася більш широка стаття в “Альманасі-календарі “Гомону України” на 1956 р.”, де автор (можливо, це брат, Андрій Тершаковець, або той-таки Степан Корнецький) стисло, але досить точно описав життя і діяльність Зиновія Тершаковця³. Тривалий час цей нарис був найдокладнішим, на ньому базувалися інші автори⁴.

У 2003 р. з’явилася книга Івана Геля “Історія сіл Кліцка та Якимчиці”⁵. Автор опрацював значну кількість спогадів мешканців рідного села З. Тершаковця, а також родичів і знайомих. Це дозволило досить різнобічно висвітлити його постать. 4 листопада того ж року у Львівському університеті відбулася наукова конференція, присвячена родині Тершаковців⁶. Її ініціатором та організатором був І. Гель. За результатами конференції видано збірник, у якому, зокрема, поміщено доповіді та повідомлення про родину та її найвизначніших представників, зокрема і З. Тершаковця⁷.

Автор даної книги кілька разів торкався постаті провідника “Федора” у публікаціях, присвячених діяльності ОУН на Львівщині, а також історії Пласту та Воєнної округи УПА “Буг”⁸. На згаданий вище конференції була представлена доповідь про життя та діяльність З. Тершаковця⁹. Також опубліковано ряд документів, які стосуються його діяльності у підпіллі¹⁰.

З найновіших публікацій слід згадати монографію Василя Ільницького про Дрогобицьку округу ОУН, якою певний час керував “Федір”¹¹.

Останнім часом виявлено значну кількість джерел, які не тільки дають можливість значно ширше, ніж раніше, розглянути особу Зиновія Тершаковця, а й загалом з’ясувати всі основні моменти його особистого життя та суспільно-політичної діяльності.

У підготовці та виданні книги вагому допомогу надали: Владислав Берковський (м. Київ, Центральний державний архів зарубіжної україні), Олександр Вовк (м. Київ), Володимир В’ятрович (м. Київ), Олександр Говорун (м. Київ, Галузевий державний архів Служби безпеки

України), Адольф Гладилевич (м. Монреаль), Ігор Гомзяк (м. Львів, “Літопис УПА”), Тарас Гривул (м. Львів), Василь Ільницький (м. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет), Олександр Іщук (м. Київ, Галузевий державний архів Служби безпеки України), Василь Левкович (м. Львів), Володимир Муравський (м. Львів), Валерій Огороднік (м. Київ, Галузевий державний архів Служби безпеки України), Михайло Романюк (м. Львів, Інститут українознавства НАН України), Ольга Свідзинська (м. Львів), Роман Сколоздра (с. Розвадів Миколаївського р-ну Львівської обл.), Богдан Янишин (м. Київ, Інститут історії НАН України), Богдан Яцун (м. Київ), а також представники родини Тершаковців – Марта Личук, Любов Стернюк, Мирослав Личук, Іван Гель.

РОДИНА ТЕРШАКОВЦІВ

Зиновій Тершаковець народився 19 серпня 1913 р. у с. Якимчиці Городоцького району Львівської області. В українській мові ім'я “Зиновій” побутує також як “Зіновій”, “Зеновій”, “Зенон”, “Зенко” і в джерелах щодо З. Тершаковця зустрічаються всі перераховані форми.

Виростав він у свідомій, політично активній родині. Батько – Григорій Андрійович Тершаковець (народився 15 лютого 1877 р. у с. Якимчиці, син заможного селянина) – відігравав важливу роль у житті Галичини, був організатором громадсько-політичного, економічного і культурного життя рідної Комарнівщини, організатором “Просвіти” та “Сільського господаря” (почесний член цих товариств, тривалий очолював їх комарнівські філії). Обирався послом до галицького крайового сейму у 1913 р., очолював канцелярію Галицько-Буковинського комітету у Києві (1917–1918 рр.), був депутатом розширеного складу Української Національної Ради Західно-Української Народної Республіки (1918–1919 рр.). Згодом входив до керівництва Українського національно-демократичного об'єднання, тричі обирався до польського сейму, у якому працював до 1938 р., коли відмовився балотуватися через незгоду із політикою керівництва УНДО. Побував у російському (1915–1917 рр.) та польському (1919–1920 рр.) полоні, кілька разів – у польській в'язниці (1922, 1930 рр.), відтак тривалий час – у більшовицьких тюрмах і таборах (1939–1947, 1948–1956 рр.). Востаннє вийшов на волю 29 березня 1956 р., повернувся на Батьківщину. Помер 28 липня 1959 р. у Львові в лікарні, похований у рідних Якимчицях.

Племінник Григорія Тершаковця – Михайло Іванович Тершаковець (1883–1978) – визначний український літературознавець, історик літератури, педагог. Інший племінник Григорія Тершаковця, син його сестри Марії – Федір Іванович Черник – командир кулеметної сотні та



Родина Тершаковців. Зліва направо сидять: брат Андрій, мати Наталія, батько Григорій, брат Михайло; стоять: сестра Дарія, сестра Марія, її чоловік Володимир Білик, сестра Ольга, Зиновій. Якимчиці, поч. 1930-х рр.

член Стрілецької ради київської формації Січових Стрільців, загинув як герой у бою під Мотовилівкою 18 листопада 1918 р.

Також і інші представники родини відзначилися як старшини українських армій, громадсько-політичні діячі, учасники визвольного руху, лікарі. Близьким родичем є Іван Гель – відомий громадсько-політичний діяч, дисидент, один з лідерів національного руху кінця 1980-х, зокрема, голова Комітету захисту прав УГКЦ. Його мати – Февронія Тершаковець – була троюрідною сестрою Зиновія Тершаковця. Цькуючи І. Геля, радянська преса часто дорікала йому родинними зв'язками із “бандитами-бандерівцями”.

Григорій Тершаковець у 1905 р. одружився з Наталією Прухницькою (народилася у м. Комарно у 1887 р., померла на засланні у Казахстані 6 жовтня 1942 р.). Їхні діти: Теодора (роки життя – 1905–1906 рр.), Марія (1907–1997 рр.), Ольга (1909–1989 рр.), Андрій (1911–1979 рр.), Зиновій (1913–1948 рр.), Дарія (1919–1947/1948 рр.) Омелян (1921–1924 рр.) та Михайло (1925–1933 рр.).

Доньки отримали педагогічну освіту і вчителювали. Андрій Тершаковець закінчив Львівський університет із ступенем магістра права.

Був членом Управи Філії “Просвіти” в Комарно, відтак працював адвокатом у Самборі, а в роки німецької окупації очолював міську управу в Рудках. Виїхав на еміграцію в Канаду. Тривалий час був активним у Пласті як виховник, кошовий і станичний в Торонто, довгі роки очолював пластовий сеньйорат в Канаді і належав до крайового пластового суду. Помер 6 квітня 1979 р. в Торонто¹².

ЮНАЦЬКІ РОКИ

Після закінчення народної школи у рідному селі, де навчався у 1920–1924 роках, З. Тершаковець пішов у Філію Української Академічної гімназії у Львові (популярно – “Філія”). Там теж навчався старший брат Андрій і викладав Михайло Тершаковець.

На формування світогляду Зиновія значний вплив мали визвольні змагання українців 1917–1921 рр., в яких брали активну участь його батько та родина, а відтак їхні розповіді про це. Навчаючись у гімназії, він перерахував усі спогади та дослідження на цю тематику, а згодом – загалом з української історії та літератури¹³.

Як багато інших учнів, від 1926 р. Зиновій та Андрій стали членами юнацької виховної організації Пласт. Спочатку Зиновій належав до 43 куреня ім. Князя Олега Віщого. Згодом ця пластова частина була приєднана до 7 куреня ім. Князя Льва, і обоє хлопців виховувалися в ньому.

У 1920-х роках Пласт був найкращою виховницькою організацією для молоді, у ньому справді виростав “новий люд”, а організація знаходила підтримку в середовищі українського громадянства Західної України. Активно допомагали Пласту і близькі родичі Зиновія – батько Григорій і стриєчний брат Михайло Тершаковці.

До Пласту “на Філії” свого часу належали відомі в майбутньому громадські і політичні діячі, учасники національно-визвольної боротьби, зокрема Тиміш Білостоцький, Богдан Гвоздецький, Едвард Жарський, Роман Шухевич та інші. Із тих, з ким разом довелося пластувати З. Тершаковцю, слід згадати Володимира Байталу, Юліяна Заблоцького, Олександра Курчабу, Миколу Лебеда, Миколу



Володимир Таранович

Лемика, Онуфрія Максиміва, Івана Мигула, Володимира Нидзу, Ярослава Пришляка (з Миколаєва), Романа Рибачека, Романа Рогожу, Олексю Сокола, Володимира Тарановича.

Зв'язковим (виховник старшого віку) куреня був старший пластун-скоб Іван Сенів (у майбутньому відомий митець та мистецтвознавець), курінним (вибирався юнаками з-поміж себе) – пластун-розвідчик Володимир Таранович-“Капраль”. В. Таранович завів у курені порядок і залізну дисципліну (“капральщину”), чим не всі були задоволені, але завдяки цьому курінь став одним із найкращих у Галичині.

У 1928 р. З. Тершаковець був учасником табору на Соколі в Карпатах, а наступного року – мандрівного табору в горах, який закінчився на г. Маківка. Станом на 1930 р. З. Тершаковець здобув ступінь пластуна-розвідчика¹⁴.

ПЕРШІ КРОКИ У ДОРОСЛОМУ ЖИТТІ

Іспит зрілості Зиновій та Андрій Тершаковці склали одночасно – 5 червня 1931 р.¹⁵ Обое вибрали фах юриста. Зиновій вступив на факультет права Католицького університету в Любліні, Андрій – у Львові.

Після двох років навчання (1931–1932, 1932–1933 рр.) З. Тершаковець перевівся до Львова, де закінчив навчання з дипломом магістра права. За твердженням невідомого діаспорного автора (імовірно, Андрія Тершаковця), це сталося у 1936 р.¹⁶ Натомість Адольф Гладилевич згадував, що він навчався разом із Зиновієм і вони одночасно закінчили університет у 1937 р.¹⁷

Згодом Зиновій також закінчив однорічний курс закордонної торгової справи¹⁸, а 15 жовтня–31 грудня 1938 р. відбув практику в характері госпітанта (стажера) в “Українському кооперативному банку” у Львові, при чому виявив велику уважність, точність та солідність у праці.

Протягом червня 1937 р. – початку 1938 р. працював у Добромилі та околиці.



Зиновій та Анастасія Тершаковці на вулиці Львова, 1938 р.

У радянських документах стверджується, що у 1937–1939 рр. З. Тершаковець працював у банку у Львові¹⁹.

У 1938 р. Зиновій Тершаковець одружився. Дружина, Анастасія Мурафа, народилася 29 березня 1916 р. у с. Бовшів Рогатинського повіту (тепер Галицький район Івано-Франківської обл.). Походила із свідомої та заможної української родини, що дало можливість дітям отримати середню освіту. Анастасія (Настуня, Тася) закінчила фахову середню школу сестер Василіянок у Львові у 1936 році. У школі вчилася із Дарією Тершаковець, з нею їздила у Якимчиці, де і познайомилася з її братом Зиновієм. На час одруження вона вже була круглою сиротою (батько Михайло помер у 1929 р., мати Марія – у 1933 р.)

Збереглися листівки, написані Зиновієм до Анастасії, які передають тепло стосунків між ними: *“Дороженька Тасю!...”, “Пиши часто, це для мене тепер одинока розрада...”*, *“Зважай на себе. Мені страшно скучилося за Тобою...”*, *“Цілую Тебе, твій Зиновій”*. Зиновій дуже довіряв дружині. Якщо хтось сумнівався, він говорив: *“Так сказала Тася”*.

НА ШЛЯХУ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ

Членом Організації Українських Націоналістів З. Тершаковець став у 1929 р. Після заборони польською владою Пласту у вересні 1930 р., всю свою увагу він звернув на працю в ОУН²⁰. Спочатку працював на терені гімназії, відтак у студентському секторі²¹. Ще під час навчання у Любліні організував там першу студентську організацію – Українську академічну громаду²². Брав участь у студентських з'їздах, на одному з яких – у березні 1939 р. – був заарештований польською поліцією серед понад сотні інших делегатів конгресу Союзу українських студентських організацій під Польщею (СУСОП)²³. Щоправда, завдяки заходам батька через два тижні вийшов на волю²⁴.

Майбутній головний командир УПА Василь Кук, який у 1932 р. вступив на юридичний факультет Люблінського католицького університету, встановив там організаційний зв'язок із З. Тершаковцем. Певний час вони мешкали разом в одній квартирі. Згодом Зиновій із ще одним студентом-націоналістом Ганушевським переселився в інше помешкання, залишивши на старому місці В. Кука та Якова Чорнія. Влітку 1934 р. у цій квартирі переховувався бойовик ОУН Григорій Мацейко після виконаного ним атентату на міністра внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацького²⁵. В Любліні З. Тершаковець налагодив добрі відносини з українськими емігрантами – діячами УНР і вів серед них відповідну політичну роботу²⁶.

Як згадував Василь Кук, він познайомився із З. Тершаковцем дещо раніше, влітку 1932 р., в Карпатах (околиці м. Надвірна). Вони разом мали йти на вишкіл, проте за ними на місце зустрічі ніхто не прий-

шов. Згодом з'ясувалося, що організаторів вишколу арештувала польська поліція і конфіскувала в них зброю²⁷.

Одночасно З. Тершаковець брав активну участь у підпільній праці на Комарнівщині, був одним із перших організаторів ОУН цього терену. Деякий час займав пост повітового провідника²⁸. Як інші націоналісти, активно працював у легальних культурно-просвітницьких та молодіжних організаціях. Був головою Товариства “Сокіл” та гуртка “Рідної школи” у Якимчицях. Під час канікул відвідував села з рефератами, демонструючи вроджений талант промовця. Особливу увагу звертав на членів сокільських гнізд, найактивніших з яких залучав до ОУН. Також був секретарем читальні “Просвіти” у рідному селі, входив до Управи Філії “Просвіти” в Комарні. Майже кожної вільної неділі їздив на загальні збори сільських читалень, при цьому контролюючи роботу мережі ОУН²⁹.

Використовуючи те, що батько, як посол до польського сейму, міг тримати вдома різноманітну, зокрема і нелегальну літературу, Зинівій укомплектував бібліотеку підпільних видань ОУН та неконфіскованих газет та журналів³⁰.

КУЛЬТ ФЕДЯ ЧЕРНИКА

У Якимчицях та сусідніх селах З. Тершаковець організовував вечори, присвячені своєму краюнинові та родичеві, Федорові Чернику, героєві бою під Мотовилівкою.

В одній із львівських газет поміщено коротке повідомлення про один із таких заходів за підписом “Учасник” (не виключено, що це З. Тершаковець): *“Одна зі світлих постатей наших визвольних змагань – це постать сотника Січових Стрільців Федя Черника, одного з тих, що труд свого життя й життя своє віддали для ідеї. Одважний вояк, організатор і душа Січового Стрілецтва і його любимець, вважав, як це пише в своїх листах, що “одинокую реальною силою в даний момент є військо. Організація війська стала для мене категоричним імперативом”. Впав на полі слави під Мотовилівкою дня 18 листопада 1918 р. Знає його вся Україна. В честь його влаштували Якимчиці – рідне село Федя Черника – святочний концерт з багатою й гарною дібраною програмою. Концерт підбадьорив усіх, що прийшли вшанувати пам'ять Світлого Лицаря, що його постать залишилась великим прикладом для української молоді”*³¹.

У 1938 р. З. Тершаковець взявся за організацію видавництва популярних видань. Зокрема, готував до друку брошуру “Мотовилівка” та драму “Сотник Черник”, яку на його замовлення написав Ростислав Єндик³². Проте арешт польською поліцією у березні 1939 р. призупинив працю, а прихід більшовиків перекреслив видавничі плани Зино-

вія. Весь наклад обох видань, який на той час вже був привезений в Якимчиці, був знищений³³.

Вже згодом, у 1948 році, в серії “Слідами Героїв” вийшла брошура “Сотник Черник”, ініціатором видання або й автором якої був, імовірно, З. Тершаковець. Загалом на протязі підпільної діяльності він часто звертався до пам’яті про свого славного стрічного брата. Так, окружний провід ОУН Дрогобиччини у 1945 р. був закодований іменем “Мотовилівка”, Городоцька (Львівська) округа в другій половині 1940-х років – іменем “Черник”. Зрештою, найвідоміший псевдонім З. Тершаковця – “Федір” – теж взятий на честь Ф. Черника³⁴.

ПОЧАТОК ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У вересні 1939 р. З. Тершаковець організував на Комарнівщині відділи української міліції, які роззброювали рештки польських військ та поліції, а здобуту зброю складували “для пізнішої потреби”³⁵. Подібні збройні відділи створила ОУН по всій Західній Україні. Їх завданням було здобуття зброї, захист населення, а насамперед – створення української адміністрації та проголошення незалежної Української Держави. Проте вступ радянських військ на територію Західної України змусив згорнути повстання і заховати зброю на майбутнє. Загалом збройні дії ОУН у вересні 1939 р. охопили майже всі повіти Галичини, Волині та Полісся і в них взяли участь близько 8 тисяч націоналістів³⁶.

Як колишній польський політв’язень та син визначного громадсько-політичного діяча З. Тершаковець перебував перед загрозою арешту НКВД, тому, відповідно до розпорядження керівництва ОУН, перейшов на територію краківського Генерал-губернаторства. З ним перебралася і вагітна Тася, яка бл. 29 листопада 1939 р. у с. Забужжя біля Сокаля народила доньку Марту (західна частина сучасного Сокальського району тоді була під німецькою окупацією, а кордон проходив по річках Буг і Солокія).

Зиновій працював вчителем на Томашівщині, директором школи біля м. Замостя на Холмщині (імовірно, с. Комарів). Вів активну культурно-освітню та організаційну працю серед населення, одночасно був районним провідником, відтак повітовим, а згодом обласним референтом пропаганди ОУН³⁷.

Батька Григорія ще таки в кінці вересня 1939 р. заарештовано і відтак засуджено до 8 років таборів, які він відбував у Комі, а наступного року на заслання в Казахстан вивезли маму Наталю, яка там невдовзі і померла. З нею депортували і сестру з малими дітьми³⁸.

У 1941 р. З. Тершаковець взяв участь у Похідних групах ОУН. За твердженням Василя Кука, він як учасник середньої групи добрався до Полтави і там організував та очолив місцевий осередок ОУН³⁹. Про

його активну націоналістичну діяльність у цьому місті стверджують і радянські документи⁴⁰. Причини і точний час залишення Зиновієм Полтави невідомі, але можна ствердити, що там він перебував всього кілька місяців. Формально працював перекладачем у німецькій армії, а наприкінці 1941 р., коли німці розпочали арешти бандерівців, “захворів”, отримав відпустку додому і на службу вже не повернувся⁴¹.

ПРОТИНІМЕЦЬКЕ ПІДПІЛЛЯ

З поверненням до Комарно З. Тершаковець влаштувався на працю у філії повітового союзу кооперативів, дружина вчителювала⁴². Перед тим певний час був, імовірно, продавцем мануфактурного магазину⁴³. У липні 1943 р., ухиляючись від пошуків Гестапо, в Комарно до родичів дружини перебрався член обласного проводу ОУН Дрогобиччини Адольф Гладилевич. Тоді З. Тершаковець влаштував його на працю референтом суспільної опіки у делегатурі Допомогового комітету Львівського повіту в Комарно. За твердженням А. Гладилевича, формально головою цієї делегатури був Андрій Ліщинський, але фактично її очолював власне З. Тершаковець⁴⁴.

Одночасно з цим Зиновій під псевдонімом “Червень” працював у проводі ОУН Городоцького повіту, який тоді включав і Комарнівщину. Тісно співпрацював із повітовим провідником Левком Шкреметком-“Галичем”-“Деканом”. Той навесні 1943 р. був призначений окружним провідником, а свій пост передав З. Тершаковцю⁴⁵. Серед тодішніх членів повітового проводу Городощини, які працювали із Зиновієм, відомі Іван Шльомський-“Шпак”, референт СБ Петро Марутяк-“Морозенко”, господарчий референт Василь Марутяк-“Понурий”, референт Юнацтва Іван Магоцький-“Гонта”-“Стоколос”. Користувався повагою серед підлеглих, здобув авторитет виваженого і розумного політика. За деякий час Зиновій зайняв пост організаційного референта окружного проводу ОУН Львівської (Городоцької) округи⁴⁶. Це сталося наприкінці 1943 р.⁴⁷

Як згадує А. Гладилевич, одного разу до Комарна приїхали раптово гестапівці і увійшли до будинку З. Тершаковця, щоб його арештувати. На щастя, той перебував в іншій кімнаті і втік через заднє вікно⁴⁸. За словами Степана Корнецького, Зиновієві кілька разів вдалося уникнути рук гестапівців⁴⁹. У радянських документах нотується перехід З. Тершаковця у підпілля навесні 1943 р.⁵⁰ або, що імовірніше, у серпні-вересні того ж року⁵¹.

У тому ж 1943 р., як згадував С. Корнецький, З. Тершаковець зумів двічі врятуватися від смерті з рук більшовицької і німецької агентури, яка на той час була сильна у повіті і яку відтак підпілля під керівництвом З. Тершаковця вдалося ліквідувати⁵². Можливо, малося на увазі



Зиновій Тершаковець

польських активістів, які активно співпрацювали з тою чи іншою окупаційною владою на шкоду свідомому українству та ОУН.

У лютому 1944 р. З. Тершаковець разом із кількома підпільниками (З., Б. і Х.), переодягнувшись у німецькі однострої і добре знаючи мову, викрав із складів у Львові значну кількість зброї, яку переправлено *“в Чорний ліс”*⁵³.

Дослідник Петро Содоль припускає, що в кінці 1943 р. – на початку 1944 р. З. Тершаковець під псевдонімом “Федір” працював в окружному проводі ОУН Бережанщини. Проте достатнього джерельного обґрунтування ця версія наразі не має. Член ГВШ УПА Олекса Луцький-“Беркут” зі-

знавав, що “Федір” походив із Бережанщини, де і працював у підпіллі перед переходом на Дрогобиччину⁵⁴. Також є звіт з Бережанської округи за грудень 1943 р. за підписом “Федір”⁵⁵ та лист від 16 лютого 1944 р. про загибель обласного референта пропаганди Тернопільщини Василя Хомина-“Бориса”, підписаний “Федір (*за обласного організаційного референта*)”⁵⁶. Командир ВО “Лисоня” Омелян Польовий-“Остап” свідчив, що навесні 1944 р. організаційним референтом Тернопільської області ОУН був “Федір”⁵⁷. Але більш імовірно, що у всіх цих випадках мова йшла про Петра Бойка-“Федора”, затриманого радянськими органами безпеки 25 лютого 1945 р. як заступника надрайонного провідника ОУН Бережанщини⁵⁸. Імовірно, що з ним сплутав З. Тершаковця і О. Луцький. Некролог З. Тершаковця говорить, що він з поста організаційного референта Львівської округи перейшов на працю у референтуру пропаганди, натомість перебування на Бережанщині не фіксується.

КРАЙОВИЙ ОСЕРЕДОК ПРОПАГАНДИ

На початку 1944 р. Провід ОУН вирішив активізувати працю референтури пропаганди в Галичині, призначивши її керівником Петра Дужого-“Дороша”. Його попередники на цьому посту, Святослав Мотало-“Оляф” та Василь Лаба-“Роман”, не змогли поставити працю на належному рівні. Станом на травень 1944 р. П. Дужий завершив



Край ОУН Західні українські землі (ЗУЗ). 1944 р.

формування штату своїх співробітників. Серед них опинився і З. Тершаковець.

Крайовий осередок пропаганди (КОП) ОУН Західних Українських Земель (ЗУЗ) під закованою назвою “Зелений гай” розташовувався в південній частині Бібречького повіту (села Дев’ятники, Ятвяги, Юшківці, Бертешів, Голдовичі, Ліщини, Репехів, Вибранівка, Кологури теперішнього Жидачівського р-ну Львівської обл.) і складався з шести відділів, в кожному з яких працювало кілька осіб:

1. Організаційно-технічний (керівник Дмитро Сусік-“Ришард”, заступник Мирослав Мартин-“Ігор”-“Яворенко”).
2. Пресово-інформаційний (т. зв. Українська Інформаційна Служба, керівник Василь Лаба-“Роман”-“Ігоревич”-“Явір”-“Ольгович”).
3. Вишкільний (керівник “Левко”).
4. Масової пропаганди (керівник Зиновій Тершаковець-“Федір”-“Чагрів”).
5. Політичного виховання (керівник Петро Федун-“Волянський”).
6. Газета “За Українську Державу” (редактор Осип Позичанюк-“Шугай”-“Євшан”).⁵⁹

З. Тершаковець займався розробкою інструктивних матеріалів для працівників нижчих ланок референтури пропаганди. В той час він написав працю “Польське питання” (підзаголовок “На допомо-

гу інструкторам-пропагандистам”), яка була у 1944 р. опублікована окремою брошурою. Авторство у самому виданні не зазначене, але у друкованому органі Проводу ОУН “Ідея і чин” у переліку підпільних газет і брошур вказано, що “Польське питання” написав “Ф. Чагрів”⁶⁰. Крім того, характер брошури повністю відповідав тодішній праці З. Тершаковця. У виданні викладено погляд Організації Українських Націоналістів на українсько-польські стосунки під кутом використання його у масовій пропаганді*. Можливо, світ побачили й інші аналогічні публікації, але наразі вони невідомі.

IV відділом КОП розроблено і скеровано в обласні та окружні референтури пропаганди ряд інструкцій, з яких три, датовані 28 квітня, 3 і 26 травня, збереглися⁶¹. У них викладено завдання і засади праці. Зокрема, актуальність масової усної пропаганди пояснювалася так: *“Дотеперішні методи пропаганди, які послуговувалися переважно друкованим словом, не завжди зможуть задовольнити всіх потреб, які ставитиме перед пропагандою життя. На це складаються різні причини. Брак легальної відповідної української преси, комунікаційні труднощі, низький освітній рівень широких мас, підпільні умови і т. д. Тому своєчасною є масова усна пропаганда, яка являється дуже важливим засобом пропагандивної роботи. Наші ідеї мусять дійти до найширших народних мас, а найкраще це можна зробити тільки при зустрічі з тими масами. З історії більшовицької революції в Росії знаємо, наприклад, що основні твори марксизму, які більшовики прийняли як свою ідеологію, могли змобілізувати тільки невелику частину, переважно інтелігенції і студентства, яким вони були під силу і знані. Поширенням цих творів серед малописьменних народних мас Росії не можна було їх змобілізувати і пірвати до революційної боротьби. Тому більшовики післали в народні маси цілі армії агітаторів, які так довго вели агітаційну роботу серед мас, поки не наступила революція. На тисячах зборів – по фабриках і заводах, в окопах – більшовики пропагували свої ідеї. Невтомною пропагандивною роботою десятків тисяч пропагандистів більшовикам вдалося поширити свої ідеї, здобути ті маси і скерувати їх боротьбу в бажаному для них напрямку”*⁶².

При обласних і окружних осередках пропаганди формувалися ланки інструкторів-пропагандистів для масової усної пропаганди, перед якими ставилися завдання:

- 1) піднести політичну свідомість і активність українського народу;
- 2) вияснити цілі і програму ОУН;
- 3) інформувати український народ про біжучі події, означуючи їхнє відношення до Національної Революції і подавати їх розв’язку та засоби боротьби;

* Праця “Польське питання” публікується у додатках наприкінці книги.

4) ширити ідею самостійних національних держав поневолених народів, що внаслідок війни опинилися на території України;

5) вияснювати безперспективність і шкідливість імперіялістичної війни, яка вимагає колосальних народних жертв, серед народів, що їх правлячі класи ведуть імперіялістичну політику.

Для переведення тих цілей інструктори-пропагандисти:

1) переводять пропагандивні акції в терені – по селах, містечках і в районах, в млинах, тартаках, біля церков, на базарах і т. п. (мітинги, збори, наради, розмови);

2) організують місцевих пропагандистів, дають їм інструкції для пропагандивної роботи, переводять короткотермінові перевишколи і перевіряють пропагандивну роботу в терені;

3) звітують про відгук і вплив нашої пропаганди на маси українського народу і на ворогів.

Завваження до пункту 1. Щоб справно перевести мітинг, збори або нараду – треба мати на увазі такі справи:

а) інструктор-пропагандист не повинен по терені порушуватись сам, але (узброєний) з 2-3 узброєними охоронниками і з делегатом районного або повітового проводу, до якого належатиме організаційна сторінка мітингів, зборів, нарад;

б) про мітинги повідомляти населення в останньому моменті перед виступом, а не раніше 1 год., якщо має відбутись в одному селі, а 3 год. раніше, якщо має відбутись в двох або трьох селах;

в) мітинги повинні відбуватись увечері або вночі, в ніякому випадкові вранці;

г) перед повідомленням населення про мітинг, збори або нараду, мусять бути поставлені довкруги села стійки, які не випустять нікого з села без дозволу місцевого провідника аж до закінчення мітингу;

д) делегат районного або повітового проводу у порозумінні з місцевими провідниками подбає про окрему безпеку села на час мітингу, якщо цього вимагає потреба (боївками або військовими частинами у порозумінні з відповідними командирами відділів УПА);

е) мітинг з дискусіями не повинен тривати довше як 3-4 години;

є) якщо немає можливості перевести мітинг – відбути нараду вужого гурта провідних одиниць села;

ж) якщо немає можливості перевести ані мітингу, ані наради – тоді треба відбути розмову з найвизначнішими людьми села (3-10 осіб) з метою з'ясувати їм про наше положення, боротьбу, завдання тощо;

з) користь буде навіть тоді, якщо інструктор-пропагандист відбуде розмову тільки з однією людиною (наприклад, з станичним) і скаже їй те, про що мав говорити на мітингу, нараді чи зборах;

и) не повідомляти населення про те, в якій місцевості має відбутися черговий мітинг;

і) треба сподіватися сильної реакції з боку окупанта (німців, більшовиків) у відповідь на масову усну пропаганду і тому завдання всіх теренових провідників – поробити всі заходи забезпечення інструкторів-пропагандистів і мітингів перед провокацією”⁶³.

Згідно цих інструкцій була налагоджена праця референтури пропаганди в Галичині у 1944 р.⁶⁴ Активно використовувалися напрацювання у питанні масової пропаганди і у 1945 р., та й, зрештою, надалі, з тим, що від мітингів перейшли до гутірок.

Тодішній зверхник – Петро Дужий – характеризував “Чагрива” як дуже міцного і відповідального співробітника⁶⁵.

З. Тершаковець перебував переважно у с. Ятвяги (тепер Прибілля). Саме тут він разом із дружиною та дочкою, а також Осипом Позичанюком-“Євшаном”, Петром Федунтом-“Волянським”, Мирославом Мартином-“Уласом”, Хризанфом Гонтарем-“Кузьменком” та Марією Огоновською-“Вірою” переховувався в час переходу на захід більшовицько-німецького фронту наприкінці липня 1944 р.⁶⁶

У с. Дорожеві (тепер Дрогобицький район Львівської обл.) наприкінці серпня – на початку вересня 1944 р. лікувався Президент Української Головної Визвольної Ради Кирило Осьмак-“Псельський”. Там був затриманий більшовицькими облавниками 5 вересня. Керівництво підпілля не мало зв’язку до Дорожева і не знало про арешт. Тоді, за дорученням шефа ГВШ УПА Дмитра Гриця-“Перебийноса”, З. Тершаковець, який знав придністровський терен, відрядив із “Зеленого гаю” на розвідку в це село секретарку КОП Марію Огоновську-“Віру”. Вона з’ясувала долю К. Осьмака і повідомила Провід ОУН про його арешт⁶⁷.

Після переходу фронту роботу “Зеленого гаю” перебудували відповідно до нових умов і потреб організації. Зокрема, відділ масової пропаганди було ліквідовано⁶⁸.

НА ЧОЛІ ПІДПІЛЛЯ ДРОГОБИЧЧИНИ

У листопаді 1944 р. Петро Дужий-“Дорощ”, який тоді виконував також обов’язки крайового організаційного референта ЗУЗ, призначив З. Тершаковця на пост обласного провідника ОУН Дрогобищини (область “Коссак”) ⁶⁹. Імовірно, це було зроблено за дорученням члена Бюро проводу ОУН Дмитра Маївського-“Косара”, про що зізнавав член ГВШ УПА Олекса Луцький-“Беркут”: *“Коли в грудні 1944 року я був у “Косара”, в той час там був якийсь “Федір”, якого “Косар” скеровував в Дрогобицький обласний провід ОУН із завданням з’ясувати діяльність “Шпака” і командира УПА “Дзвінчука”. Після цього він повинен був замінити там “Шпака” або “Дзвінчука”. Кого саме, точно не пам’ятаю”⁷⁰.*

Це призначення було виявом довіри до З. Тершаковця і визнання організаційних здібностей, оскільки у той час Дрогобищина мала ряд серйозних проблем. Попередній обласний провідник Зиновій Благий-“Шпак” постійно конфліктував із командуванням Дрогобицької ВО УПА “Маківка”, окружний провідник Самбірщини Богдан Кузьма-“Кубайчук” за переговори із німцями потрапив під організаційне слідство і був відсторонений від праці, окружний провідник Стрийщини Кость Марків-“Аскольд” легалізувався і відійшов від підпільної діяльності. Це позначилося на настроях та ефективності діяльності ОУН Дрогобищини. Ці та інші проблеми мав вирішити і вирішив новий обласний провідник. Про це П. Дужий-“Дорош” писав до крайового провідника ЗУЗ Романа Кравчука-“Максима” 22 листопада 1944 р., уточнюючи, що “Шпак” до 15 грудня має передати весь терен і людей “Федорові”, який вже пішов до праці⁷¹. На Дрогобищині З. Тершаковець користувався теж псевдонімами “Чагрів” та, рідше, “Червень”⁷².

Навесні 1945 р. З. Тершаковець реорганізував Дрогобицьку область ОУН в округу в складі Карпатського краю і став її першим провідником. Керівник Українського Червоного Хреста Дрогобищини Юлія Ганущак-“Галичанка” згадувала свого безпосереднього зверхника З. Тершаковця як дуже доброго провідника⁷³. Восени 1945 р. у нього виникли напружені стосунки з командиром Дрогобицького ТВ УПА “Маківка” Ярославом-Дмитром Вітовським-“Зміюкою”⁷⁴.

Дружина з донькою у цей період перебувала на Миколаївщині, де 1 липня 1945 р. народилася донька Люба. Згодом вона з обома доньками перебралася у Дашаву під Стриєм і мешкала в родині переселенців із Польщі Камінських.

У вересні 1945 р. на постій З. Тершаковця між селами Сукіль, Бряза і Труханів прибули кур’ери із Мюнхена Ярослав-Теодор Мороз-“Славек”-“Мамай” і Василь Чижевський-“Демид”. “Славек” просив З. Тершаковця, якого знав із спільного навчання на юридичному факультеті Львівського університету, встановити зв’язок з головою Ініціативної групи з возз’єднання греко-католицької церкви з Російською православною церквою о. Гавриїлом Костельником. Згідно пізніших зізнань Я.-Т. Мороза, у відповідь “Федір” повідомив, що є рішення крайового проводу ОУН про фізичну ліквідацію Костельника і всіх священників, які співпрацюватимуть з радянською владою. З. Тершаковець показав розроблене звернення ОУН до священників, яких попереджено про знищення або тілесні покарання у випадку переходу на православ’я. “Славек” категорично заборонив здійснювати ці заходи до з’ясування питання у Проводі ОУН. Контакт із Костельником встановити не вдалося, оскільки його сильно охороняли радянські органи держбезпеки. При відході закордон Я.-Т. Мороз доручив “Федору” далі шукати підходів до протопресвітера⁷⁵. Згодом “Славек” дав опис З. Тершаковця з цього часу: *“середнього зросту, стрункий, лисий,*

голова велика, лице видовжене”⁷⁶. Натомість Ярослав-Дмитро Вітовський запам’ятав провідника “Федора” так: “48-50 років, високого зросту, повний, лисий”⁷⁷. Дещо раніше, станом на грудень 1944 р., Олекса Луцький подавав наступний опис З. Тершаковця: “близько 40 років, високого зросту, добре фізично збудований, інтелігентне обличчя, лисий”⁷⁸.

Імовірно, саме зі “Славеком” З. Тершаковець передав на Захід датований 16 жовтня 1945 р. лист до брата Андрія, де писав: “Нарід держиться по-геройськи і з посвятою жертвенно працює. Віримо в нашу перемогу, а коли б і не вийшло нічого, то прийдуть нові борці, що бачать нас і боротьбу поведуть далі, але рабами не будемо і ворогові не поклонимося. Чи я доживу до того, щоби бачити Вас – не знаю. Вже не раз не було виходу, та Мати Божа врятувала. Призначення свого не мину”⁷⁹.

ГАЗ У КРИЇВЦІ

До часу перебування на посту окружного провідника ОУН Дрогобищини відноситься епізод, описаний повстанцем на псевдо “Слав” у першому випуску підпільного журналу “Літопис УПА” (спогад “Газ у криївці”). У публікації З. Тершаковець фігурує під псевдонімом “Лисий”:

“Погідний ранок 20 серпня 1945 р. ніяк не гармонізував з трижовною ситуацією в лісі: ліс був густо обставлений більшовиками. Сонце зійшло вже високо і почало огрівати перемучених повстанців, що нічню продирались через ворожі застави. Темна дощова ніч і двох вбитих большевиків допомогли перейти густий перстень застав і добитися до лісу.

Нас вісьмох рішило перебути облаву в криївці, бо один з повстанців був легко ранений, а двох було хворих.

При вході криївки стояв друг С. і надслухував. Було спокійно...

Та о год. 11.30 перед полуднем він скоро закрив вічко входу і повідомив, що в долині, коло кернички чути голоси і большевики посуваються корчами в напрямі нашої криївки.

В криївці напружений неспокій: одні хапають за зброю, другі заспокоюють, що нічого не буде, большевики перейдуть корчами і на тому скінчаться.

За пару хвилин чуємо стукоти людських ніг над криївкою. Земля виразно відбиває їх і чути, що большевиків є багато.

В криївці такий спокій, що чуємо через вентилятори большевицькі голоси.

Тупіт ніг міцніє, минає хвилина, друга, – а большевики не йдуть даліше.

Зростає неспокій, а через хвилину чути виразно якийсь голос: “Шукайте добре, то тут, недалеко”... Тривожно забилося серце. Перший раз зайшли ми в лісі до криївки і “хтось” підслідив нашу криївку.

Кожний хапає за зброю, деякі йдуть вже до вузького тунелю, де ще є запасний другий вихід. Минуло кілька хвилин, як хтось зачав рухати вічком на вході, і раптом вічко відкрилось, а до криївки впав жмут денного світла. Ранений стрілець стріляє з пістолі вгору, вічко з лоскотом закривається, але тепер ясно, що нашу криївку віднайшли і тепер виходу немає...

Всі тиснемося у вузькому тунелі, в кожного пістоль напготові та кінчати зі собою ще час. Рішаємо чекати, поки не відкопають криївки і боронитись з тунелю, може вдасться видержати до ночі, а нічю прорив може вдатися. Бодай частина з нас врятується, та й треба дорого продавати своє життя.

В напруженні минає ще кілька хвилин, вічко криївки большевики ще раз отвиряють. Паде знова жмут світла, а за ним сильні серії з автомата – потім чути сухий тріскіт, як би щось впало до середини і знова спокій.

Наш ранений, який лежить у тунелю найближче до криївки кричить: “криївка горить!” – і до тунелю починають входити легенькі пасма диму.

“Нас хочуть викурити димом” – думає кожний, але ми знаходимо протиоборону: скидаємо маринарки і затикаємо ними дверцята, що лучать тунель з криївкою. Дим входить далше, але дуже поволі. В такій ситуації, одначе, трудно буде видержати до вечора.

В тунелі тихо-тихо. Ніхто не говорить, шкода слів, кожний пращається думкою з тим світом, і тільки чомусь жаль, що ми не в лісі, тут якось темно, – а там, на сонці, краще вмирати...

Минає пів години, як почав входити дим. Але, що це? Дим чомусь не в’їдається в очі, а в устах робиться солодко і тяжко віддихати... Невже ж це газ? Не хотілося вірити, але така була дійсність. Большевики вкинули до криївки газову гранату, щоб нас зачадити і половити живими.

Ждати нема часу – треба прориватися негайно, може все-таки хтось з нас врятується.

Лисий підпирає сильно плечима один стовп, тягне руками поперечний, хвилина неспокійного напруження – і земля паде вділ до тунелю, а за нею жмут світла. Яр вже висуває голову “на світ”, а за нею своє ППД. Перед ним, на пару кроків, сидить під корчем майор НКВД, старий чекіст, новоприбулий начальник районного НКВД. Майор, мріючи про медалі за зловлених “бандьорів” і втікши зі страху подальше від криївки – щоб, було, повстанці не викинули гранати – збаранів, побачивши несподівано чоловіка, що виліз з-під землі. Та Яр не дав йому часу прийти до себе; коротка серія з автомата,

майор дістає “партизанський медаль” з олова в груди і Яр вже на горі.

Лисий миттю вискакує за ним і бачить наліво від себе молодого чорнявого большевика. Це також майор НКВД, але з області, і Лисий дарує йому також “медалю” – а ми в секундах вискакуємо на верх.

Густі корчі не дозволяють большевикам зорієнтуватися в ситуації. Це ми використовуємо. Савка кидає гранату в той напрям, де большевики відкопували криївку і вслід за сильним вибухом чути большевицькі крики. Яр вже над криничкою, де над кручею сидить п'ятьох большевиків. Довга серія з ППД – чотирьох большевиків паде вбитими, але Ярові затапується зброя. Він б'є прикладом большевика в голову і цей з криком летить в долину, до кернички. З долини, від кернички, хтось кричить: “Кто стреляет?” – а Лисий у відповідь шле довгих дві серії в напрямі кернички. Чути знова сильні крики коло кернички: там був гурт большевиків а між ними лікар, якого нарочно привезли в ліс, щоби застриками приводив до притомності зачаджених повстанців.

Яр направляє свого автомата і ранить з пістоля ще одного большевика, що, не розпізнавши його, поміж корчами питав за “пропуском”. Наш ранений стрілець захоплює автомата від вбитого майора, Яр також одного автомата і ми скорим бігом продираємося корчами в глибину ліса.

Большевиків було більше, як півсотні довкола криївки, але погоні за нами якраз не робили, мабуть тому, що були спаніковані і не стало “начальства”.

Коли на їхні алярмові знаки почали зі всіх сторін лісу бігти на поміч большевикам, – ми вже були далеко в лісі, і сонце насправду щиро до нас всміхалося...”⁸⁰.

Дещо інакше цю подію подано у звіті ОУН за серпень 1945 р.: “З 19 на 20.8.45 большевики окружили ліс між селами Веринь, Крупсько, Розділ, Стільсько, Радів і Прийма. Ніччю, в часі прориву повстанців через большевицькі застави до ліса, д. З. вбиває 2 большевиків (один НКВД-ст). Внаслідок провокації большевики окружили табір повстанців відділу Я[вора], однак відділ без жодних втрат прорвався, вбиваючи при тому 4 бійців. Рівночасно коло 70 большевиків (між ними НКВД-исти з Дрогобича і Миколаєва) наскочили на криївку, в якій було коло 8 людей, до криївки кинули димну гранату та почали розкопувати, однак в криївці був тунель, через який прорвалися всі без жодних втрат. Під час прориву друг Яр. вбиває майора – начальника Миколаївського НКГБ, друг М. – майора НКГБ з Дрогобича, та в часі стрілянини впало ще 4 бійців і 2 ранених, між ними начальник тієї групи, який по дорозі помер. Всі речі, які були в криївці, большевики забрали. Облава на ліс тривала 3 дні”⁸¹.

Інші подробиці цього епізоду збереглися у радянських документах. Згідно з ними, Миколаївський райвідділ НКГБ отримав агентурні відомості про можливі місця укриття З. Тершаковця-“Федора” та со-

тенного Івана Паньківа-“Явора”. Операцію з пошуку підпільників здійснювала опергрупа Миколаївського райвідділу НКГБ із залученням військовослужбовців 73 стрілецького корпусу Червоної Армії. З облавниками був представник обласного управління НКГБ, а також агент, перевдягнутий у військову форму, який мав показати розташування криївок. Ввечері 19 серпня вони прибули в с. Розділ, а вночі ліс було заблоковано. Вранці група чисельністю близько 50 осіб розпочала пошук криївок у лісі, прилеглому до с. Веринь. Приблизно об 11-12 год. при прочісуванні лісу один із червоноармійців помітив зарослий мохом пеня, збивши якого, побачив під ним дошку. Про це він доповів своєму командирі, полковнику. Той скликав усіх учасників групи, щоб показати, як замасковано криївку. При спробі агента спуститися всередину, звідти пролунав пістолетний постріл. Після цього 10-15 бійців почали розкопувати криївку, а інші відійшли на відстань 20 метрів. Облавники не мали гранат, а тому почали палити солому, щоб викурити тих, хто перебував у криївці. В цей час приблизно в 5 метрах від групи офіцерів відкрився інший вхід, теж замаскований мохом, звідти на поверхню вискочив повстанець з автоматом. Полковник, майор зі Стрия, лейтенант і інші кинулися в один бік, вгору, натомість начальник райвідділу та представник обласного НКГБ кинулися в інший бік, зупинилися і один з них звернувся до підпільника: “пропуск №1”. У відповідь підпільники двома чергами вбили обох, відтак втекли, при цьому вбивши ще трьох червоноармійців і важко поранивши двох. Криївку було розкопано, в ній виявлено 658 тисяч рублів, три друкарські машинки, два радіоприймачі, літературу, документи, серед яких були листування обласного проводу ОУН, паспорт “Федора” на прізвище Подак і п’ять партквитків. Відтак було виявлено ще дві криївки: одна порожня, інша – з продуктами і невеликою кількістю обмундирування. Вбитими більшовиками виявилися начальник Миколаївського райвідділу НКГБ майор держбезпеки Григорій Гудков (за описом повстанців – “старий чекіст”) і начальник 6 відділення 2 відділу Управління НКГБ у Дрогобицькій області майор держбезпеки Гаврило Осадчий (“молодий чорнявий большевик”)⁸². Як впливає із опису “Слава”, опублікованого у підпільному “Літописі УПА”, Осадчого знищив особисто З. Тершаковець-“Лисий”.

КРАЙОВИЙ ПРОВІД КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

Невдовзі З. Тершаковець був призначений крайовим організаційним референтом Карпатського краю⁸³. Наявні джерела наразі не дають можливості встановити точну дату залишення З. Тершаковцем посту окружного провідника ОУН Дрогобищини і переходу на нову працю. Це сталося не раніше травня і не пізніше грудня 1945 р.⁸⁴, найімовірніше – у вересні-жовтні.

У грудні 1945 р. – січні 1946 рр. “Федір” певний час перебував разом з командиром ВО “Говерля” Миколою Твердохлібом-“Громом”. Вони разом ходили в Станиславівщину, інспектуючи гірські райони Калуської округи. В дорозі З. Тершаковець відвідав місця, де колись бував пластуном – околиці пластової оселі Сокіл⁸⁵.

Під час відвідин крайового осередку пропаганди Карпатського краю він подав рекомендації до газети “Шлях перемоги”, про що писав: *“Я звернув увагу д. Русланові, щоби не писав так, як стаття “Наша боротьба свята”. Там повно “гною, трупарень, стерва, гієн” і т. д. Наша відповідь мусить бути гідна, як і наша боротьба. Часами можна вжити і “помий”, але не цілий час”*⁸⁶.

Вже 19 січня З. Тершаковець перебував в околицях с. Бряза (тепер с. Козаківка Болексівської міськради Івано-Франківської обл.)⁸⁷. На початку лютого 1946 р. його осередок було виявлено військами НКВД⁸⁸. В кінці лютого “Федір” разом із шефом ГВШ УПА Олексом Гасином-“Лицарем” та командиром УПА-Захід Василем Сидором-“Шелестом” перебував у лісі між селами Монастирець та Улично на Стрийщині⁸⁹. В кінці квітня 1946 р. З. Тершаковець на терені Львівського краю зустрічався з командиром Львівської ВО “Буг” Василем Левковичем-“Вороним”, про що той писав до свого провідника: *“В друга Степана я стрічався коло 30.IV з другом Федором, який повернув з полудня. Розказує, що там рівно ж зимовий нажим дався взнаки. Між іншим, знає, що большевики зробили наскок на табір “околотників” і польовий шпиталь, які знаходились до 500 м від командира Конрада. Про результат цього наскоку не знає нічого (персонал шпитальний знав про постій командира Конрада). В час нашиму він втратив зв’язок з пров. Робертом, який під натиском большевиків вицофався на доли. Про втрати в провідних людях вище надрайону він нічого не згадував. Він (Федір) має добрий зв’язок з командиром Волянським. Рівно ж казав він, що хтось з-за межі добивається вгору і шукає за зв’язком з ним (Федором), але поки що він з цим чоловіком не зв’язався. По стрічі зі мною друг Федір відійшов на південь”*⁹⁰. Цей же епізод описував у листі до провідника і сам З. Тершаковець: *“Я стрінувся на терені сл. п. д. Арпада з провідником Вороним, який був з провідником Максом, нових доручень нема, я наладнав з ним зв’язок, подав про стан в терені д. Нечая. Сподіюся на днях відповіді”*⁹¹.

ПОВЕРНЕННЯ НА ЛЬВІВЩИНУ

На початку 1946 р. серйозна кадрова криза виникла у крайовому проводі ОУН Львівського краю (охоплював тодішню Львівську область та прилеглі райони Дрогобицької та Івано-Франківської області): 19 грудня 1945 р. загинули крайовий провідник Дмитро



“Федір” (Зиновій Тершаковець; стоїть другий зліва)
зі стрільцями свої охорони

Слюзар-“Золотар” та референт пропаганди Василь Ваврук-“Ватюга”; 6 січня 1946 р. – заступник організаційного референта Богдан Гайовський-“Жан”, 22 лютого – організаційний референт Дмитро Кондрат-“Скитан” і новий референт пропаганди Петро Дума-“Іван”-“Херсонець”. Тимчасово обов’язки крайового провідника виконував крайовий референт СБ Ярослав Дякон-“Мирон”, а частину оргпитань йому допомагав вирішувати військовий референт, командир ВО “Буг” Василь Левкович-“Вороний”-“Чернець”.

З метою підсилення підпілля ОУН на Львівщині туди на пост крайового провідника було скеровано З. Тершаковця. Це сталося влітку – у липні 1946 р. Роман Шухевич-“Чумак” написав крайовому провіднику Карпатського краю Ярославу Мельнику-“Роберту” про те, що забирає з його терену “Федора” і просив “Роберта” офіційно повідомити “Федора” про це⁹².

У структурі ОУН Львівський край займав особливе місце. Львів був великим культурним, науково-освітнім та духовним осередком, зрештою – найбільшим містом Західної України. Тут досить активно діяло підпілля, зокрема у студентському середовищі. Особливо багато важила пропагандистська робота, зокрема серед української інтелігенції, а З. Тершаковець з передвоєнних часів мав широкі знайомства в цих колах завдяки родинним зв’язкам та праці на культурно-просвітницькому полі. МГБ УРСР мало документи, які підтверджували створення З. Тершаковцем у м. Львові, переважно серед інтелігенції, широко розгалуженої організаційної мережі, яка виконувала розвідувальну і про-

пагандистську працю⁹³. Використовуючи ці контакти, він, наприклад, передавав для літературної редакції Михайлові Драгану новели Богдани Світлик ("Марії Дмитренко") та отримав для публікації у підпільній пресі статтю Ірини Вільде про націоналістичні мотиви у творчості Тараса Шевченка⁹⁴. Використовував З. Тершаковець свої знайомства і серед духовенства, підтримував контакти із головою підпільної УГКЦ Миколою Хмельовським, який мешкав у с. Мшані Городоцького району⁹⁵.

Від кінця 1947 р. основним напрямком праці підпілля, зокрема і на Львівщині, була боротьба з колгоспами. Цей час у житті західно-українського селянства відомий т. зв. "масовою колективізацією".

Для протиколгоспної агітації підпілля мало дуже яскравий приклад голоду на Наддніпрянщині 1946–1947 рр. Тоді десятки тисяч голодуючих з-за Збруча заповнили Галичину і Волинь, де голоду не було, оскільки влада не могла в селян-одноосібників вилучити все продовольство для своїх імперіалістичних потреб. ОУН організовувала допомогу голодуючим. З. Тершаковець-"Русич" писав до окружного провідника ОУН Золочівщини Дмитра Кваса-"Скоба" у листі від 14 травня 1947 р.: *"Найбільш актуальне питання зараз – це допомога голодуючим, цю справу треба запустити на повний хід, залучити до неї всю організацію, так як перед виборами у 1946 році. Це наші брати і так ми їх повинні приймати. Не слід їх називати американцями* і т.д. Це нещасні люди, до чого їх довели окупанти-більшовики. Зголоднілих матерів і дітей необхідно залишати по селах від одного до трьох місяців, дати їм можливість набратися сил, причому не змушувати їх працювати. Це не є нашою ласкою, це наш обов'язок допомогти їм, тому що Москва українцям допомогу не надасть, тільки можемо зробити це ми самі. Необхідно організувати для них по селах кухні. Священики повинні закликати народ надати допомогу цим бідним. Проінформувати про це все організоване суспільство... Від студентів треба мати протоколи, але точні, про голод у східних областях, який голод і з якої причини цей голод виник. При цьому приводити приклади, що вмирає сім'я, село, район, причини вимирання і т.д."*⁹⁶

Небажання населення віддавати своє майно і йти на рабську працю в колгосп викликало терор з боку радянської влади, який набував жажливих форм. Відповідно, діяльність підпілля ОУН, спрямована проти колгоспів та їх організаторів, викликала широку підтримку з боку селянства. Також не дивно, що така боротьба була запеклою і забрала з обох боків чимало жертв. В Західній Україні протягом 1947 р. ліквідовано 29 голів і активістів колгоспів (1,3% від загальної кількості ліквідованих у повстанських акціях), а вже у 1948 р. – 339 (15,2%), 1949 р. – 226 (18,8%), 1950 р. – 84 (20,6%), 1951 р. – 28 (21,7%), 1952 р. – 6 (17,1%)⁹⁷.

* Прізвисько жебраків зі Східної України. Походить від того, що вони відзначали вищий рівень життя в Галичині, порівнюючи його з Америкою.

СПІВВІДНОШЕННЯ СИЛ

Станом на 1 січня 1947 р. у тодішній Львівській області (за радянським поділом) на обліку стояло 1424 підпільники, на початку 1948 р. – 920⁹⁸. Чисельність ворога була вищою в десятки разів. На 1949 р. у Львівській і частині Дрогобицької областей, частину якої теж охоплював Львівський край ОУН, базувалася 62 стрілецька дивізія внутрішніх військ МГБ у складі 4, 10, 88, 91 і 332 полків загальною чисельністю 6826 осіб⁹⁹. На території Львівського краю дислокувалися сили трьох загонів прикордонних військ МГБ чисельністю 4-5 тис. осіб, а також підрозділи залізничних та конвойних військ, частини Радянської Армії, які також залучалися до протиповстанської боротьби. На 20 лютого 1946 р. штат Управління НКГБ у Львівській області складав 1169 осіб оперативного і технічного персоналу, реально було 948 осіб. При цьому вищу освіту з них мали 4,3%, незакінчену вищу – 4,3%, середню – 31,6%, незакінчену середню – 38,6%, нижчу – 21,2%. За національним складом серед них було 27,5% українців, 63,8% – росіян, 8,7% – інших національностей¹⁰⁰. У 1947 р. до відділу 2-Н Управління МГБ, який займався боротьбою із підпіллям, передано т. зв. відділ по боротьбі з бандитизмом (ОББ) зі складу МВД. На грудень 1948 р. у відділі 2-Н Львівської області разом із підрозділами у міських та районних відділах МГБ було понад 230 співробітників¹⁰¹. До 1949 р. у тодішній Львівській області при МГБ було 29 агентурно-бойових груп із 115 бойовиками¹⁰². Значною силою були також “стрибки”. Станом на 19 лютого 1947 р. у Львівській обл. у 232 істреббатальйонах було 4293 особи¹⁰³. Зрештою, більшість представників радянської адміністрації, із керівництвом колгоспів та сільрад включно, також мали зброю.

Незважаючи на співвідношення сил, підпілля продовжувало вести збройну боротьбу. Протягом 1946 року у тодішній Львівській області радянською владою зафіксовано 319 акцій підпілля, у 1947 – 323, у 1948 – 314¹⁰⁴. Основу бойових акцій підпілля складали підпали сільрад та забудівель колгоспів, пошкодження комунікацій (спилування телефонних стовпів, мінування доріг), обстріли та ліквідації працівників партійних та радянських органів, дільничих уповноважених, працівників МВД та МГБ, агентів та активістів (організаторів колгоспів, найбільш відданих радянській владі голів та секретарів сільрад та ін.), роззброєння і ліквідація стрибків. Аналізуючи чисельність різних категорій ліквідованих підпільниками, можна ствердити, що вона загалом корегується із можливостями повстанців – в першу чергу від їх рук гинули активісти та агенти з місцевого населення, стрибки, дільничі і представники влади районного рівня.

Рапортуючи про смерть З. Тершаковця, більшовики стверджували, що тільки на території Львівської області в 1947–1948 рр. повстан-

цями проведено 635 акцій, в результаті яких вбито 853 представники радянської влади¹⁰⁵.

За даними радянських органів держбезпеки, у тій частині Львівського краю, яка входила до Львівської області за радянським поділом (30 із 45 районів Львівського краю), протягом 1946–1948 рр. загинуло 3750 підпільників та їх симпатиків.

*Результати боротьби з учасниками та симпатиками підпілля ОУН у Львівській області (за радянським поділом), 1946–1948 рр.*¹⁰⁶

рік	вбито	заарештовано	з'явилося з повинною	виселено симпатиків та родичів підпільників	
				сімей	осіб
1946	2676	2529	775	712	1765
1947	615	2260	93	5255	15937
1948	459	1644	15	108	406
всього за 1946–1948	3750	6433	883	6075	18108

Незважаючи на поважні втрати, станом на весну 1949 р. на обліку крайового проводу ОУН стояло 652 підпільники¹⁰⁷. ОУН вступила в наступний етап діяльності, який можна означити як глибоке підпілля.

ВБИВСТВО КОСТЕЛЬНИКА

Найголоснішою акцією підпілля не тільки на терені Львівського краю в період керівництва “Федора”, а й взагалі, стала ліквідація голови Ініціативної групи з возз'єднання греко-католицької церкви з Російською православною церквою, протопресвітера Гавриїла Костельника. Це сталося 20 вересня 1948 р. о 10.20 за 10 м від будинку на вулиці Краківській, 17 у Львові, коли священик повертався додому після служби у Преображенській церкві. Вбивця не зміг втекти від переслідувачів і у безвихідній ситуації застрілюється¹⁰⁸.

При опізнанні вбитого атентатника отримано суперечливі відомості. Одні заявили, що це син Г. Костельника – Іриней, двоє зв'язкових опізнали в ньому бойовика “Яворенка”, ще одна зв'язкова – підпільника Олексу Любинського-“Бориса”¹⁰⁹ (той насправді загинув аж 4 травня 1950 р.)¹¹⁰. Слідство зійшлося на тому, що убивцею був Василь Паньків-“Яворенко”-“Яремко”, нібито “особистий секретар” крайового провідника ОУН З. Тершаковця¹¹¹. Вітчим Василя Паньківа, Дмитро Дмитрів, якого возили із с. Черче Рогатинського району Івано-Франківської обл. у Львів на опізнання пасинка, його “впізнав”, але вдома казав дружині, що бачив зовсім незнайомого йому юнака¹¹².

В документах підпілля, як теж у свідченнях колишніх повстанців інформації, хто організував та виконав атентат на Г. Костельника, наразі не виявлено. Натомість джерела дають всі підстави вважати, що визнаний радянською владою виконавець – Василь Паньків – насправді загинув пізніше і, відповідно, до атентату стосунку не мав. Так, затриманий радянською владою у січні 1952 р. крайовий провідник ОУН Євген Пришляк-“Ярема” (у 1947–1948 рр. – окружний референт СБ ОУН Городоччини, 1949–1951 рр. – крайовий референт СБ ОУН Львівського краю) зізнавав, що підпільник “Тарас”, він же “Тугар” і “Яремко”, 1920–1921 року народження, с. Черче Рогатинського району, у 1946–1948 рр. був надрайонним референтом СБ ОУН Комарнівщини, а влітку 1948 р. був перекинутий в Золочівську округу, де очолював окружну референтуру СБ під псевдо “Гнат”, де і загинув взимку з 1948 на 1949 р. у бункері на території Бродівського надрайону з окружним провідником “Бескидом” і іншими підпільниками¹¹³.

За повстанським некрологом, окружний референт СБ ОУН Золочівщини “Гнат” загинув 20 січня 1949 р. у криївці в лісі біля с. Майдан Пеняцький разом з окружним провідником Кирилом Якимцем-“Бескидом” та ще чотирма підпільниками і підпільницями¹¹⁴.

Також підпільні джерела спростовують дані радянських органів, що Василь Паньків нібито був секретарем З. Тершаковця. Крім вищеназваних свідчень Є. Пришляка, на це вказує і коротка характеристика В. Паньківа-“Яренка”, подана у реєстрі працівників СБ Львівського краю 27 листопада 1947 р.: *“Функція: надрайонний референт. Стаж: 2 роки. Активний, бойовий, підприємчий. Розв’язав самостійно ряд справ, головло внутрішницької агентури. Потрапить дати собі раду навіть в найтяжчому терені”*.¹¹⁵ Про те, що “Яремко” був надрайонним референтом СБ Комарнівщини-Городоччини до 1948 р., а згодом переведений у Золочівщину, зізнавав Мирон Гельнер-“Остап”, який в той час був референтом СБ сусіднього Миколаївського надрайону¹¹⁶. Вказівок про якусь непрофільну працю, зокрема секретарем крайового провідника, немає, і це не дивно, якщо він постійно працював у СБ і влітку 1948 р. пішов по цій лінії на підвищення. Та й окремі радянські документи вказували правильну посаду В. Паньківа – окружний референт СБ ОУН Золочівщини¹¹⁷.

Все це дає достатньо вагомі підстави вважати, що Василь Паньків-“Гнат”-“Яренко” (теж “Яремко”, “Яворенко”) загинув у підпіллі кілька місяців після вбивства Г. Костельника і, відповідно, не був виконавцем атентату на нього, а МГБ не вдалося з’ясувати особу людини, яка стріляла у ліквідатора УГКЦ та вбила його.

Щодо причетності З. Тершаковця до ліквідації протопресвітера, то висновки радянських органів про це слід вважати формальними і необґрунтованими, адже Василь Паньків не займав пост його секретаря і взагалі не був виконавцем атентату. Проте є всі підстави припускати, що саме крайовий провідник Львівського краю “Федір” був

ініціатором та організатором атентату, на що вказує оцінка ним по-статі Г. Костельника і попередні спроби його нейтралізації. Також можливо, що організатором вбивства був безпосередній підлеглий З. Тершаковця, крайовий референт СБ ОУН Львівського краю Богдан Прокопів-“Степан”, який у 1945 р. вже опрацьовував можливість усунення протопресвітера¹¹⁸.

Остаточну відповідь, хто вбив одного з ліквідаторів УГКЦ, повинні дати подальші дослідження, а питання наразі залишається відкритим.

“ЛІТОПИС УПА”

17 грудня 1946 р. непритомним у руки ворога потрапив Василь Левкович. Його обов’язки командира ВО “Буг” перебрав на себе З. Тершаковець-“Червень”. В той час діяльність УПА на Львівщині збузилася до штабної – ведення обліку нагороджень і підвищень, а також пропагандистської роботи. Збереглися кілька документів за підписом командира “Червня”: “Наказ ч. 1/47” (1.07.1947 р.), “Наказ ч. 2/47” (1.10.1947 р.), “Наказ ч. 1/48” (10.09.1948 р.), “До відзначення” (8.10.1948 р.)¹¹⁹.

Саме Зиновій Тершаковець заснував і редагував два випуски видання ВО “Буг” – журналу “Літопис УПА”. Перше число вийшло як од-ноднівка восени 1947 р., проте згодом вирішено продовжити видання, в результаті чого з’явився наступний номер у 1949 р., вже після смерті його засновника і редактора. Ще одне число – третє – підготувала до друку Люба Гайовська-“Рута” у 1951 році. Концептуально третій номер не відрізнявся від двох перших і був їх логічним продовженням.

Назва, імовірно, прийнята за аналогією із “Літописом Червоної Калини” – авторитетним виданням міжвоєнного періоду про визвольні змагання 1917–1921 рр. Подібне місце відводив, напевне, і З. Тершаковець для “Літопису УПА”. Аналізуючи зміст журналу, це можна підтвердити. Більшість матеріалів присвячено спогадам учасників боротьби відділів УПА та підпілля ОУН на Львівщині, а також зрідка стосуються й інших теренів (Закерзоння, Полісся). Крім того – офіційні повідомлення, звернення від редакції, поезії Василя Пачовського, Володимира Самійленка, Петра Волоша-Василенка та Галини Савицької-Голояд-“Марти Гай”.

Кредо видання було задеклароване редакцією, тобто самим Зиновієм Тершаковцем, у передмові до першому числа: *“В жовтні 1947 р. минуло п’ять літ з того моменту, як на Полісся почали творитися перші відділи Української Повстанчої Армії. День 14 жовтня, день козацького свята Покрови, проголошено днем Свята УПА. Учасники української визвольної-революційної боротьби урочисто святкували цей день, день, в якому відродилася нова збройна сила українського*

народу і його сини станули на захист своєї Батьківщини. Під бойовими прапорами УПА викувували вони Нову Добу історії України, щоби передати грядучим поколінням геройський міт, виростити на крові впадших Борців нові лави воїнів Української Революції, а теперішнім борцям додати сили для дальшого змагу і віри в остаточну перемогу в Нових Визвольних Змаганнях. В ту славну річницю командування “Бугу” видає свою одноднівку – “Літопис УПА”, де поміщуємо спомини учасників цієї боротьби, в більшості нігде ще не друкованих. В цих споминах багато недомигань, але є в них правда, про яку пишуть ті, що самі брали участь в поодиноких боях чи сутичках з окупантами. Хай же ця мала збірка споминів буде вінком на могилу тих, що в лавах УПА за Батьківщину життя віддали...”¹²⁰

У пересланому закордон примірнику одноднівки “Літопис УПА” є власноручна присвята З. Тершаковця своєму братаничеві: “Малому Юрчиківі, щоб ріс на славу українського народу і на пострах його ворогів, від стрійка Зиновія. Постій, 2 липня 1948 р.” А далі цитата із В. Стефаніка: “Вертайтесь на свою землю, бо Бог не прийме Вас з того каміння, а тут – буде благословити навіть на шибениці”¹²¹.

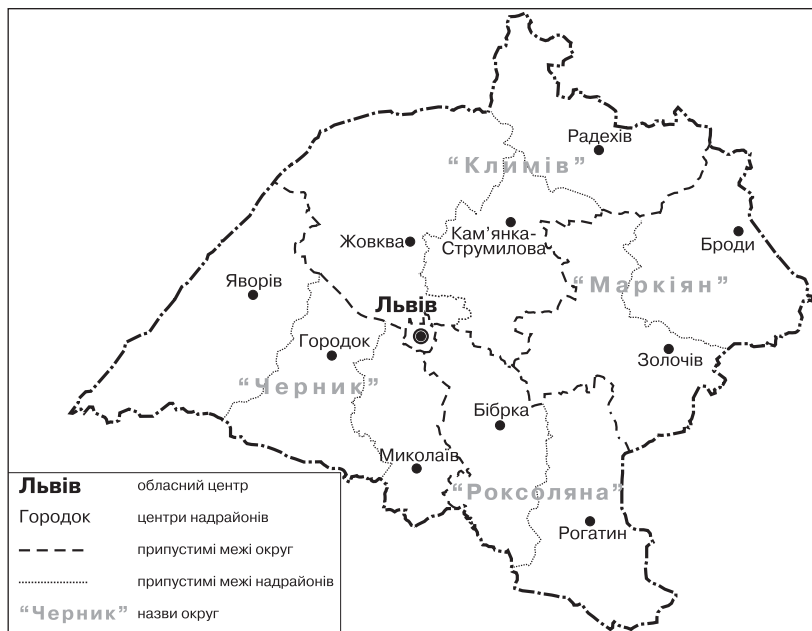
З авторів “Літопису УПА” відомі: Степан Свидницький-“Носач”, пор. Іван Паньків-“Іван”, “Слав” (можливо, охоронець З. Тершаковця “Славцьо”), пор. “Мрія” (ч. 1, 1947 р.); Олекса Ольховий-“Горліс”-“Гр”, Кирило Якимець-“Бескид”, Степан Петрушевич-“Зет”, “Орест” (можливо, Павло Леус), “З-на” (ч. 2, 1949 р.); Люба Гайовська-“О. Ілинська”-“Рута”, Семен Ваник-“Остап”, Михайло Заєць-“Зенко”, Володимир Пилух-“В. Терлецький”, Марія Стефаницька-“Рома”, повстанці “Горинь” і “Явір” (ч. 3, 1951 р.). Кілька наразі відомі тільки за літературними псевдонімами – “Боевик”, “Учасник”, “Чотовий”¹²².

Згодом назву “Літопис УПА” прийняло видавництво комбатантських організацій у Торонто, яке у однойменній фундаментальній серії видало понад 80 томів документів, матеріалів, спогадів та досліджень з історії національно-визвольної боротьби.

Також З. Тершаковець мав відношення до видання для молоді крайового осередку пропаганди Львівського краю “На чатах”¹²³.

ЖИТТЯ У ПІДПІЛЛІ

На Львівщині З. Тершаковець тісно співпрацював із членами крайового проводу ОУН: референтами СБ Ярославом Дяконом-“Дмитром”-“Мироном” (до 1947 р.) та Богданом Прокопівим-“Степаном” (1947–1948 рр.), військовим референтом і командиром ВО “Буг” Василем Левковичем-“Вороним” (до грудня 1946 р.), референтами пропаганди “Олегом” (1946–1947 рр.), Адамом Куровичем-“Сірим” (1947–1948 рр.) та Осипом Дяківим-“Горновим” (II пол.



Львівський край ОУН. 1948 р.

1948 р.), господарчим референтом Петром Ковалем-“Перським” (до грудня 1946 р.) У травні-червні 1948 р. на пост заступника крайового провідника (очевидно, теж і організаційного референта) призначено окружного провідника Рогатинщини Зиновія Благого-“Шпака”, але приступити до виконання обов’язків він не встиг, оскільки 5 серпня був в обласній поранений і потрапив до рук більшовиків, давши їм і характеристику крайового провідника “Федора”¹²⁴.

Особливо тісно співпрацював З. Тершаковець із представниками підпілля Городоцького та Миколаївського надрайонів, на території яких він перебував. Серед них слід згадати працівників окружного проводу Миколу Мошончука-“Бора”, Івана Федіва-“Іскру” і Василя-Мартина Мізерного-“Рена”-“Лозу”, провідників Городоцького надрайону Олексю Ольхового-“Горліса” та Миколаївського надрайону Михайла Кадюка-“Семченка”, районного провідника Миколаївщини Михайла Івануся-“Цяпку”, районного провідника Пустомитівщини Івана Микитку-“Запорожця” (останній – родом зі с. Якимчиці).

Охоронною боївкою крайового проводу командував колишній сотенний УПА Іван Паньків-“Явір”¹²⁵. У 1947–1948 рр. при “Федорові” канцелярську роботу виконувала Любомира Гайовська-“Рута”, а обов’язки архіваря крайового проводу – “Смерека” (згодом окружний

референт СБ ОУН Рогатинщини)¹²⁶. Особистою зв'язковою З. Тершаковця була Ангеліна П'ясецька-“Зухра”-“Маленька”-“Наталка”¹²⁷. За господарче забезпечення осередку “Федора” відповідав, імовірно, Володимир Вигнанський-“Клим”, який до 1939 р. керував “Соколом” у Комарному¹²⁸.

Командир ВО “Буг” полковник Василь Левкович-“Вороний” запам'ятав З. Тершаковця *“мудрим, сміливим, рішучим, що виділявся особливою силою волі і чину, завжди був сповнений енергії, піднесення і завзяття; був неперевершеним політвиховником УПА, прикладом для інших”*¹²⁹. За свідченням З. Благого, Львівський край ОУН під керівництвом З. Тершаковця був найбільш міцним у підпіллі, що пояснювалося наявністю у “Федора” широких особистих і організаційних зв'язків на території Львівської області та у Львові. Крім того, той був найбільш здібним і активним організатором і підпільником, а тому Р. Шухевич завжди ставив його в приклад іншим¹³⁰. Провідник ОУН на західних українських землях Роман Кравчук характеризував “Федора” як одного із найкращих провідників такого рангу¹³¹.

Як довірена особа Проводу ОУН на українських землях, З. Тершаковець відповідав за проведення конференції Проводу ОУН у Ілівських лісах на Миколаївщині на початку червня 1948 р.¹³² Про це згадувала Марія Савчин-“Марічка” у відомих спогадах “Тисяча доріг”: *“Нам назустріч вийшов зі своєю охороною сам Федір, його справжнє ім'я Зенон Тершаковець. Він був середнього зросту, зі свіжо голеною головою і симпатичною усмішкою, що просвічувала його обличчя. Видом був кругленький. Він того соромився і сам дивувався, від чого він так добре виглядає. На ньому був порядний військовий уніформ і вичищені до полиску хромові чоботи... Порядок дня укладано в кожній групі повстанців, але ніде він не був такий пунктуальний, як у Федора. Рання зоря, спільна молитва, сніданок, обід, вечеря, час зайнять – усе точно визначене. У нього, мабуть, був збірний пункт для провідників, що прибували на відправу, і він спрямовував їх на призначене місце. Тут треба було суворо придержувати конспірації, не робити найменшого руху в довколишніх селах, щоб не спровокувати облав. Федір сказав нам, що тієї весни МВД арештувало його жінку. Вона жила з їхніми двома дітьми у Львові під прибираним прізвиськом. Недовго до арештування була в неї його кур'єрка, доставила їй трохи грошей на прожиток і привезла йому листа від неї. Федір казав, що МВД знало, хто вона, але донедавна її не арештували з надією, що через дружину вдасться їм дістатися до нього. Дорікав собі, що не забрав жінки в підпілля. Хотів це зробити, але вона жаліла залишати дітей, і він не наполягав. “Тепер все одно їх залишила”, – говорив”*¹³³.

З. Благий свідчив, що на початку травня 1948 р. зустрічався зі З. Тершаковцем та Романом Шухевичем у літньому шалаші

“Федора”, розташованому на східному схилі висоти 403 м у 3 км на схід від с. Стільсько¹³⁴. А вже у липні 1948 р. крайовий провідник З. Тершаковець-“Русич” перебував у лісах біля села Мокротин на Жовківщині, де провів низку нарад із керівним активом Сокальської округи. Підпільниця Марія Москаленко-“Маруся” тоді запам’ятала провідника “Русича” таким: *“Середнього росту, вже старший, лисий, з малими вусиками, сильною будови”*¹³⁵.

Про підпільне життя З. Тершаковця-“Федора” свою згадку залишив і охоронець Р. Шухевича Михайло Заєць-“Зенко”:

“Жодного року не було у таборі Командира так людно, як осінню 1948 р. Дні були доволі теплі і погідні. На березі яру, долі якого журчав потік, розложили ватру – це ознаки існування табору.

Вранці чергового дня зійшлись: командир Рен з охороною, провідник Федір із своїми людьми, провідник Артем, пані Доля, командир Стах і ін. Дзвінко вистукували закаблуки – друзі зголошували свій прихід. З радісною усмішкою, дотепним словом для кожного, Командир приймав гостей. Обмінявшись кількома словами про найконечніше – друзі пішли відпочивати, щоб із свіжими силами приступити до важкої праці.

В слідуючі дні від ранку до ночі починалися безперервні дискусії, розмови – тут вирішувались важні справи. В останніх днях чітко вистукували машинки і чорними рядочками заповнювались сторінки, як вислід кількадечної праці.

В такі дні поживалений рух в таборі: від ранку до пізньої ночі горить ватра. Варяться звичайні “партизанські” страви: кава, зупа, м’ясо. Друзі миються в потоці, мовлять спільну молитву – так починається Божий день.

Найбільш романтичним із всього є вечір у лісовому повстанському таборі. Скільки-то пісень проспівано, пригод із боротьби УПА розказано, всяких дотепів, анекдотів. Хто мав нагоду побувати із такими, як наш славної пам’яті генерал Чупринка або славної пам’яті провідник Федір, той бачив життя, радість, товариськість хворих серцем, а духом здорових людей.

Як тільки покриє ніч землю і скінчиться денник по радіо, яке майже завжди було в таборі, тоді вся повстанська дружба присувається ближче ватри. Слово, друге, а тоді: “А ну, друзі! Заспіваємо якусь нашу революційну” – каже командир. І вже гремить провідника Федора бас, переливається провідника Іскри тенор, підтягують решта друзів. Скінчують одну, починають другу, а Командир тільки рукою проводить і де треба помагає та й любується.

Іноді підуть розповіді про малечі роки, пригоди німецьких літ. І вже уявляєш собі Командира білокурим смільчаком з гуртом подібних йому, і немає кладочки, по якій першим не пройшов би Ромко, чи вишки, з якої б не вскочив він перший. Найбільше пригод біля ріки. Тут

помисли у збитках (пустотах) приписувались тільки йому чи то нурцем підплисти до купаючихся дівчат або позав'язувати гудзи на рукавах, наперед добре намочивши їх, і багато інших.

Треба посвятити кілька слів нашим шахістам. Сильним шахістом із повстанців був провідник Федір, добрими партнерами генерал Чупринка, командир Рен і ін. Не було дня, щоб не зігралось кілька партій. Наперед змагались провідник Федір з генералом, відтак з командиром Реном. Провідник Федір поставив завдання дати командиру Рену п'ять матів за порядком. Командир Рен пішов у заклад в золотий годинник. Гра почалася за полудня. Цікаво було дивитися, як холодно і спокійно, весь час покурюючи, робив ходи Провідник Федір і, сопучи, нервовими рухами – командир Рен. Командир Чупринка, переступаючи з ноги на ногу, докидав слово-друге пропаганди. Запала ніч – шахісти присунулись поближче ватри і продовжували. Вже було 3:0 на користь провідника Федора. Місяць високо викотився на небо і друзі, вертаючи з села, далеко почули гомін розкотистого сміху провідника Федора – це було 4:0. А за п'ятим стало тихо. Командир Рен виложив годинник на стіл – “прошу”. Провідник Федір тричі відмовляється. В хвилині понісся лоскіт розбитого об бук годинника – повстанська сім'я пішла спати”¹³⁶.



Головний командир УПА “Тарас Чупринка” (Роман Шухевич, зліва)
і крайовий провідник Львівщини “Федір”
(Зиновій Тершаковець, справа) грають у шахи

Тривалий час основним місцем постою крайового провідника “Федора” була Миколаївщина¹³⁷. Там, зокрема, він певний час перебував у криївках на господарстві Миколи Колодія на присілку Гедзівка с. Стільсько¹³⁸.

ВОРОЖІ ПОШУКИ

Більшовики скерували значні сили, щоб знайти і знищити Зиновія Тершаковця. В оперативну розробку були втягнута рідня, зокрема батько, сестра і дружина. До пошуку крайового провідника “Федора” були залучені як працівники обласних управлінь МГБ та МВД, так і Львівська оперативна група МГБ УРСР. Безпосередню участь в розробці заходів брав заступник міністра держбезпеки УРСР генерал-майор Дроздов та начальник УМГБ Львівської області генерал-лейтенант Воронін.

У вересні 1948 р. від агентури, яка працювала над пошуком З. Тершаковця, отримано відомості, що його батько Григорій, який повернувся після відбуття покарання, встановив зв'язок із сином і кілька разів з ним зустрічався. З метою з'ясування цих зв'язків за Г. Тершаковцем встановлено зовнішнє спостереження, а 19 жовтня о 23 годині під час виїзду з м. Львова він був таємно затриманий і доставлений в управління МГБ. Протягом семи днів Г. Тершаковець категорично заперечував наявність будь-яких зв'язків із сином, але наполегливо пропонував свої послуги з виводу його з повинною, якщо його випустять. Чекісти розцінили таку поведінку як намагання уникнути відповідальності і видачі каналів зв'язку із “Федором” і вирішили провести агентурно-оперативну комбінацію “ЛСБ” (т. зв. “бочка”). Під приводом нібито очної ставки з донькою Ольгою Сологуб, яка мешкала в Золочеві, Г. Тершаковця під конвоєм везли туди зі Львова. На перегоні між Олеськом і Білим Каменем машина у зв'язку з “несправністю” зупинилася, водій почав її ремонтувати. В цей час на конвой “напали” “підпільники” із спецгрупи МГБ “Тайфун”. “Підпільники” в “перестрілці” вбили одного конвоїра, іншого затримали і разом із Г. Тершаковцем пішли в село. Машину “підірвали” і “спалили” (насправді спецефекти забезпечувалися підпалом копиці соломи). Г. Тершаковця і затриманого конвоїра привели в криївку, де було два “підпільники”, а згодом підійшов “командир боївки” – агент “Малий”. Після короткого допиту конвоїра, який просив зберегти йому життя, він був “побитий” “підпільниками”, приговорений до “смерті”, виведений з криївки і “вбитий”. Чоботи і скривавлену шинель принесли в криївку. В конвоїра виявлено пакет з протоколом допиту Г. Тершаковця і заявою про згоду вивести “Федора” з повинною. Після цього Г. Тершаковець почав розповідати про себе і свого сина, але “Малий” демонстрував недовіру

до його слів. Г. Тершаковець відтак почав вимагати зустрічі із провідником “Малого” і наступної ночі в криївку прибув “провідник” – агент МГБ “Грім”, який особисто знав “Федора”. Це дало можливість для довірливого спілкування, в результаті чого “Грім” з’ясував місця і час зустрічей Г. Тершаковця зі сином, зв’язкових і місце їх проживання, а також населений пункт, в якому “Федір” планував влаштувати батька на зиму – с. Керниця Городоцького району. Протягом 1948 р. батько зустрічався із сином двічі: коротко 11 липня 1948 р. в Чуловицькому лісі біля с. Якимчиці, 7 (17) вересня – всю ніч – в лісі біля с. Гута (Гутище) Олеського району. З’ясовано, що через загострення ревматизму З. Тершаковець хотів зимувати не в криївці. Крім того, батько сказав, що син дав вказівку у випадку затримання органами МГБ з метою звільнення погодитися на всі пропозиції з боку органів, а потім, після звільнення, негайно зв’язатися з ним і все розповісти. Також Г. Тершаковець попередив “Грома”, що потрібно негайно повідомити Ольгу Сологуб, щоб вона переховала дочку “Федора” і порадив паралельно направити зв’язкового в Галич і попередити про її переведення в інше місце. Г. Тершаковець написав грипс і дав 200 рублів “зв’язковій” на дорогу. Таким чином, МГБ отримало відомості, яких не могло добитися на допитах, хоча особливої цінності вони не мали. Г. Тершаковцю запропонували перейти в іншу криївку, в дорозі “боївка” наштотувалася на військовий наряд, в результаті чого два “підпільники” були “вбиті”, один затриманий живцем разом із Г. Тершаковцем і протоколом його допиту. Г. Тершаковець зрозумів, що його перехитрили, оскільки від сина він знав про спецгрупи МГБ. Після цього у Золочеві допитали доньку Г. Тершаковця Ольгу Сологуб, яка підтвердила сказане батьком на допиті спецгрупою¹³⁹.

Після останньої зустрічі З. Тершаковця з батьком 17 вересня, у с. Керниці та околиці відбулася серія акцій підпільників, яку МГБ розцінило як очистку місцевості від підозрілих у зв’язках з радянськими органами елементів. Враховуючи цей факт, а також попередньо отримані відомості від агентури про можливість залучення до лікування ревматизму “Федора” спеціалістів курорту Великий Любінь, було прийнято рішення про скерування в лісовий масив на стику Городоцького, Комарнівського, Пустомитівського і Щирецького районів оперативно-військової групи.

ЗАГИНУВ НА МАЛІЙ БАТЬКІВЩИНІ

Вночі з 3 на 4 листопада в ліс біля с. Великий Любінь конспіративно викинута оперативно-військова група у складі заступника начальника відділення Управління 2-Н МГБ УРСР ст. лейт. Беяченка, уповноваженого Львівського обласного управління МГБ ст. лейт.

Петренка, заступника начальника Городоцького райвідділу МГБ Федючок, ще одного оперативника та 15 солдатів. Групі була придана спеціальна агентурна група УМГБ Львівської області “Тайфун” на чолі з агентом-бойовиком “Малим”. Вдень 4 листопада “Малий” разом з іншим бойовиком, ведучи розвідку через підлітків-пастухів (ті думали, що мають справу з справжніми повстанцями), випадково виявили в лісі групу підпільників чисельністю 5 осіб, одного з яких пастухи називали “Ромко”. Їх було заблоковано військовим нарядом і в результаті півторагодинного бою ліквідовано. Це сталося о 16.00 у квадраті 1294 (за радянською картою 1:100000). Четверо підпільників, серед яких і З. Тершаковець, загинули; п’ятий, будучи пораненим, користуючись темрявою, втік. У підпільників вилучено 4 автомати, 5 пістолетів, 10 гранат, до 500 набоїв, важливі документи¹⁴⁰.

Інформацію про цю подію подають і повстанські документи. За звітом надрайонного проводу ОУН Городоччини, “4.11 в лісі коло с. Великий Любінь днем попали на засідку повстанці, які переходили лісом. По короткій перестрілці 4-ох повстанців впало вбитими, а один був ранений, що відступив щасливо”¹⁴¹. В розділі “Наші втрати” того ж звіту зазначено: “4.11 в лісі коло с. Любінь Великий на засідці впало 4-ох повстанців, в тім дд. Ірко і Мірко”¹⁴².

Тіло З. Тершаковця опізнали його батько, сестра і дружина (зімліла при цій “процедурі”), а також З. Благий-“Шпак” та К. Зарицька-“Монета”¹⁴³. Тіла вбитих також показували повстанцям в обласному управлінні МГБ “на Пелчинського” (тепер Вітовського), про що згадує Любомир Полюга: “Ми в’їхали на подвір’я. Там ряди гаражів. Перший гараж зліва відкритий. На цементовій долівці лежали прикриті брезентом три трупи: крайовий провідник Львівщини під псевдом Федір, якась жінка і теж невідомий мені чоловік. Трупи свіжі. Обидвоє чоловіків – у вишитих сорочках, у галіфе, без чобіт. Жінка – із раною на скроні”¹⁴⁴.

Жінкою, яка загинула із З. Тершаковцем, була його зв’язкова А. П’ясецька-“Наталка”. Ось що про її смерть писав підпільник Остап до сестри Марії П’ясецької: “...Дня 4.XI.48 р. впала славної пам’яті “Маленька”. Ще перед цим нещасним випадком я був з “Маленькою” 3 дні. Передавав їй від Вас поздоровлення, а вона рівночасно передала для Вас. Навіть і не сподівалася, що, може, останній раз уже здоровить своїх найдорожчих, бажає усього доброго для них. Тіло “Маленької” забрали большевики. Разом із “Маленькою” впали ще друзі. Де і в який спосіб вони впали, описувати не буду поки що. Ще перед відходом оповідала мені “Маленька”, щоб і їй писали і що, як не буде її, то щоб хоча осталась її могила. Останеться про неї слава, вічний спомин, а могила? Не знати де буде, тому що забрали її тіло... Може, колись віднайдемо?”¹⁴⁵

Про двох інших полеглих із З. Тершаковцем повстанців відомо небагато. Роман Борецький-“Ромко”, 1927 р. н., зі с. Великий

Любінь, працював у референтурі СБ ОУН Городоцького району¹⁴⁶. “Ірко”, працівник СБ надрайонного проводу, посмертно нагороджений Срібним Хрестом бойової заслуги УПА наказом ГВШ УПА ч. 3 від 15.10.1949 р.¹⁴⁷

На Заході певний час побутувала думка, що З. Тершаковця захопили живим і замордувала в тюрмі на Лонцького у Львові в присутності батька, дружини і сестер¹⁴⁸. Зараз очевидно, що таке твердження було помилковим.

ДОЛЯ РОДИНИ

У наведеному вище витягу зі спогадів М. Савчин містяться неточності стосовно родини З. Тершаковця. Насправді його дружина Анастасія з доньками мешкала у Дашаві біля Стрия, а затримана була 18 листопада 1947 р. о 12.00 при спробі виїзду із Львова до Золочева. При ній виявлено документи на ім'я Камінської Іванни Йосифівни, 1922 р.н., переселенки з Польщі¹⁴⁹. У Золочеві тоді мешкала сестра Зиновія – Ольга Тершаковець-Сологуб з чоловіком-священником Романом Сологубом. Туди восени 1947 р. повернувся з таборів батько – Григорій Тершаковець¹⁵⁰.

Після арешту Анастасії Тершаковець старша донька Марта один рік перебувала у Золочеві в сестри батька – Ольги Сологуб. Згодом мешкала у Галичі, в родині маминої сестри Софії Бродович. Люба ж залишилася у Дашаві в Камінських.

Після загибелі Зиновія протягом листопада 1948 р. були заарештовані Г. Тершаковець, О. Сологуб, Р. Сологуб, Василь Михаленич та інші близькі полеглого провідника, яких раніше явно або неявно намагалися використовувати у пошуках крайового провідника¹⁵¹.

Дружина Анастасія була засуджена до 10 років таборів, які відбувала у Казахстані (Кенгір, Спаськ, Актас в Управлінні таборів “Карлаг”). Вийшла на волю навесні 1956 року і повернулася у Бовшів. Закінчила у Львові курси крою та шиття і працювала в побутокмбінаті у Галичі. Згодом мешкала в Івано-Франківську, де і померла у 1983 році.

Доньці Марті не дозволили вчитися у Львівському університеті, тому вона закінчила німецьку філологію аж в Одесі, вийшла заміж за лікаря Євгена Личука, живе та працює викладачем в Івано-Франківську. Їх двоє дітей – Мирослав та Надія – також лікарі. Донька Люба вийшла заміж за Богдана Стернюка, має доньку Оксану.

ПАМ'ЯТЬ ЖИВЕ

Посмертно підпілля високо оцінило працю З. Тершаковця. Заслуги в розбудові українських збройних сил посмертно були відзначені присвоєнням високого для УПА ступеня майора-політвиховника¹⁵². На честь полеглого провідника і командира крайовий провід Львівщини і командування ВО “Буг” видало у 1949 р. пам’ятну листівку-некролог (повідомлення) із його короткою біографією, в якій, зокрема, зазначено: *“Вихований і загартований ОУН – сл. п. друг Федір від юнацьких років до кінця свого життя віддано служив українському народові, боровся за його визволення з-під ярма польських, німецьких і російсько-більшевицьких окупантів. Невтомний носій великих визвольних ідей, здібний організатор, він поклав великі заслуги дня розвитку українського національно-визвольного руху. Кожний терен, який він очолював, скоро ріс і міцнів під його керівництвом як в організаційному, так і політичному відношеннях. Скрізь, де з’являвся сл. п. друг Федір, він вносив атмосферу пошавленої праці, а одночасно з цим – атмосферу радості і піднесення. Веселий і товариський в особистому житті, д. Федір був завжди милим гостем для кожної підпільної групи. В особі сл. п. друга Федора організація ОУН, керована Степаном Бандерою, втратила свого старого випробуваного члена і здібного організатора, а наш Край досвідченого керівника. Його геройська смерть, як і все сповнене працею для народу життя, стали прикладом служіння народові не тільки для тих, кого він вів і виховував, але й будуть таким же прикладом для майбутніх поколінь. Вічна слава героєві української національної революції!”*¹⁵³

Бойовим побратим Степан Корнецький, заарештований навесні 1944 р. Гестапо, згодом присвятив З. Тершаковцю кілька своїх віршів¹⁵⁴.

Не забувають Зиновія Тершаковця і його країни. На сьогоднішній день у Львові та Комарному є вулиці Тершаковців. 25 листопада 1996 р. “Просвіта” провела вечір вшанування визначних родин Комарна та околиць, зокрема і родини Тершаковців¹⁵⁵. 4 листопада 2003 р. у Львівському університеті відбулася наукова конференція, присвячена родині Тершаковців, за результатами якої видано збірник, у якому значне місце присвячено Зиновієві Тершаковцю – крайовому провіднику ОУН Львівського краю, командирові Военної округи “Буг”, засновнику і першому редакторові “Літопису УПА”.

ВИНОСКИ

- ¹ К[орнецький] С. "Смерти немає, є тільки стрілецька честь" // Гомін України. – 1951. – Великдень. – С. 2.
- ² Корнецький С. Сто повстанських віршів. – Львів: Меморіал, 1991. – С. 50.
- ³ Тершаковець Зиновій – "Федір" // Альманах-календар "Гомону України" на 1956 рік. – Торонто, 1956. – С. 103-105.
- ⁴ Мірчук П. Революційний змаг за УССД. – Нью-Йорк–Торонто–Лондон, 1987. – Т. II. – С. 153; Визначні постаті визвольної боротьби України (найновіша доба). – Стрий, 1992. – С. 122-123; Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943–49. Довідник. – Нью-Йорк: Пролог, 1994. – С. 126; Пластуни у визвольних змаганнях / упор. О. Кузисин. – Нью-Йорк, 2002. – С. 35.
- ⁵ Гель І. Історія сіл Клічка та Якимчиць. – Львів: Каменяр, 2003. – 159 с.
- ⁶ Мороз В. Вшанування пам'яті крайового провідника ОУН Зиновія Тершаковця і його родини // Український визвольний рух. – Львів, 2004. – Зб. 3: До 75-ліття Організації Українських Націоналістів. – С. 292-293.
- ⁷ Родина Тершаковців: учений, політик, подвижник національної ідеї. Матеріали науково-практичної конференції. Львів, 4 листопада 2003 р. / Львівський національний університет ім. І. Франка, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. Відп. ред. Іван Гель. – Львів, 2005. – 108 с.
- ⁸ Гривул Т., Мороз В., Муравський В., Окаринський В. Матеріали до пластового партіолога / Передмова О. Сича. – Львів, 2003. – С. 101-102; Мороз В. Підпільна преса ОУН і УПА на території Львівської області // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С. 217-222; Його ж. "Буг" // Визвольний шлях. – 2002. – Кн. 12. – С. 32-38; Його ж. 1948 рік (Городоцький район п'ятдесят років тому) // Народна думка. Часопис Городоччини. – 1998. – 2 грудня. – С. 2; Його ж. Пам'ять про героїв живе! // Народна думка. Часопис Городоччини. – 2000. – 24 червня. – С. 2.
- ⁹ Мороз В. Зеновій Тершаковець – крайовий провідник ОУН // Родина Тершаковців: учений, політик, подвижник національної ідеї. Матеріали науково-практичної конференції. Львів, 4 листопада 2003 р. / Львівський національний університет ім. І. Франка, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. Відп. ред. Іван Гель. – Львів, 2005. – С. 41-67.
- ¹⁰ Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця // Український визвольний рух. – Вип. 4. – Львів, 2005. – С. 28-34; Його ж. З листування членів Проводу ОУН (листопад 1944 – травень 1945) // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – Зб. 10: До 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. – С. 34-52; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 12: Воєнна округа УПА "Буг". Документи і матеріали. 1943-1952. – Книга 1 / упор., ред. В. Мороз, О. Вовк. – Київ–Торонто, 2009. – 800 с.; Т. 13: Воєнна округа УПА "Буг". Документи і матеріали. 1943-1952. – Книга 2 / упор., ред. В. Мороз, О. Вовк. – Київ–Торонто, 2009. – 1232 с.
- ¹¹ Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН: структура і керівний склад. – Дрогобич, 2009. – 368 с.
- ¹² [Гладилович А.] Відійшли на вічну ватру // Пластовий вісник. Офіційний бюлетень Крайової Пластової Старшини в Канаді. – 1986. – Ч. 1.
- ¹³ К[орнецький] С. "Смерти немає, є тільки стрілецька честь"...
- ¹⁴ Тершаковець Зиновій – "Федір"... – С. 103.
- ¹⁵ Ювілейна книга Української Академічної гімназії у Львові. – Філадельфія – Мюнхен, 1978. – С. 578.

- 16 Тершаковець Зиновій – “Федір”... – С. 103.
- 17 Лист Адольфа Гладилевича до Володимира Мороза, 21 червня 2005 р.
- 18 Личук М. До біографії Зиновія Тершаківця / копія в архіві автора.
- 19 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 262.
- 20 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 21 Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця... – С. 33.
- 22 Тершаковець Зиновій – “Федір”... – С. 103.
- 23 Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. – Т. 1: 1920–1939 / ред. Степан Ленкавський. – Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк: Українське видавництво, 1968. – С. 567.
- 24 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 25 Кук В. Зенон Тершаковець: перші кроки визвольних змагань // Родина Тершаковців: учений, політик, подвижник національної ідеї. Матеріали науково-практичної конференції. Львів, 4 листопада 2003 р. / Львівський національний університет ім. І. Франка, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. Відп. ред. Іван Гель. – Львів, 2005. – С. 92-93.
- 26 Кук В. Зенон Тершаковець... – С. 93.
- 27 Кук В. Зенон Тершаковець... – С. 91-92.
- 28 Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця... – С. 33.
- 29 Тершаковець Зиновій – “Федір”... – С. 103.
- 30 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 31 Учасник. Село своєму славному синові // Голос. – 1937. – Ч. 13. – 4 квітня. – С. 7.
- 32 Тершаковець Зиновій – “Федір”... – С. 103.
- 33 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 34 Корнецький С. Сто повстанських віршів... – С. 50.
- 35 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 36 Шпіцер В., Мороз В. Крайовий провідник Володимир Тимчій-“Лопатинський”. – Львів, 2004. – С. 106-107.
- 37 Дужий П. Українська справа. – Львів: Афіша, 2001. – С. 344; Записав Володимир Мороз 1 липня 1996 р. у м. Львові від Дужого Петра Опанасовича, 1916 р. н., с. Карів Сокальського р-ну Львівської обл.; Гирак В. Томашівщина в роки 1939–1943 // Надбужанщина. Історично-мемуарний збірник. – Т. 2. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1989. – С. 709; Ріпецький М. Леонід Лапінський (“Зенон”). Агент УБ і НКВД // Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 39: Тактичний відтинок УПА 28-й “Данилів”: Холмщина і Підляшшя (Документи і матеріали). – Торонто–Львів, 2003. – С. 895. Hałagida I. Prowokacja “Zenona”. Geneza, przebieg i skutki operacji MBP o kryptonimie “C-1” przeciwko banderowskiej frakcji OUN i wywiadowi brytyjskiemu (1950–1954). – Warszawa, 2005. – S. 66.
- 38 Павлишин О. Григорій Тершаковець – громадський діяч, посол, політ’язень // Родина Тершаковців: учений, політик, подвижник національної ідеї. Матеріали науково-практичної конференції. Львів, 4 листопада 2003 р. / Львівський національний університет ім. І. Франка, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. Відп. ред. Іван Гель. – Львів, 2005. – С. 34; К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 39 Кук В. Зенон Тершаковець... – С. 93.
- 40 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 263.
- 41 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 215.

- 42 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 263; Магоцький І. Спогади. – Львів: Папуга, 2002. – С. 358.
- 43 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 22.
- 44 Лист Адольфа Гладилевича до Володимира Мороза, 21 червня 2005 р.
- 45 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 263; Магоцький І. Спогади... – С. 353.
- 46 Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця... – С. 33.
- 47 Магоцький І. Спогади... – С. 388.
- 48 Лист Адольфа Гладилевича до Володимира Мороза, 21 червня 2005 р.
- 49 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 50 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 263.
- 51 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 22.
- 52 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 53 К[орнецький] С. “Смерти немає, є тільки стрілецька честь” ...
- 54 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. – Київ–Торонто, 2007. – С. 368 (протокол допиту Олександра Луцького).
- 55 ЦДАВО. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 134. – Арк. 91-95.
- 56 ЦДАВО. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 237. – Арк. 14.
- 57 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9... – С. 648 (протокол допиту Омеляна Польового).
- 58 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 80. – Арк. 201.
- 59 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 72362фп. – Арк. 36 (протокол допиту Петра Дужого).
- 60 Ідея і чин. – 1944. – Ч. 8. – С. 36.
- 61 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 10. – Арк. 159-165; ЦДАВО. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 143. – арк. 1.
- 62 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 10. – Арк. 161.
- 63 Там само. – Арк. 162.
- 64 Мороз В. Структура референтури пропаганди ОУН на Дрогобиччині (1944–1950-і рр.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. Спецвипуск до 60-річчя УПА. – Дрогобич, 2002. – С. 189-190.
- 65 Записав Володимир Мороз 1 липня 1996 р. у м. Львові від Дужого Петра Опанасовича, 1916 р. н., с. Карів Сокальського р-ну Львівської обл.
- 66 Записав Володимир Мороз 27 липня 1998 року в с. Демня Миколаївського району від Ясеницької (дів. Огоновська) Марії Антонівни, 1923 р.н., с. Демня Миколаївського р-ну Львівської обл.
- 67 Записав Володимир Мороз 27 липня 1998 року в с. Демня Миколаївського району від Ясеницької (дів. Огоновська) Марії Антонівни, 1923 р.н., с. Демня Миколаївського р-ну Львівської обл.
- 68 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 72362фп. – Арк. 37 (протокол допиту Петра Дужого).
- 69 ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 22. – Арк. 39; Спр. 68. – Арк. 23-24; Содоль П. Українська Повстанча Армія, 1943-49. Довідник II... – С. 230.
- 70 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9... – С. 648 (протокол допиту Олександра Луцького).
- 71 ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 68. – Арк. 23-24; Мороз В. 3 листування членів Проводу ОУН... – С. 39, 41.
- 72 ЦДАВО України. – Ф. 3636. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 249; Держархів Львівської обл. – Ф. П-5001. – Оп. 6. – Спр. 56. – Арк. 222.
- 73 Записав Юлій Хвещук 18 серпня 1995 р. в с. Долпотові Калуського р-ну Івано-Франківської обл. від Ганущак Юлії.

- 74 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 25. – Арк. 75 (лист “Зміюки”).
- 75 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 33282фп. – Арк. 117-122, 208 (протокол допиту Ярослава-Теодора Мороза); Сергійчук В. Нескорена церква. Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу. – Київ: Дніпро, 2001. – С. 86-87.
- 76 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 33282фп. – Арк. 209 (протокол допиту Ярослава-Теодора Мороза).
- 77 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9... – С. 728 (протокол допиту Ярослава-Дмитра Вітовського).
- 78 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9... – С. 648 (протокол допиту Олександра Луцького).
- 79 Архів Миколи Лебеда. – №346417 / копія в домашньому архіві автора.
- 80 Подано за публікацією: “Слав”. Газ у криївці... (Коментар та підготовка до друку Володимира Мороза) // Визвольний шлях. – 2002. – Кн. 3. – С. 28-30.
- 81 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 256.
- 82 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 90. – Арк. 162-163; Держархів Львівської обл. – Ф. П-5001. – Оп. 6. – Спр. 46. – Арк. 251; Спр. 51. – Арк. 174; Спр. 57. – Арк. 238; Ішук О., Ніколаєва Н. Застосування радянськими спецслужбами допоміжних засобів у боротьбі з підпіллям ОУН та УПА // Український визвольний рух. – Львів, 2008. – С. 153-154.
- 83 Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця... – С. 33.
- 84 Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН... – С. 79-83.
- 85 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 23. – Арк. 232, 234 (листи “Федора”).
- 86 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 23. – Арк. 231 (лист “Федора”).
- 87 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9... – С. 728 (протокол допиту Ярослава-Дмитра Вітовського).
- 88 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 78. – Арк. 263.
- 89 Архів УСБУ у Львівській обл. – Спр. 24760. – Т. 1. – Арк. 105 (протокол допиту Василя Приймича).
- 90 ГДА СБУ. – Ф. 65. – С-9079. – Т. 57. – Арк. 149 (лист “Вороного”).
- 91 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 23. – Арк. 238 (лист “Федора”).
- 92 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 3. – Арк. 305 (лист “Чумака” до “Роберта”).
- 93 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 264.
- 94 Інформація від дослідниці Катерини Іванової (м. Львів).
- 95 Сліпак М. Микола Хмільовський – видатний діяч УГКЦ і воюючої України // Український визвольний рух. – Львів, 2005. – Зб. 5. – С. 181.
- 96 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 51. – Арк. 113.
- 97 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 92. – Арк. 189.
- 98 ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 13. – Арк. 3; Кентій А. Збройний чин українських націоналістів 1920–1956. Історико-архівні нариси. – Т. 2: Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів 1942–1956. – Київ, 2008. – С. 358.
- 99 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 73. – Арк. 302.
- 100 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 55. – Арк. 207-208.
- 101 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 55. – Арк. 202-203.
- 102 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 83. – Арк. 283.
- 103 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 97. – Арк. 250, 267.
- 104 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 92. – Арк. 189.
- 105 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 263-264; Держархів Львівської обл. – Ф. П-3. – Оп. 2. – Спр. 467. – Арк. 92; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 6: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). Книга третя: 1948. – С. 394.

- 106 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 74. – Арк. 156-174.
- 107 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 19. – Арк. 66-68
- 108 Веденеев Д., Шевченко С. Розвіяні міфи. – Київ: Фенікс, 2010. – С. 525; Пагіря О. Гавриїл Костельник та ОУН: проблема стосунків (1941–1948 рр.) // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. – 2009. – № 2 (33). – С. 411-412.
- 109 Веденеев Д. Украинский фронт в войнах спецслужб. – Киев: К. И. С., 2008. – С. 377.
- 110 Архів УСБУ у Львівській обл. – Спр. 49263. – Т. 1. – Арк. 107, 149-153; Т. 5. – Арк. 75-76 (протокол допиту Мирона Гельнера); Мороз В. Іван Паньків-“Явір” // Шлях перемоги. – 2009. – Ч. 51. – 23 грудня. – С. 7.
- 111 Пагіря О. Гавриїл Костельник та ОУН... – С. 412.
- 112 Коритко Р. Опільське село Черче. – Львів: Універсум, 1997. – С. 148.
- 113 ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67417. – Т. 4. – Арк. 40-41 (протокол допиту Євгена Пришляка).
- 114 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – Арк. 330.
- 115 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 13: Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 2. – Київ–Торонто, 2009. – С. 906.
- 116 Архів УСБУ у Львівській обл. – Спр. 49263. – Т. 1. – Арк. 214 (протокол допиту Мирона Гельнера).
- 117 Мартиролог загиблих на території Івано-Франківської (Станіславської) області учасників ОУН-УПА // Рани. Спецвипуск “Галичини”. – 1993. – №9. – 24 липня. – С. 6.
- 118 Пагіря О. Гавриїл Костельник та ОУН... – С. 399-400.
- 119 Державний архів Служби безпеки України. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 62. – Арк. 241-245, 246, 249-251, 255.
- 120 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 13... – С. 747.
- 121 Тершаковець Зиновій – “Федір”... – С. 105.
- 122 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 13... – С. 747-848.
- 123 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75390фп. – Т. 1. – Арк. 74 (власноручні зізнання Галини Голояд).
- 124 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 13.
- 125 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 223.
- 126 Архів УСБУ у Львівській обл. – Спр. 49263. – Т. 1. – Арк. 239, 268 (протокол допиту Мирона Гельнера).
- 127 Дем’ян Г. Ангелина П’ясецька-“Зухра” // Дем’ян Г. Бандерівці. – Кн. 1. – Київ: Українська Видавнича Спілка, 2000. – С. 86-91.
- 128 Архів УСБУ у Львівській обл. – Спр. П-22916. – Арк. 32.
- 129 Левкович В. Крайовий провідник Львівщини // Родина Тершаковців: учений, політик, подвижник національної ідеї. Матеріали науково-практичної конференції. Львів, 4 листопада 2003 р. / Львівський національний університет ім. І. Франка, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, фонд духовного відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького. Відп. ред. Іван Гель. – Львів, 2005. – С. 95.
- 130 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 6. – Арк. 75.
- 131 Кук В. Зенон Тершаковець... – С. 93-94.
- 132 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – Арк. 219 (протокол допиту Зиновія Благого).
- 133 Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 28: Савчин М. Тисяча доріг. – Торонто–Львів, 1995. – С. 208.
- 134 ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. 7736. – Т. 2. – Арк. 326 (протокол допиту Зиновія Благого).
- 135 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 22. – Арк. 508-509 (протокол допиту Марії Москаленко).

- 136 Іщук О., Николаєва Н. Доля та спогади охоронця Романа Шухевича – Михайла Зайця-“Зенка”. – Київ, 2007. – С. 21-23.
- 137 ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75390фп. – Т. 1. – Арк. 83 (протокол допиту Галини Голяд).
- 138 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 72. – Арк. 360.
- 139 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 227-234; Т. 88. – Арк. 222-224; Т. 91. – Арк. 229-230, 260-262.
- 140 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 227-234; Т. 88. – Арк. 222-224; Т. 91. – Арк. 229-230, 260-262; Держархів Львівської обл. – Ф. П-3. – Оп. 2. – Спр. 467. – Арк. 91; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 6... – С. 373-374, 394.
- 141 Загальний звіт за місяці: жовтень, листопад і грудень 1948 р. Райони Комарно, Городок, Янів, Рудки. Постій, дня 31 грудня 1948 р. – Арк. 19 / ксерокопія зберігається в домашньому архіві Григорія Дем'яна; Мороз В. 1948 рік (Городоцький район п'ятдесят років тому) // Народна думка. Часопис Городоччини. – 1998. – 2 грудня. – С. 2.
- 142 Загальний звіт... – Арк. 21.
- 143 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 91. – Арк. 262.
- 144 Полюга Л. Шляхами спогадів, 1944-1956 / НАН України: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Львів – Київ: Літературна агенція “Піраміда”, 2003. – С. 105.
- 145 Дем'ян Г. Ангелина П'ясецька-“Зухра”... – С. 88.
- 146 Літопис УПА. Нова серія. – Т. 6... – С. 373, 394.
- 147 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 27.
- 148 Доля Зиновія Тершаковця-Федора. 21.2.1956 / Копія зберігається в Архіві Центру досліджень визвольного руху (Львів).
- 149 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 208; Ф. 2. – Оп. 31 (1960). – Спр. 15. – Арк. 219.
- 150 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 228.
- 151 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 67. – Арк. 236.
- 152 ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 281-282.
- 153 Мороз В. Повідомлення про смерть Зиновія Тершаковця... – С. 33-34.
- 154 Корнецький С. Сто повстанських віршів... – С. 50.
- 155 Гориславська М. Ці славетні комарнівські родини // Народна думка. Часопис Городоччини. – 1996. – 7 грудня. – Ч. 98. – С. 1, 3.

ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЯ

На допомогу інструкторам – пропагандистам
Видання Організації Українських Націоналістів. Липень, 1944 р.

ПЛЯН ПРОМОВИ

При обговорюванні польського питання треба зокрема звернути увагу на:

1) Засадниче вирішення питання меншин у програмі ОУН (програмові постанови III Великого Збору ОУН, стаття “Україна і Польща” в 4 числі “Ідея і Чин” і книжечка О. Садового “Куди прямують поляки?”).

2) Неможливість порозуміння з поляками, бо:

а) в них немає єдиної незалежної (суверенної) сили в краю,

б) поза краєм польські представництва є на чужих услугах,

в) більшість польських політичних груп відкидає згори всяку можливість порозуміння,

г) польська суспільність, головню на ЗУЗ, вороже ставиться до думки про співпрацю.

3) Поляки постійно вислугуються окупантам (фольксдойчери, польська поліція на Волині, більшовицькі сексоти) та намагаються вигравати їх проти українців і в той спосіб зривають єдиний фронт поневолених народів.

4) Поляки, замість боротися з окупантом (німцями), створили боївки для боротьби з українцями.

5) Останньо впряглися на службу більшовиків, щоб знищувати український народ, та змушують його до самооборони перед поляками як більшовицькими агентами і сексотами.

6) Український народ не зречеться свого права до власної землі і до волі і тому бореться і буде боротися проти кожного імперіяліста, в тому і польського.

7) Боротьба з польськими вислужниками Гітлера і Сталіна не ослаблює, а зміцнює позицію українського народу на заграничній полі.

8) Український народ не виступає проти Польщі на її етнографічних землях і хоче з нею співпраці, але не дозволить гнобити себе за йдами.

Увага!

* Авторство у виданні не зазначене; встановлене за друкованим органом Проводу ОУН “Ідея і чин”, де у переліку підпільних газет і брошур вказано, що “Польське питання” написав “Ф. Чагрів” (Ідея і чин. – 1944. – Ч. 8. – С. 36).

У зв'язку з тим, що по селах є багато землі і іншого добра, яке залишили поляки, треба пригадати активів села, що ту землю треба розділювати справедливо, передовсім давати її безземельним і малоземельним селянам. Не вільно допустити до того, щоб та земля поглибила соціальну нерівність села.

ЗАСАДНИЧЕ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ МЕНШИН У ПРОГРАМІ ОУН

З постанов III Конференції ОУН

“5. На відтинку поневолених народів сучасної Європи, зокрема її Сходу, змагаємо до ліквідації дрібних несуттєвих спорів в ім'я національних революцій, проповідуємо і організуємо для боротьби проти імперіялізмів і проти поневолення спільний фронт поневолених народів під гаслом “Волі народам і людині”.

Вважаємо, що, незалежно від хвилювого укладу сил між воюючими блоками, тільки спільна боротьба всіх поневолених народів Сходу і Заходу проти імперіялізмів може врятувати їх від політичного, господарського і культурного поневолення та довести до відбудови вільних національних держав на етнографічних територіях окремих народів.

Приймаючи в основному факт, що Україна в боротьбі проти двох імперіялізмів – німецького і московсько-большовицького – займає ключову позицію, що без зломання тих імперіялістів на Україні, отже, без існування Української Самостійної Соборної Держави, неможливий тривалий мир та тривале існування національних держав європейських народів, а зокрема поневолених ними народів східної, середньої та південно-східної Європи.

6. Ми приймемо активну участь у кожній європейській коаліції, організованій другими поневоленими або державними народами проти імперіялістичних загарбників, але тільки на принципі визнання іншими народами нашого права на державну незалежність...

11. Стоячи на становищі побудови національних держав усіх народів на їх етнографічних територіях, український народ протиставляється всім спробам народів, в сучасний момент поневолених німецьким або московським імперіялізмами, або т. зв. союзників Німеччини, що їх заставив німецький імперіялізм кривавитися за його інтереси, – загарбати в цілості або частинно українські землі та поневолювати Україну. Український народ буде нещадно поборювати такі імперіялістичні намагання, що, являючись ломанням революційного фронту європейських народів, які борються проти імперіялістичних загарбників за вільні національні держави, побудовані на етнографічному принципі, – скріплюють політичні і мілітарні позиції німецьких, московських і других імперіялізмів”...

Український народ, який бореться за власну державу проти сталінських і гітлерівських окупантів, веде свою боротьбу під гаслом волі народам і людині та визнає право кожного народу на власну державу на його етнографічних землях. На II конференції ОУН в квітні 1942 р. виразно заявлено, що ми змагаємо до мирної ліквідації другорядних фронтів, тим самим і польського фронту.

Справу українсько-польських взаємовідносин останньо було ще раз порушено в органі Проводу ОУН “Ідея і чин” ч. 6 в статті “До українсько-польських взаємин”. Там було сказано: *“Український народ бореться за свою державу, за володіння на своїх землях, не посягаючи по чужі, тим самим і польські землі, за свою державну самостійність і суверенність... Злагіднення польсько-українських взаємин сьогодні і мирна розв’язка українсько-польського питання взагалі можливі тільки на платформі визнання польською стороною української державності на українських землях”*.

НЕМОЖЛИВІСТЬ ПОРОЗУМІННЯ З ПОЛЯКАМИ

У поляків не має єдиної незалежної (суверенної) політичної сили в краю

Серед польського народу існує ряд підпільних організацій, як “Польська Організація Підземна”, “Звйонзек Валькі Збройней”, “Польська Організація Войскова”, “Легіон Смерці”, “Польська Організація Терористична”, “Стронніцтво Людове”, “Стронніцтво Народове”, “Стронніцтво Праці”, “Бойова Організація Всхуд”, “Організація Польська Неподлегла”, “Польські Звйонзек Вольнощі”, “Рацлавіце”, “Стронніцтво Демократичне”, “З’єднане робітників Польських”, “Унія”, “Звйонзек Одродзєня Жечипосполітей «Зніч»”, “Звйонзек Самооборони Краю” та ряд інших, між ними такі, що є повністю опановані комуністами, як: “Польська Партія Роботніча”, “Крайова Рада Народова”, “Трибуна Вольнощі”, “Армія людова”.

Всі ці організації ведуть свою діяльність тільки на певних невеликих теренах, деякі, нпр. “Звйонзек Самооборони Краю”, діє тільки на терені одного повіту (Мостищина).

Всі ці організації вказують на те, що жадна з них не є виразником політичних стремлінь польського народу і жадна з них не може репрезентувати польського народу чи говорити в його імені.

Поза краєм польські представництва є на услугах чужих імперіялістів

– В Лондоні на еміграції існує польський уряд з Миколайчиком на чолі. До уряду належать представники різних політичних партій (колишні “беки”, “ендеки”). Уряд цей має обмежену діяльність, відірва-

ний від краю, провадить політику, яка потрібна аліянтам (нпр., голосна справа масових мордувань в Катині, спір за східні границі з СРСР).

– В СРСР перебуває відома польська комуністка Ванда Васілевська, яка веде просоветську політику.

– З Штокгольму повідомляють, що Сталін прийняв у товаристві наркома за справ Молотова і польської комуністки Ванди Васілевської делегацію представників “Польського Комітету Народної Єдності” на чолі з якимсь Моравським. Московська “Правда” пише, що польські делегати були прийняті советським урядом з великою сердечністю. А далі, що польський пролетаріят не хоче нічого і чути про розсварених польських емігрантів з Лондону і вже ця обставина не дозволяє советському уряду порозуміватися з лондонським польським урядом проти волі польського народу.

– У відповідь на [це] польське еміграційне посольство в Швеції видало комунікат, що члени згаданої делегації до Сталіна не мають права говорити в імені польського народу, бо їх польський народ не знає.

Більшість польських груп відкидає згори всяку
можливість порозуміння

Польська газета під назвою “Велька Польска” ч. 13 з 19.IV.43 в статті п[ід] з[аголовком] “Українці” пише:

“Зокрема в останніх часах голосною стала справа України, бо німці, які в середині минулого року винайшли український народ для своїх цілей, тепер поспішно творять український народ. Німці винайшли не тільки українців, але також ґуралів, сльонзаків і багато інших “народів” на те, щоб посварити цілість, послабити поляків і через те легше вдержати великі простори під своїм пануванням.

Німці підсувають думку, що український народ є великий, бо нараховує сорок чи навіть більше мільонів людей... Як обманливим було б зараховувати до українців всіх мешканців, з іншим від польської чи російської мови говором, прикладом може послужити хочби особа маршала Тимошенка, що хоч походить з тих земель, які уважають за Україну, бореться в ім'я Росії, вправді більшовицької, але Росії. Можна сказати, що в Росії українців немає, хоч одна з складових частей Росії називається Україна.

Інакше ця справа представляється на польських землях. Ті землі ніколи не називалися Україною, а однак є люди, що називають себе українцями та мріють про якусь українську державу. Таке мрійництво – це вода на млин німців, бо німці насправді про якусь Україну не думають, чого доказом те, що вони не проголосили самостійної України, ані після здобуття Львова, ні Києва, ані Харкова. Німці знають, що української держави не може бути, бо в минулому її не було і тому говорять про Україну, бо це їм не шкодить...

Українці не мають минулого, отже не можуть мати своєї держави. Хіба що хтось створив би її для власних цілей, а не для якоїсь України, як і думають німці. Т. зв. українці мають одне дике гасло “різати поляків”. Цього гасла замало, щоб щось здобувати, бо і скажена собака вміє кусати навіть свого власного господаря, скажена собака остане здохлим стервом. Якщо б тільки від землі брав якийсь народ назву, то після недовгого часу ми не були б поляками, але “губернаторами” від “Генеральної Губернії”.

Одним словом, Україна – це німецьке баламуцтво плюс кілька-десять українських діячів, вихованих і витресованих у німецькій школі, раніше австрійській, а тепер гітлерівській...”

Названу статтю можна назвати плодом божевільної людини, якщо б вона була відокремленою. Однак є далеко більше шовіністичних польських імперіялістів, розперезаних шляхтичів, які не допускають до згоди між польським і українським народами.

Польська газета “Шанец Кресови” з 21.3.44 р. ч. 2 пише так: “Стоїмо на становищі, що східні землі Річипосполитої Польської були і є виключно польськими землями, до яких ніхто, крім нас, не має права, ані більшовики, ані українці. Руський народ, що замешкує ті землі, уважаємо за плем’я, яке становить частину польського народу і яке повинно згідно жити з цілим народом у польській державі. Заховаємо гарні традиції, відрубні прикмети руського народу, але будемо нищити всі штучні твори, які ворог створив на те, щоб засіяти їдку ненависть між нами. Знесемо яке-небудь відрубне окреме життя українців, замкнемо народні чи господарські товариства і організації, під плащиком яких завсіди велася “вивротова” робота. Знесемо окреме українське шкільництво, усунемо витворені штучно різниці такі, як окреме письмо зв[ане] “кирилиця” і окремий календар... Руський народ мусить зрозуміти, що тільки в Польщі може знайти опертя і мусить навчитися згідно жити з цілим народом. По раз вибраній дорозі будемо йти аж до кінця, поборюючи безоглядно всі перешкоди, не йдучи на жодні компроміси чи переговори...”

Знов же газета “За нашов вольносьць і вашов” (Земє Всьходне Ржечипосполітей) з липня 1943 р. в статті п[ід] з[аголовком] “Елементи загаднення українського і польського” доходить при кінці до такого висновку: ...“Як ми вже кілька разів на сторінках нашого часопису стверджували, доля тих земель (ЗУЗ – прим. Ред.) мусить бути узнана, як внутрішня проблема Річипосполитої”.

Польський часопис “Пляцуфка” з січня 1943 р. в статті “Українці” теж вважає нас не українцями, але русинами, які являються частиною польського народу і ту братню меншість, якою є русини, приймуть вони до уряду з хвилиною, “коли політично дозріють, а їх рідна культура злетіється з польською культурою у спільні вищі вартості”. Україна по їхньому – це німецька видумка. У справі ЗУЗ пишуть: “...вважаємо за

слухну границю Збруча і, не спровоковані Росією, не підемо на Київ... Львів є відвічно польським містом і довкола нього може бути тільки Польща. Про ніяку федерацію, про ніяку навіть автономію для меншості, яка замешкує цей терен, не може бути мови... Вкінці не вільно українцям виступати в імені русинів, білорусів, бо ті ближчі нам, ніж отим кривавим мрійникам”.

“...Сьогодні русин з наших південних областей мріє про Польщу... а українська інтелігенція рве собі волосся на голові і не знає, що робити... Одні з них пробують домовитися з нами тут і на еміграції, але тим ввижається якась федерація, якийсь український Львів, якийсь наш ідіотичний похід на Київ. Інші, з зловіщою постаттю Митрополита Шептицького (ренегат, зрадник польськості), знаючи, що знову знайдуться в добрій і виrozumілій Польщі, вже приготавляють зраду, вже планують релігійні реформи, які в майбутньому дозволили б їм підпорядкувати собі русинів і білорусів та відірвати від Польщі її східні землі.

Після війни тих українців, що ворожо виступали проти Польщі, чи особисто завинили смерть одного з нас, віддається під суд і катіві. Інші дістануть землю від поляків, якщо тільки “забудуть про власну державу, до якої не доросли і яка була б абсурдом, причиною сталих воєн, доменою міжнародних лобузів і ґешефтарів”.

В статті “Край вобец рошень совецкіх” (Додатек надзвичайни “Ржечипосполітей Польскей”) з дня 10.III.44 р. пишуть: “Рада Єдносьці Народней* і повновласник уряду на край вислали 15.III.44 депешу до прем'єра Міколайчика в справах польських границь:

“...Згодимося на розмови при співучасті аліантів, які б довели до нав'язання дипломатичних відносин з Советами, під умовою: визнати нашу повну суверенність і не мішатися до наших внутрішніх справ.

4) категорично противимося вести дискусії з СРСР в справі ревізії східних границь взагалі. Стоїмо на становищі непорушності тих границь, усталених ризьким трактатом, підписаним також Українською Республікою. Советам не йдеться про направу границь, так, як не йшлося німцям про коридор Гданьск, тільки їх претенсії вдаряють в суверенність і цілість Польщі.

...8) Знаючи правдиві цілі і методи східного сусіда, не прив'язуємо більшої ваги до евентуальних умов про урядування нашої влади на окупованих советами теренах, бо не віримо в льояльне виконання цих умов...”

У відповідь на промову Черчіля про т. зв. лінію Керзона і заяву того ж, що Англія не гварантувала жодної докладної лінії польських границь, пишуть поляки в часописі “Ржечпосполіта Польска” з 6.III.44 в статті п[і]д н[азвою] “Наше становіско”, між іншим, таке:

* Так у тексті. Має бути: Народевей

“...Становище, зайняте Черчілем, могло нас заболіти, але не повинно нас страшити... Східні землі зв’язані з нами традицією боротьби, повстань, спільною історичною долею і недолею, єдністю культури. Як сильно були зв’язані, досить сказати, що найбільші наші народні герої Міцкевич і Словацькі, учені, як Снядецькі, музики, як Мюнюшко, Падеревські і Шимановські, малярі, як Юліян Коссак, Рушиц – звідси були родом і промінювали на цілу Польщу... Вільно, Львів, Крем’янець, Пинськ – це огнища польської культури. Польський народ на сході – це селяни, міщани, інтелігенція, елемент творчий, підприємливий, провідницький”.

Як видно з останньої статті, поляки навчилися вже дечого від німців. Такими самими “аргументами” намагалися німці доказати, що Краків – це німецьке місто, з Коперника зробили фольксдойчера, а західні польські землі прилучили до Райху, як землі “чисто німецькі”. Тією самою зброєю воюють поляки тепер, забувши до того додати, що нащадки тих всіх славних героїв пішли тепер на службу більшовикам і німцям, а “творчий і підприємливий елемент” покидає свої “вогнища культури” і тікає за Сян.

Подібних статей можна б навести більше, але й того вистарчить, щоб пізнати “державницький розум” польських верховодів, які в такий спосіб підходять до української проблеми. Нічого дивного, що польський народ поносить сьогодні наслідки політики своєї шляхетчини.

Коли б поляки зрозуміли загрозу для їхньої держави зі сторони Москви чи Німеччини, мусили б прийти до переконання, що їм треба жити в приязних відносинах з українцями, бо Польща між тими двома імперіалістичними потугами ніколи не встоїться. В інтересі вільної Польщі є повстання української держави як заборона проти Москви. Однак поляки і сьогодні легковажать собі цю історичну правду, а це тому, що вірять в свою “моцарствовосць”. Наслідком того скоро втратили свою незалежність і навіть сьогодні, після гіркого досвіду, нічого з історії не навчилися. Поляки надалі залишилися імперіалістами та думають знову загарбувати українські землі.

Польська суспільність, головню на ЗУЗ, вороже ставиться до думки про співпрацю

На спробу злагодження польсько-українських відносин пишуть поляки зі ЗУЗ отвертий лист до “крайовой репрезентації політичней” в Варшаві (часопис “Орлента”, листопад 1943), в якому представляють українців як “мордерцуф” і ставлять нас серед перших злочинців світу. *“України не було – це австрійська видумка, є тільки “русини” і т. д.”*

ПОЛЯКИ ПОСТІЙНО ВИСЛУГОВУЮТЬСЯ ОКУПАНТАМ
ТА НАМАГАЮТЬСЯ ВИГРАВАТИ ЇХ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ
І В ТОЙ СПОСІБ ЗРИВАЮТЬ ЄДИНИЙ ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ
НАРОДІВ

Поляки на службі німців і їх ганебні доноси на українців

Бережанщина:

1. Домбрувка Вінценти, працює в Кріпо та є членом польської організації. Він подав список 21 українців, яких розстрілено в Бережанах.

2. Петрикуф Рудольф, працює в Кріпо, є шефом сітки конфідентів. Розстрілював сам українських політ'язнів. Вбив українця Заяця зі Свистільник.

3. Клецор Станіслав, донощик Кріпо. Видав німцям Теренчука Василя з с. Підвисоке.

Рогатинщина:

1. Гольдштайн Ян, видав НКВД Ониська Миколу, Штуцького Миколу з Желибор і Трохима Афтанаса з Жукова. Тепер донощик з Гестапо.

2. На донос поляків німці арештували в селі Людвиківці Фігурку Василя і по дорозі до Рогатина розстріляли.

Підгаєччина:

1. Біла Євгенія, полька, з Новосілок, донощиця жандармерії, видала Кардаша Василя.

2. Мушинський Теофіль, агент Кріпо, одночас провідник польської місцевої організації. Підготував "чорну листу" українців і дав на Гестапо.

3. Радц Густав, агент Кріпо та член польської організації. Видав Крив'яка Дмитра зі села Шумлян.

4. Цівінські Адам і Новак Степан зі села Боків, донощики Кріпо та члени польської організації. На їх донос арештовано двох українців в селі Бокові. Під час арештів поляки Казімеж Крупа і Цесь Ян вилили німців по хатах.

Станиславівщина:

1. Яворські Юзеф, завідуючий лігеншафтом в Блюдниках ([пов.] Галич) зробив донос на Михайла Кузина, якого при обласі на його хату Гестапо важко ранило (по дорозі помер).

2. Кротельницький – фольксдойч – директор школи в Блюдниках, донощик Гестапо на волость Боднарів. Зробив донос на начальника громади Луцького і Куцепу, що оба вони є бандерівцями і вели пропаганду проти СС Дивізії.

3. Льоренц Марія, член польської організації в Колодієві (кур'єрка), донощиця Кріпо.

4. Бауер Петро, син Івана, в Колодієві, поляк, фольксдойч, донощик НКВД, видав 15 громадян зі села. В 1943 р. на його донос відбулися арешти в селі. Сам Бауер бігав по полі і вказував, [кого] арештувати. Щомісяця їздить на Гестапо і інформує про стан в селі.

5. Смулько Ромуальд, поляк, ур. 1883 р. в Станиславові, від 1943 зам[ешкалий] в Делієві, п[ов.] Галич. Дня 28.IV.44 виговорився перед одною жінкою, що він є співпрацівником Гестапо, та показував пістоль і документи. Має припоручення від Гестапо слідкувати за ОУН, організує сітку донощиків та кожного тижня їздить до Станиславова на Гестапо. Останньо дістав наказ вбити одного члена ОУН.

6. Петрус Осип, поляк, ур. 13.IV.1917 р., зам[ешкалий] в Надвірній, вул. Делятинська, подав своїм товаришам, що працювали при СС, список українців, яких СС-и арештували.

7. Коризма Людвік, поляк, ур. 1909 р. в селі Деліїв, п[ов.] Галич, видав Гестапо 4 українців зі села Делієва.

8. Ленартовіч Яніна, полька, ур. 1922 в селі Залуква, п[ов.] Галич, там замешкала, причинилася до арештування директора "Ганзи" в м. Галичі – Морозевича.

9. Кушоб Михайло, літ 36 – польський священик, мешкає в Боднарові, п[ов.] Галич, донощик Гестапо. Осінню 1942 року доніс Гестапові в Станиславові, що в гр[еко]-кат[олицькій] церкві партизани переховують зброю. Гестапо перевело основну ревізію в церкві, придержуючи на якийсь час священика, та заборонило священикові відправляти в тій церкві.

Осінню 1943 Кушоб зробив донос на агронома волості в Боднарові, що той є організатором ОУН.

Дня 25.XI.43 р. вночі заалармовані поліцейсти українці обступили хату Кушоба, з якої вікна вискочило 5-6 озброєних людей, які стріляли до поліцейстів. Кушоб зараз поїхав на Гестапо, яке арештувало поліцію та двох селян.

Городещина:

1. Панас Сташек, поляк-фольксдойч, та Слоньовські, поляк – управитель фільварку в Голодівці ([р-н] Комарно) зробили донос на Гестапо, яке в жовтні 1943 арештувало українців Дрималика Льва, працівника УДК в Комарні, адвоката Радовича Миколу, учительку Єндік Софію з Комарна та солтиса і секретаря с. Голодівка.

2. Вислужіль (жінка лісничого) з Новосілки Опарської, полька – донощиця жандармерії. Видала німцям 5 свідомих українців з Новосілки Опарської, яких жандармерія розстріляла (Данильців і тов[ариші]). На її доноси німці арештували учителя Лозинського з жінкою.

Подібних фактів можна навести дуже багато, бо поляки працюють за спеціальною “інструкцією розвідчої праці” польської підпільної організації на ЗУЗ, в якій говориться: “В кожній тереновій одиниці потрібна докладна евіденція всіх відділів ОУН, беручи до уваги кількість, вік, настрій, стан вишколу, озброєння, амуніцію, прояви діяльності, прізвища і адреси провідників”. Знова ж член польського підпілля Скібінські Тадеуш зізнав, що ціллю польського підпілля є знищити свідомий український елемент при допомозі доносів на українців на Гестапо чи НКВД.

Співпраця поляків з німцями при винищуванні українців

1. 18.IV.44 60 німців, 55 фольксдойчерів та 70 поляків (з Волині) спалили с. Шпиколоси ([пов.] Золочів). Під час нападу вбито 22 мужчин, 1 жінку, 5 дітей, спалено 190 господарств, ушкоджено 30. До Золочева забрано як закладників понад 70 мужчин та 65 жінок і дітей. З закладниками в Золочеві обходяться брутально, дуже їх побивають, а жінок насилують поляки, що їх стережуть. Тепер в селі урядуює солтис поляк, а місцеві поляки ходять явно зі зброєю.

2. В Юшківцях (Бібреччина) польська банда арештувала 26.II.44 р. 4 українських селян: Попика, Балука Миколу, Гасюка Василя і Короля Миколу, завезла їх до Берездовець до польського ксьондза і там їх катували в пивниці. Після катування забрано їх до ліса в Гранках. Там їх помордовано.

Родина знайшла їх в лісі по-звірськи помордованих. Вони мали повиколувані очі, обличчя і ціле тіло було поколене багнетами. Провідниками тої банди були: Каспера Іван, польський поліцист, і Гута Володимир – мельник з с. Дев'ятник.

3. 4.III.44 перевели німці напади на такі села Стрийського повіту: Лівчиці, Руда, Гніздичів, Яйківці, Мазурівка, Любша, Облазниця. Напади спровокували поляки з Руди, які кілька днів раніше одверто говорили, що українців в тих днях чекає “льос, такі як жидуф”.

4. 17.XI.43 Гестапо, жандармерія і Кріпо обступили село Буцнів (Тернопільщина), арештували 30 людей, з яких 13 відставлено до Тернополя, а решту випущено. Арештованих 8 людей вивезено до концтаборів у Німеччину. Арештування відбулося на підставі доносів місцевих поляків.

5. 24.XI.43 німці арештували українця Середу Миколу зі с. Петриків (Тернопільщина). Арештування переведено на підставі доносів поляків.

6. 28.XII.43 через село Полупанівку (Скалатщина) переїздило двох українців Жук Павло і Кий Лев. Тут їх місцеві поляки здержали, робили трус, а не знайшовши нічого, підкинули на сани дві гранати. Завели їх до однієї хати і тут в страшний спосіб їх скатували. Ціле тіло

було синє, руки і ноги повикручені. Після того зголосили німецькій жандармерії в Скалаті, обвинувачуючи їх тим, що біля них знайдено дві гранати. 29.12.43 приїхала жандармерія і Кріпо і ще раз їх побили. Побитих і звязаних колючим дротом відставлено до Скалата, де цілий день голодні, збиті, пов'язані лежали на коридорі станиці німецької жандармерії.

7. На донос поляків німці напали на с. Садки (Чортківщина) 5.III.44. В селі спалено 64 господарств, вбито 19 людей, 5 ранено. Під час нападу стріляли до стрічних людей, а до хат кидали гранати.

8. На донос поляків 12.III.44 напали німці на село Ягольницю Стару (Чортківщина), де спалено 110 господарств, вбито 39 мужчин, 70 жінок і 16 дітей.

9. 18.IV.44 напала польська банда на село Германів (Львівщина) в часі, коли на цвинтарі відправлялась панахида. Бандити обкидали цвинтар гранатами, до втікаючих людей стріляли. Від запальних куль загорілося 4 господарства. 20.IV.44 приїхало до села 4 авта німців, а півгодини пізніше прийшло дві сотні цивільних поляків з Білки Королівської і Шляхетської. Військо почало ловити людей, за тікаючими стріляли. В тому їм помагали поляки. Вбито 4 людей, 18 арештовано, 6 арештованих відвезено до Білки Королівської, де їх побили польські поспіаки. Других 12 відвезено до Білки Шляхетської і по них загинув слід.

10. В березні [19]44 німецько-польські банди знищили містечко Болшівці і Слобідку Болшовицьку (Рогатинщина). Між напасниками пізнали люди місцевих поляків.

Таких прикладів польського вислугування німцям можна б навести десятки, бо польські шовіністи пішли на службу Гітлерові. Польське підпілля, а з його наказу шовіністичні круги польської суспільності, цькують безпереривно німців грабувати, мордувати і арештувати українців. В той спосіб поляки стали прихвостнями німецьких імперіалістів.

**ПОЛЯКИ, ЗАМІСТЬ БОРОТИСЯ З ОКУПАНТОМ (НІМЦЯМИ),
СТВОРИЛИ БОЇВКИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З УКРАЇНЦЯМИ
І В ТОЙ САМ СПОСІБ ЗМУСИЛИ УКРАЇНЦІВ ДО САМООБОРОНИ**

Друга форма боротьби поляків проти українців – це створення власних боївок, які при помочі куль і пожеж почали винищувати свідомий український елемент на ЗУЗ. Почали це робити в квітні 1944 р. на Холмщині, відтак поширили свій терор на Галичину і Волинь і кількість помордованих поляками жертв досягла вже кілька тисяч. Польські банди застосували не тільки індивідуальний терор, але винищують цілі села, палять господарства та вирізують в пень ціле населення,

не щадячи жінок і дітей. Спеціально жорстоко проводять напади на Холмщині. В меморіалі Холмської Ради до всіх єпископів світу” з дня 30 квітня 1944 р. читаємо:

“Увесь світ не забув ще страшного переступу, як у 1937 році з наказу польської влади 151 православна церква на Холмщині і Підляшші були варварсько поруйновані й попалені, 153 силою обернені на католицькі костели. Світ здригнувся тоді від нечуваного в історії польського варварства.

А тепер знову провадиться це саме руйнування поляками недобитої православної віри, але ще в більших розмірах...

Польські збройні відділи, зайшовши до православної оселі, найперше накидаються на православну церкву і палять її, а одночасно кидаються на православне духовенство, яке вже за останніх два роки налічує в своїх рядах 22 мучеників, з того священників 14 і 8 дяків, що були в той чи інший спосіб жорстоко замордовані поляками. Усі ці священники з наказу свого архієпископа ще з 1940 р. жодної політичної роботи на Холмщині не провадили, більшість їх – це вже люди старші...

При паленні і мордуванні в 1944 році православних сіл на Грубешівщині, поляки проявляють нечувану, нелюдську жорстокість, мордуючи по селах православних усіх підряд. У селі Молодятичах один з напасників, що був у формі польського офіцера, захопив за ноги маленьку дитину місцевого війта гміни і розбив її головою об підлогу... У селі Сагрині іншу православну дитину поляки розпiali на церковних дверях... У тому ж селі було помордовано в жорстокий спосіб понад 700 осіб, переважно старших, жінок і дітей... У селі Ласкові три молоді жінки поляки знасилували, а потім у жорстокий спосіб замордували... На протязі двох тижнів у місяці березні 1944 в одному Грубешівському повіті згинуло від поляків 2000 православних. За останні три роки (1942–44) Холмсько-Підляшська земля налічує вже кілька тисяч забитих поляками і десятки тисяч пограбовано ними усього майна православного населення. І це все робили християни поляки!.. Ті поляки, що облудно чваняться своєю вищою культурою...

В найжахливіший спосіб поляки мордують особливо православних священників. В місті Грабовці* на очах священника вони виломили руки і ноги його дружині, потім попоролі її ножами живота, а тоді обох їх застрілили...

Православного священника Сергія Захарчука з Наброжа поляки на смерть затоптали... Священника Огризка Миколая з Чортовця в церковному облаченні під час Служби Божої взяли силою поляки з церкви і у страшний спосіб замордували... Всі ці нечувані тортури невинного православного духовенства ввійдуть до правдивої історії і на віки вічні покриють весь польський народ соромною неславою... Усі ці стра-

* У тексті: Грабовні

хиття роблять, як про це відкрито говорять напасники – жовніри “Польскої Підземної Армії”. Неспроможна робити чогось іншого, ця “армія” по середньовіковому постановила винищити на Холмщині духа винне, завжди спокійне і толерантне православне населення... Православний народ на Холмщині тепер від поляків більше терпить лихоліття, як за часів колишньої татарщини. Православні храми дощенту поруйновані, господарства попалено, з майна до нитки ограбовано, неповинних батьків, сестер, жінок, дітей жорстоко побито... Майже немає вже родини, де ще б ніхто не загинув від поляка...”

Водночас польські організації післали свої боївки, які почали подібну розбійницьку роботу по селах і містах Галичини:

1. 4.IV.44 поляки застрілили голову “Просвіти” Котика (Левандівка – Львів).

2. 13 квітня [19]44 напало 8 польських бандитів на с. Гуменець ([пов.] Самбір). [Прийшли] до чотирох українців господарів – Щубака Степана, Андрієчка Івана, Фабіна А. і Тому Василя. Їх родини били на долівці [до] безтями, а сина Щубака розстріляли.

3. 19.IV.44 в Дунайцеві (Стрийщина) загинув з рук польських бандитів один українець.

4. 24.IV.44 польська боївка вбила в Роздолі (Стрийщина) українця Шарака.

5. 22.III.44 поляк Майзнер вбив українця Павловського Михайла в Ходовичах (Стрийщина).

6. 27.III.44 загинуло від німецько-польських куль 3 члени ОУН в селі Стебник (Сянїччина): Богун, Юнак і Піхотинець. В хаті, в якій їх побито, німецько-польська банда знущалась над побитими. Богунові повибирали щоки та зуби. При тому говорили; “Гінь, кабане, ми вас виштелями, як гадуф”.

7. Польська боївка Скибінського Тадеуша з Борислава замордувала в Грималові таких українців: Михася Ілька, Шашкевича Степана, Василевича Володимира. Дорогу показав їм місцевий поляк з Грималова Стефан Малецькі.

8. 17.III.44 в Долині польська банда замордувала українця Мирона Зборика.

9. В с. Сверж замордували поляки 7 українців, в тому 3 жінки з 3 дітьми.

10. 3.IV.44 польська банда спалила в Колонії Жорниськах коло Лісник (Бережанщина) 4 українські господарства та до двох хат кинула гранати. Серед поляків пізнано двох: Вознячека і Пакощева.

11. 23.III.44 на с. Сверж-Підвисоке напала польська банда в кількості 13 осіб і вбила 3 українців. Для 3 інших українців залишили присуди смерті на дверях.

12. 25.III.44 польська банда спалила в Гнилій (Перемишлянщина) два господарства, 6 осіб згоріло в огні.

13. 24.IV.44 в с. Вітценъ (Перемишлянщина) замордували поляки українця Онуфрія Бея.

14. 21.X.43 польська банда вбила в с. Стриївці ([пов.] Збараж) двох свідомих українців Крука і Щербатого.

15. 7.XI.43 двох польських бандитів вбили в с. Чернихові (Зборівщина*) свящ[еника] Василькова і важко ранили його жінку.

16. 8.X.43 польська банда вбила в Баворові (Тернопільщина) секретаря волості Миколу Блащинського. Місцеві люди пізнали поляків з Баворова.

17. 19.X.43 напала польська банда на с. Хатки коло Плебанівки (Теребовельщина) і вбили Луцькова Тому і Михайла, Кобильняка Івана та ранили малолітнього сина і дочку Канського Мирона. Люди пізнали поляка Маліновського Владислава, шофера вогневої сторожі в Теребовлі.

18. Вночі з 16 на 17.4.44 на Дубецькім передмісті ([пов.] Бірча) озброєна польська банда напала на дім українця Мащака, зрабувала все хатнє майно і застрілила сина Мащака Остапа.

19. 30.X.43 в с. Словіта (Перемишлянщина) польська банда застрілила члена ОУН Михайла Нагуляка.

20. 25.4.44 в с. Глудні ([пов.] Кросно) напала польська банда, перебрана в німецькі уніформи, на дім Йосифа Ногавиці (українець).

21. 6.5.44 напала польська боївка на с. Свободу (Білгородщина) і побила українця Воробця (55 років), а його жінку розстріляла.

22. 12.5.44 напала польська банда на Саїва Пилипа – українця в с. Люд[к]ові ([пов.] Лежайськ) і замордувала його брата Івана, а стару матір і сестру страшенно змасакрувала.

23. 7.5.44 польська банда в кількості 20 осіб напала на с. Слободу ([р-н] Тарноград) і почала масакрувати українців в хатах, віддалених від села один кілометр. Одного селянина українця Воробля замкнули в коморі, а його жінку взяла на допит. Жінка не зізнала нічого і почала кричати. Тоді бандити почали її мучити: виривали нігті, враз з тілом, поломили пальці. До цієї дикунської операції служили їм звичайні бляхарські кліщі (жінка ця має 50 років). Про це довідалася самооборона села та заалармувала ціле село і селяни українці, озброївшись в сокири, коси, вили і інше знаряддя, кинулося на озброєну польську банду, яку відігнали.

ОСТАННЬО ВПРЯГЛИСЯ НА СЛУЖБУ БІЛЬШОВИКІВ, ЩОБ НИЩИТИ НАШ НАРОД

За повідомленням польського радія з Лондону з 5 квітня [19]44 польський еміграційний уряд Міколайчика оголосив заяву в співпраці між т. зв. "Польськими Збройними Силами в Краю" і Червоною Армією. Уряд ствердив, що в багатьох випадках польські збройні відділи спів-

* У тексті: Збаражчина

працювали з наступаючими більшовиками особливо на Волині, згідно з дорученням еміграційного уряду. 6.4.44 член польського еміграційного уряду в Лондоні ген. Сосновські назвав у зведенні місцевості цієї співпраці, вичислюючи райони Ковля і Володимира-Волинського. Таким чином, польські імперіялісти пішли на співпрацю з найбільшим ворогом поневолених народів – російськими імперіялістами, щоб при їх допомозі винищити українців на ЗУЗ. Поляки масово подають більшовикам приготовані списки свідомих українців, яких НКВД-исти арештують і розстрілюють.

З приходом більшовиків на ЗУЗ поляки дуже ними радіють. Вивішують більшовицькі і польські прапори, творять польську міліцію, намагаються охопити уряди.

1. Під час побуту більшовицьких партизан в Тростянці ([пов.] Золочів) поляк зі села Козаки – Сосновські водив більшовиків по хатах свідомих українців.

2. В селі Делієві ([пов.] Галич) за часів короткого побуту більшовиків був створений польський громадський уряд з поліцією, якого головою був поляк Коробка.

3. 13.4.44 до с. Олеша (Товмаччина) приїхало 12 більшовиків з одним поляком з Хотимира прямо до хати, де квартирувала боївка. Боївка вбила трьох більшовиків.

4. В Тарнавиці Лісній (Станиславівщина) поляки вивісили червоний і большевицький прапори на привітання більшовиків.

5. 19.4.44 до с. Перерісль (Станиславівщина) приїхало 5 місцевих поляків з двома більшовиками. Напали на директора школи Целевича (70 літ) і забрали його зі сином.

6. 15.4.44 в с. Старий Лисець (Станиславівщина) на донос поляків більшовики арештували кількох українців.

7. Поляки зі сіл Завадівка і Гута Манастириська водили більшовиків по українських хатах та представляли українців як повстанців.

8. 2.4.44 разом з більшовицькою стежею прийшло до с. Хохонів (Рогатинщина) 20 поляків і переводили ревізії в деяких хатах, а відтак арештували. Поляки були з таких сіл: Хохонів, Дитятин*, Пановичі і Слобідка Кукільницька.

9. В неділю 20.III.44 в Підгайцях більшовики ходили разом з поляками і грабували по українських родинах, що попало.

10. 5.4.44 поляк Крементовскі Яцко зі с. Гнильце ([пов.] Підгайці) показував більшовикам хату Сміха Павла, мовляв там є захована зброя. Того самого дня поляки Залецькі Франко і Беліньська Кароліна наслали більшовиків до Корсана Осипа, де роблено обшук за зброєю.

11. З приходом більшовиків в Бучаччину поляки вручували їм чорні листи на українців. Внаслідок того більшовики перевели ареш-

* У тексті: Делятин

штування: Скоморохи – 6 чоловіків, Соколів – 4, Дубенко – 6, Монастириська – 6. Списки підозрілих українців мали з кожного села, тільки не було часу арештувати.

12. В с. Гарбузів, Кругів, Лукавець оперувала якась польська група з червоними опасками на шапках. Наслідком її діяльності було заарештовано в с. Тростянець 4 українців.

13. В містечку Залізці більшовики організували уряд, який склався виключно з поляків.

14. 21.II.44 польсько-більшовицька банда напала на с. Верхобуж та дуже його ограбувала.

15. В Гуті Пеняцькій ([пов.] Броди) до червоних партизанських банд пристало багато поляків.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД БОРЕТЬСЯ І БУДЕ БОРОТИСЯ ПРОТИ КОЖНОГО ІМПЕРІЯЛІСТА, А ТОМУ І ПОЛЬСЬКОГО

Безприкладне вислугування польських імперіялістів гітлерівським і сталінським окупантам у боротьбі проти українців, допомога останнім винищувати свідомий український елемент та поневолювати український народ, змусило боронитися нам перед польськими імперіялістами. Бо поляки, виступаючи проти визвольної боротьби українського народу, виступають також проти визвольної боротьби поневолених народів Європи, що знайшлися під німецькою окупацією і тим самим ставлять себе на рівні з тими кривавими окупантами. Тому українці борються з польськими імперіялістами, які, ставши прислужниками Москви і Берліна, допомагають Сталінові і Гітлерові поневолювати український народ і інші народи. А то тим більше, що поляки почали свою ганебну роботу на українських землях, де вони є меншиною. Українці загарантували повні права всім національним меншинам, отже і польській, жадаючи за це від меншин лояльності.

Але польським верховодам сниться “моцарствова Польща” і тому вони пішли на услуги Гітлеру і Сталіну.

Українці, які перші не завагалися виповісти боротьбу двом найбільшим потугам – Москві і Берліну і успішно ту боротьбу проводять, не дозволять безкарно знущатися над собою польським агентам Сталіна і Гітлера.

1. 16.III.44 при нападі польсько-німецької банди на с. Болшів ([пов.] Рогатин), населення села зорганізувало збройну оборону. Завдяки добре зорганізованій самообороні бандити мусіли опустити село.

2. 10.4.44 80 добре озброєних гітлерівців і польських вислужників приїхало до села Комарева ([пов.] Сокаль). Банда грабувала село і стріляла людей. Озброєна молодь разом з бойовиками зустріла

німецько-польських бандитів вогнем. Убито 5 поляків, одного німця, двох німців важко ранено.

3. 29.4.44 при нападі німецько-польської банди на с. Кропивник (Калушина) невелика бойова повстанча група знищила в завзятому бою 43 бандитів.

4. 13.V.44 після нападу польської банди на с. Копанки (Калушина) самооборонна група заатакувала повертаючу банду, відбила 15 підвод награваного добра і вбила 40 польських грабіжників.

5. У зв'язку зі смертю одного друга з рук польської банди, батько того ж вислав таке письмо до Проводу ОУН: "У зв'язку з трагічною смертю мого сина, який впав в дні 19 квітня від злочинної кулі польського імперіялістичного бандита, мені, як батькові, лишається одна дорога: помстити смерть сина на ворогах. Сподіюсь, що сумлінно і чесно виконаю всі обов'язки і накази, надані мені Проводом ОУН. Прошу прийняти мене в свої ряди на роботу"...

**БОРІТЬБА З ПОЛЬСЬКИМИ ВИСЛУЖНИКАМИ
ГІТЛЕРА І СТАЛІНА НЕ ОСЛАБЛЮЄ,
А ЗМІЦНЮЄ ПОЗИЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

Польські верховоди, працюючи з німцями і більшовиками при винищуванні українського народу, який бореться проти обох імперіялістів під гаслом: "Воля народам і людині", виступають тим самим проти визвольно-революційної боротьби усіх поневолених обома імперіялістами народів і стягають ненависть до польського народу всіх поневолених народів.

Крім того випуску на допомогу інструкторам-пропагандистам – "Польське питання" – користуватися в масовій усній пропаганді книжечкою О. Садового: "Куди прямують поляки?"

В ЧОРНЕ МОРЕ...

В Чорне море кров Дніпром пливе – (2 рази)
Там Січ-мати, там Січ-мати, Там Січ-мати
На Москву іде (2 рази)

Попереду отаман веде (2 рази)
Під ним коник, під ним коник, під ним коник
та й смутненько йде (2 рази)

Ой, коню, мій коню вороний (2 рази)
Ой чого ж ти, ой чого ж ти, ой чого ж ти
та й засмучений (2 рази)

Як же мені веселому бути (2 рази)
Як шляхами, як шляхами, як шляхами
вороги ідуть (2 рази)

Не страшна нам в лютім бою смерть (2 рази)
Бій приносить, бій приносить, бій приносить
славу волю й честь (2 рази)

Треба поширювати революційні пісні!

ПОЛІТИЧНІ ДОТЕПИ

Сповнилося пророцтво

На руїнах Гамбурга сидить якийсь німець і регочеться. Надходить Гітлер і питає:

- Ти збожеволів, на руїнах смієшся?
- Я тішуся, що сповнилися твої слова з 1933 року: “Дайте мені Німеччину на 10 років, а не пізнаєте її”...

Не хотів нагороди

Сталін топився. Якийсь милосердий дядько витяг його з води. Сталін йому каже:

- Дістанеш велику нагороду, бо ти вирятував Сталіна. Заскочений тим дядько почав його просити:
- Ти нікому не говори, що я тебе вирятував, бо як люди довідаються, то мене вб'ють.

Різниця

Яка різниця між Гітлером і годинником? Годинник каже “тік-так” і посувається вперед. Гітлер каже “так-тік” і посувається взад.

Кінець війни

Коли скінчиться війна?
Тоді, як буде “нур фір (чотирьох) дойче”.

Дотепи оживляють розмову, роблять цікавою промову!

З друкарні Української Інформаційної Служби



Наталія Тершаковець



Григорій Тершаковець, 1928 р.



Зиновій Тершаковець, 1931 р.



Андрій Тершаковець, 1931 р.



Зиновій зі сестрою Ольгою



Молодь села Якимчиці. Зліва направо, перший ряд: Андрій Бокало, Антін Хлопецький, Михайло Бей; другий ряд: Дарія, Ольга і Марія Тершаковці; третій ряд: Андрій Тершаковець, Адам Ковтун, Михайло Стасюк, Пелагея Ковтун, Микола Черник, Марія Федик, Антін Ковтун, Зиновій Тершаковець. Якимчиці, поч. 1930-х рр.



Анастасія Тершаковець, 1930-і рр.



Зиновій та Анастасія
Тершаковці



Зиновій Тершаковець із сестрою
Дарією (в центрі), дружиною
Анастасією та донькою Мартою.
Якимчиці, бл. 1942 р.



Брати Зиновій, Михайло,
Андрій Тершаковці. Якимчиці,
поч. 1930-х рр.



Член повітового проводу ОУН
Городоччини
“Шпак” (Іван Шльомський)



Референт СБ повітового проводу
ОУН Городоччини
“Морозенко” (Петро Марутяк)



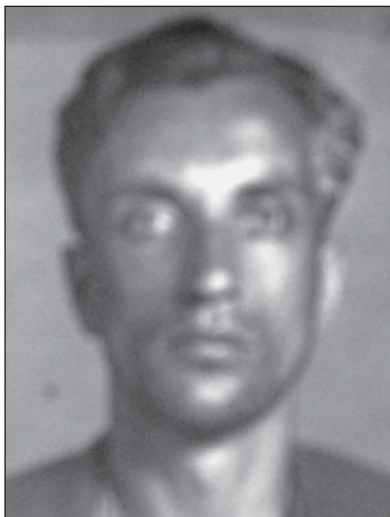
Референт Юнацтва ОУН повітового
проводу ОУН Городоччини
“Стоколос” (Іван Магоцький)



Повітовий та окружний провідник
ОУН Городоччини
“Галич” (“Декан”, “Старий”;
Лев Шкретко)



Референт пропаганди та організаційний референт крайового проводу ОУН Західних Українських Земель "Дорош" (Петро Дужий)



Військовий референт обласного проводу ОУН Дрогобиччини, командир ВО "Маківка" пор. "Дзвінчук" (Іван Белейович)



Референт СБ обласного проводу ОУН Дрогобиччини "Корнило" (Мирослав Вовк)



Референт УЧХ обласного проводу ОУН Дрогобиччини "Галичанка" ("Марія"; Юлія Ганущак)



Зліва направо: "Славцьо", "Федір" (Зеновій Тершаковець), зв'язкова Головного командира УПА "Бистра" (Ірина Савицька), заступник шефа ГВШ УПА "Лицар" (Олекса Гасин). Бряза, осінь 1945 р.



Зліва направо: охоронець надрайонного провідника Стрийщини "Май", "Федір" (Зеновій Тершаковець), заступник шефа ГВШ УПА "Лицар" (Олекса Гасин), зв'язкова Головного командира УПА "Бистра" (Ірина Савицька). Бряза, осінь 1945 р.



Кур'єр ЗЧ ОУН "Славек" ("Мамай";
Ярослав-Теодор Мороз)



Військовий референт крайового
проводу ОУН Карпатського краю,
командир ВО "Говерля"
май. "Грім" (Микола Твердохліб)



Зліва направо: референт СБ крайового проводу ОУН
Карпатського краю "Митар" ("Йордан", "Вірмен"; Володимир Лівий),
крайовий провідник ОУН Карпатського краю "Роберт" (Ярослав Мельник),
обласний провідник ОУН Станиславівщини "Байда" (Ярослав Мокрій)



Крайовий референт СБ ОУН
Львівщини май. СБ “Степан”
(Богдан Прокопів)



Крайовий референт пропаганди
ОУН Львівщини “Наум” (“Артем”,
“Горновий”, “Цьвочок”; Осип Дяків)



К-р ВО “Буг”, військовий референт
крайового проводу ОУН Львівщини
полк. “Вороний” (“Чернець”,
“Чубатий”; Василь Левкович)



Крайовий референт пропаганди
ОУН Львівщини, окружний провід-
ник ОУН Сокальщини
бул. “Сірий” (Адам Куровицький)



Окружний провідник ОУН
Рогатинщини
“Шпак” (“Супрун”; Зиновій Благий)



Командир охоронної боївки край-
ового проводу ОУН Львівщини
пор. “Явір” (“Іван”; Іван Паньків)



Зв'язкова Зиновія Тершаковця
“Наталка” (“Зухра”, “Маленька”;
Ангелина П'ясецька)



Секретар Зиновія Тершаковця
“Рута” (Люба Гайовська)



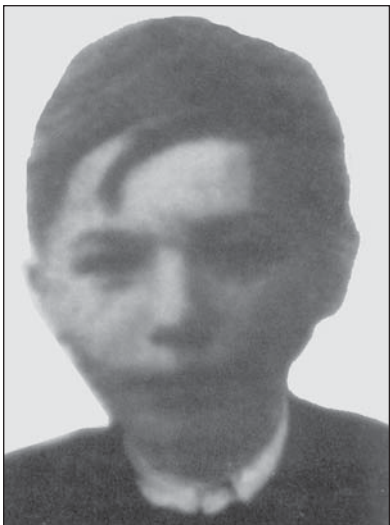
Окружний організаційний
референт ОУН Городоччини
сотн. "Лоза" ("Рен";
Мартин-Василь Мізерний)



Член окружного проводу
ОУН Городоччини "Іскра"
(Іван Федів)



Надрайонний провідник ОУН
Городоччини "Горліс" ("Черемха";
Олекса Ольховий)



Окружний референт СБ ОУН
Золочівщини, хор. СБ "Яренко"
("Гнат"; Василь Паньків)



“Федір” (Зиновій Тершаковець) ділиться свяченим яйцем зі стрільцями.
Великдень 1946 р.



За святковим столом; зліва направо, перший ряд: 1. “Петро”, 2. “Федір”
(Зиновій Тершаковець), 5. “Горський”; другий ряд: 5. “Ворон” (Михайло
Данильців), 7. “Славко”. Великдень 1948 р.



За святковим столом; зліва “Федір” (Зиновій Тершаковець).
Великдень 1948 р.



Зліва направо: "Федір" (З. Тершаковець), "Мирон" (Я. Дякон), "Тарапон" (С. Лобойко), "Скалка", "Світовий" (М. Триндяк), "Дарій" ("Павло"). Великдень 1948 р.



За святковим столом; зліва направо: "Федір" (Зиновій Тершаковець), "Ворон" (Михайло Данильців), "Горський", "Славко". Великдень 1948 р.



За святковим столом; зліва направо: "Федір" (Зиновій Тершаковець), "Мирон" (Ярослав Дякон), "Ярема" (Євген Пришляк). Великдень 1948 р.



За святковим столом; на передньому плані зліва направо стоять: "Ярема" (Євген Пришляк) та "Мирон" (Ярослав Дякон), на задньому плані (обернений спиною) "Федір" (Зиновій Тершаковець). Великдень 1948 р.



Повстанці Городоцької округи; зліва направо: "Семченко" (Михайло Кадюк), "Майський" (Григорій Гамкало), "Бор" (Микола Мошончук). Не пізніше 1947 р.



Автор "Літопису УПА", співробітник
крайового осередку пропаганди
ОУН Львівщини "Марта" ("Ганна",
"Марта Гай"; Галина Голояд)



Автор "Літопису УПА",
надрайонний референт СБ ОУН
Кам'янецьчини, хор. СБ "Зет"
("Дем'ян"; Степан Петрушевич)



Автор "Літопису УПА", окружний
провідник ОУН Золочівщини
"Бескид" (Кирило Якимець)



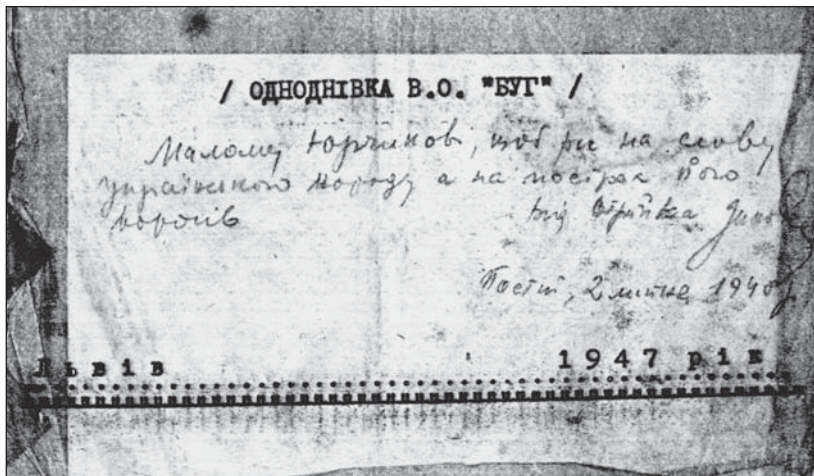
Автор "Літопису УПА", районний
провідник ОУН Брюховиччини
"Терлецький" (Володимир Пилух)



Автор "Літопису УПА", бійовик СБ
ОУН "Остап" (Семен Ванік)



Автор "Літопису УПА",
машиністка окружного проводу
ОУН Сокальщини
"Рома" (Марія Стефаницька)



Присвята Зиновія Тершаковця племінникові Юрчику на титульній
сторінці журналу "Літопис УПА". 2 липня 1948 р.



Донька Марта (крайня зліва)
з дітьми мученика за віру
о. Романа Лиска: Любомиром,
Олесем та Звениславою.
Белзець, друга пол. 1940-х рр.



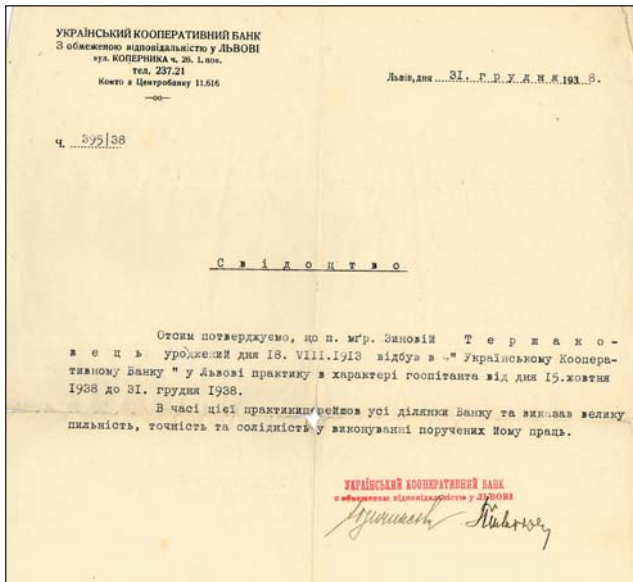
Батько Григорій, донька Марта
(вгорі), донька Люба (внизу),
дружина Анастасія. 1956 р.



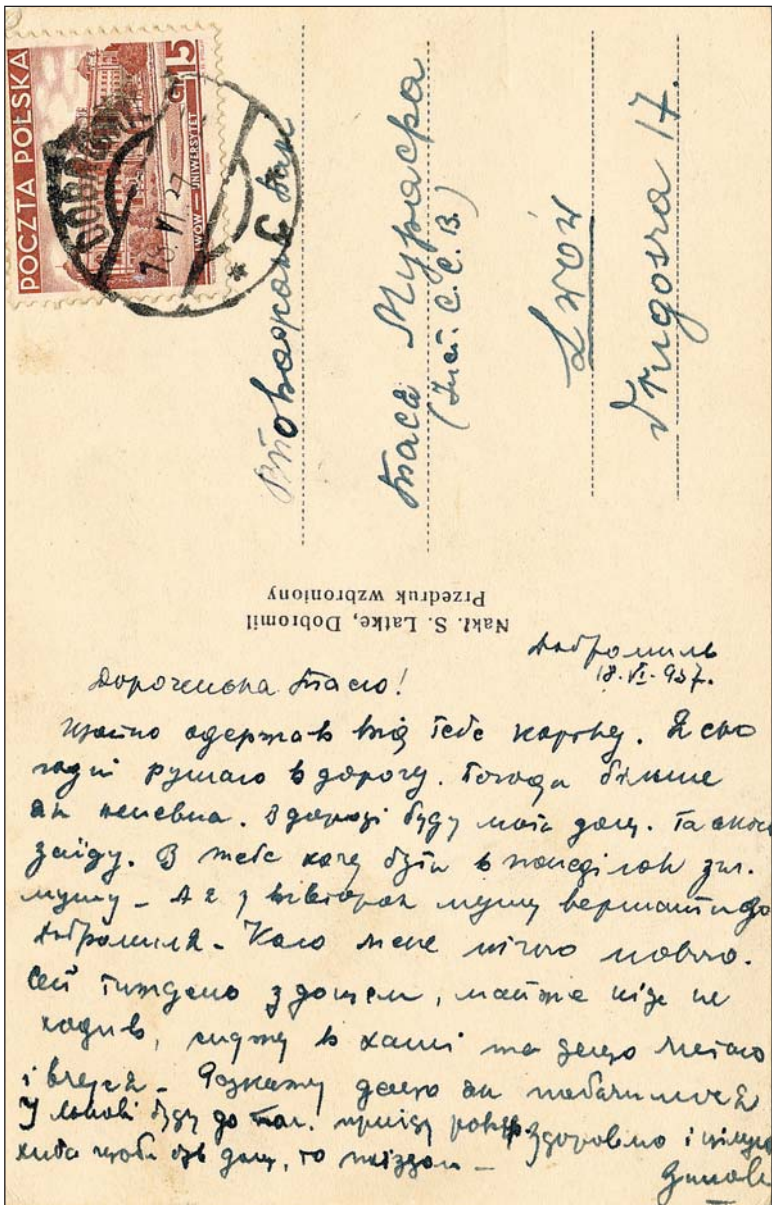
Похорон Григорія Тершаковця на фоні колишнього обійстя Тершаковців.
Якимчиці, після 28 липня 1959 р.



Сторінки залікової книжки З. Тершаковця з Люблінського університету. Люблін, 15.11.1931 р.



Свідцтво З. Тершаковця про відбуття практики в "Українському кооперативному банку". Львів, 31.12.1938 р.



Поштова картка З.Тершаковця до Анастасії Мурафи.
Доброміль, 18.06.1937 р.

Мі Друже Провідник! 1944

Ми задржали там, де ко-
лись передували масові
вирни по нирному. Звезді
аї рідкісні кимая, криво ві-
сла до сна зр. віз привітка
до "Гр. сілка", погано задр-
ли іт.д. Касіприс, ми Тра-
гити рідкісні нас.

Кр. 2. дорозі, моя чомо
віз к. сіл.

Ві верили до святи-
ни, до якого і давале бр-
мо таї ітн - то нам прові-
дили. без кидарів, де "жа-
тов" берисерсиз дорозі - со-
туди не можна кидаріти
в дорозі.

Якщо дорозі до Вевіли,
дорозі Вов повірили.

10. XII. 45. *здорови*
ау!

Р. 1.
вдвотамі бр-м, коби до бр-м
або бр-м заплели з свої "гир-
де, а таї не до ітн-тн."

Мі Друже Провідник! 1944

Ми з кр. 2. привітали до бр-м
таї зр. 2. ч. бр-м постої на кр-м
жидок. бр-м тинка бр-м. Корриво,
вирли і 5-вирли. бр-м постої.
вирли.

Корва вкрив тинка, неваї рід-
ли з, то з тинка і моголи одсо-
се - моголи. бр-м до бр-м; і
китирли, бр-м бр-м бр-м. бр-м,
сагадні видирли такот сеголи
сирлинка. Звезді з не кимая,
жидока не вкрив з тинка.

Сорова вкрив моголи, а
сам не жидо, то жидо, своїм
на тинка видирли бр-м
в тинка свої китирли на тин-
ка тин. 18/сир. тин. / тин. видирли 9.
Порли бр-м, акто жидо тин. бр-м.
рідко. бр-м жидо тин. бр-м
тин. тин. бр-м. бр-м тин. тин.
не бр-м бр-м тин, не жидо тин,
то а жидо тин. тин. жидо
бр-м тин. бр-м бр-м, то жидо
порли тин.

здорови
ау!

Зр. 2. 46. *здорови*
ау!

Зр. 2.
сирли іс тин. тин, то є жидо
тін, о. р. жидо тин. -

Листи 3. Тершаковця до крайового
провідника ОУН "Роберта"
(Ярослава Мельника)

НАКАЗ Ч. 2/47

Номінування:

А. Підвищується в ступенях слідуючих воєнків УПА-Зах Г2:

до ступеня старшого булавного:

ст. віст. Джон	1/14	1. 7. 47	3 віст. Амос	ОБЗ14	27. 7. 47
"- Ялодко	СБ14	13. 7. 47	4 "- Комар	"-	13. 8. 47

до ступеня булавного:

ст. стр. Тигр	ОБЗ6	13. 8. 47	11 ст. віст. Граб	ОБЗ14	31. 8. 47
віст. Вовк	ОБЗ14	13. 8. 47	12 "- Ной	"-	"-
ст. віст. Сталевий	ОБЗ15	31. 8. 47	13 "- Вихор	"-	"-
"- В-ихор	"-	"-	14 "- Кур	"-	"-
"- Володька	ОБЗ13	"-	15 "- Терапон	"-	"-
"- Вроко	ОБЗ11/14	"-	16 "- Молот	"-	"-
"- Дмитрий	ОБЗ3	"-	17 "- Місько	"-	"-
"- Славок	"-	"-	18 "- Миколайондра	"-	"-
"- Горський	"-	"-	19 "- Улас	СБ14	"-
"- Ворон	"-	"-	18	"-	"-

1. Признається нижче поданим воєнкам УПА-Зах Г2 і цивільним особам слідуючі відзначення з датою 31. 8. 47 р.:

А. А. Бронзовий Хрест Юрсової Заслуги:

1 ст. бул. Амос ОБЗ14

В. Похвала:

1 ст. бул. Комар ОБЗ14

2 бул. Тигр ОБЗ6

В. Відзначення за рани:

Дві Срібні Зірки:

1 бул. Вовк	ОБЗ14	3 бул. Циган	ОБЗ14
2 ст. бул. Осип	ОБЗ6		

Одна Срібна Зірка:

1 пер. Мвир	Г2	5 бул. Ромко	ОБЗ6
2 хор. Кірам	Г2	7 ст. віст. Коваленко	"-
3 бул. Ворон	ОБЗ6	8 ст. бул. Ялодко	СБ14
4 ст. бул. Амос	ОБЗ14	9 "- Орел	ОБЗ14
5 бул. Тигр	ОБЗ6	10 ст. віст. Метро	СБ14

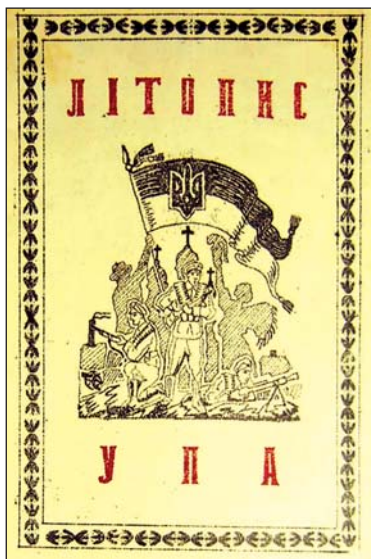
Г. З днем п'ятиліття існування УПА признається Бронзовий Хрест Заслуги всім учасникам УПА і визвольно-революційного підпілля уродженим в році 1907 і скоріше, які активно працюють в УПА згідно з законами українського визвольно-революційного підпілля через два роки.

/Вийти з наказу ГВМ ч. 2/47 з дня 2 вересня 1947 р. тільки до т.Г/

Слава Україні!

/с.с.с.-ра ВО "Буг"

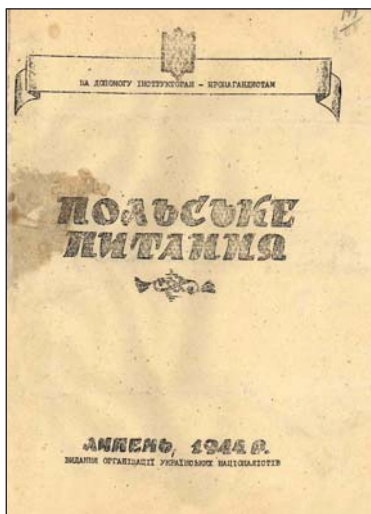
Наказ ВО "Буг" ч. 2/47 за підписом "Червня" (Зиновія Тершаковця),
1 жовтня 1947 р.



Обкладинка журналу "Літопис УПА", жовтень 1947 р.



Обкладинка брошури "Сотник Черник" із серії випусків для молоді "Слідами героїв". 1948 р.



Обкладинка брошури "Польське питання", 1944 р. (ГДА СБУ)



Обкладинка брошури "Польське питання", 1944 р. (Архів Миколи Лебеда)

ПОВІДОМЛЕННЯ

Дня 4-го листопада 1948 р. в віці біля с. Любів Великий, Городзького р-ну, Львівської області, оточений єврейсько-євгетівськими військами, загинув у нерівному бою Крайовий Провідник ОУН Львівського Краю і виконувач обов'язків Командира Воєнної Округи УПА „БУГ“.

ТЕРШАКОВЕЦЬ ЗЕНОВІЙ — ФЕДІР (ЧАГРІВ, ЧЕРВЕНЬ, РУСИЧ).

С. п. друг Федір народився 1913 р. в національній свідомій і політично активній селянській сім'ї в с. Якимчів (р-н Комарно, Дрогобицької обл.). Прищеплений ще змалку любов до батьківщини і почуття служіння народові скоро спрямували його на шлях революційної боротьби. В 1929 р. 16-річним хлопцем вступає в ряди ОУН. Спочатку працює на терені однієї з львівських українських гімназій, а потім в студентських гуртках аж до закінчення юридичного факультету Львівського університету. Репресією бере живу участь у підпільній праці в рідній Комарніщині і зв'язується одним з піонерів ОУН на цьому терені. Деякий час займає пост Повітового Провідника ОУН Комарнінського повіту. В 1939-41 рр. працює над національно-політичним пробудженням Холмищини і розбудовою ОУН на цьому терені. Опісля деякий час знову займає пост Повітового Провідника ОУН Комарнінського повіту, потім — Організаційного Референта при Окружному Проводі ОУН Львівського Краю, а з початком 1944 р. переходить до Крайового Осередку Провідників ОУН, де працює у підпільній масовій організації. В жовтні 1944 р. очолює Дрогобицьку Округу ОУН, а з кінцем 1945 р. стає Організаційним Референтом при Проводі ОУН Карпатського Краю. З кінцем 1946 р. переходить на пост Крайового Провідника ОУН Львівського Краю, який займає до дня своєї смерті.

Вихованій і заготовленій ОУН — с. п. друг Федір від юнацьких років до кінця свого життя віддавав служби українському народові і борюся за його визволення з-під ярма польських, німецьких і російсько-більшовицьких окупантів. Нестомний носій великих національних ідей, залатий організатор він поклав великі заслуги для розвитку українського національно-визвольного руху. Кожний терен, який він очолював, скоро ріс і міцнів під його керівництвом як в організаційному, так і політичному відношеннях. Скоріше, де з'являвся с. п. друг Федір, він вносив атмосферу повзвільної праці, а одночасно з цим — атмосферу радості і піднесення. Веселий і товариський в особистому житті д. Федір був завжди м'яким гостем для кожної підпільної групи.

В особі с. п. друга Федора Організація ОУН, керована Стеном Бандерою, втратила свого старшого випробуваного члена і залатого організатора, а наш Край досвідченого керівника. Його героїська смерть, як і все сповнене працю для народу життя, стали прикладом служіння народові не тільки для тих, кого він вія і виховував, але й будуть таким же прикладом для майбутніх поколінь.

ВІЧНА СЛАВА ГЕРОЄВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ!

КОМАНДУВАННЯ ВОЄННОЇ
ОКРУГИ УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

КРАЙОВИЙ ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ

Повідомлення про смерть Зеновія Тершаковця. 1949 р.



Хустинка, вишита в ув'язненні Анастасією Тершаковець в пам'ять про свій арешт та про загибель чоловіка Зиновія



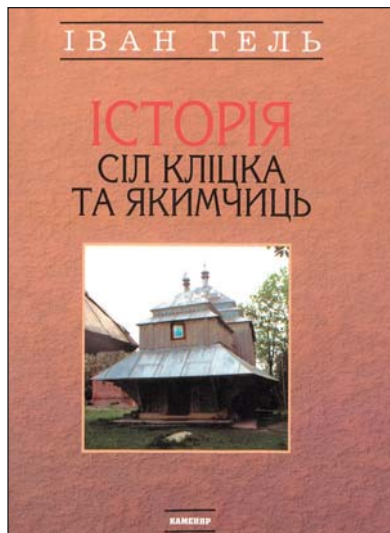
Грамота про відзначення Зиновія Тершаковця Золотим Хрестом,
виданим у 25-річчя боротьби УПА



Головний командир УПА Василь Кук та Іван Гель, організатор конференції про родину Тершаковців. Львівський університет, 4 листопада 2003 р.



Обкладинка збірника
"Родина Тершаковців:
учений, політик, подвижник
національної ідеї". Львів, 2005 р.



Обкладинка книги Івана Геля
"Історія сіл Кліцка та Якимчиць".
Львів, 2003 р.



Місцевості, пов'язані із діяльністю Зиновія Тершаковця

ПОКАЖЧИК

“44”. *Див.* Тершаковець Зиновій
“811”. *Див.* Федун Петро

А

Австрійці 53
Актас, табір 41
Аліанти
“Альманах-календар «Гомону України», видання 7, 42
“Амос”. *Див.* Сас Михайло
Англія 45
Андрієчко Іван 61
“Андрій”. *Див.* Боричко Володимир
“Андрійко” 86
Андрусейко Олександр (“Аркадій”) 87
“Армія людова” 51
“Аркадій”. *Див.* Андрусейко Олександр
“Арпад”. *Див.* Слюзар Дмитро
“Артем”. *Див.* Дяків Осип
“Аскольд”. *Див.* Марків Кость

Б

Б. 16
Баворів, с. Тернопільського р-ну 62
“Байда”. *Див.* Мокрій Ярослав
Байтала Володимир 10
Балук Микола 58
Бандера Степан 42
Бандерівці 9, 15, 47, 56,
Бандура Федір (“Іскра”) 89
Бауер Петро 57
Бей Михайло 68
Бей Онуфрій 62
“Беки” 51
Белзєць, с. *Див.* Гончарівка, с. Золочівського р-ну
Белейович Іван (“Дзвінчук”) 20, 71
Белінська Кароліна 63
Беляченко 39
Бережани, м. 17, 56
Бережанська, округа 16
Бережанщина 16, 56, 61
Берездівці, с. Миколаївського р-ну 58
Берковський Владислав 7
“Беркут”. *Див.* Луцький Олекс
Берлін, м. 64

Бертешів, с. Жидачівського р-ну 17
“Бескид”. *Див.* Якимець Кирило
“Бистра”. *Див.* Савицька Ірина
“Бистрий”. *Див.* Качмарик Іван
Бібрецький, пов. 17
Бібреччина 58
Бібрка, м. Перемишлянського р-ну 34
Біла Євгенія 56
Білгорайщина (Білгородщина) 62
Білгородщина. *Див.* Білгорайщина
Білий Камінь, с. Золочівського р-ну 38
Білик Володимир 9
Білик (Тершаковець) Марія 9, 68
Білка Королівська, с. *Див.* Нижня Білка, с.
Білка Шляхетська, с. *Див.* Верхня Білка, с.
Білоруси 54
Білостоцький Тиміш 10
Більшівці (Болшівці), смт Галицького р-ну 59
Більшовики (большевики) 8, 18, 20, 22-26, 28-29, 34, 38, 40, 49, 52-53, 55, 62-65
Бірча, пов. *Див.* Бірчанський, пов.
Бірчанський, пов. 62
Благий Зиновій (“Супрун”, “Шпак”) 20-21, 34-35, 40, 47, 75
Блащинський Микола 62
Блюдники, с. Галицького р-ну 56
Бовшів (Болшів), с. Галицького р-ну 12, 41, 64, 95
“Богун” 61
Боднарів, с. Калуського р-ну 56-57
“Бодьо”. *Див.* Трач Богдан
“Боевик” 33
Бойко Петро (“Федір”) 16
“Бойова Організація Всхуд” 51
Бокало Андрій 68
Боків, с. Підгаєцького р-ну 56
Болехівська, міськрада 26
Болшів, с. *Див.* Бовшів, с.
Болшівці, с. *Див.* Більшівці, смт
Большевики. *Див.* Більшовики
“Бор”. *Див.* Мошончук Микола

Борецький Роман ("Ромко") 40
 "Борис". *Див.* Любинський Олекс
 "Борис". *Див.* Хомин Василь
 Борислав, м. 61
 Боричко Володимир ("Андрій") 87
 Броди, м. 34
 Броди, пов. *Див.* Бродівський, пов.
 Броди, р-н. *Див.* Бродівський, р-н
 Бродівський, пов. 64
 Бродівський, р-н 89
 Бродович Софія 41
 "Брюс". *Див.* Федюшка Петро
 Брюховиччина 81
 Бряза, с. *Див.* Козаківка, с.
 Буг, р. 14
 "Буг", ВО 7, 26, 42-43, 47, 74, 82,
 88-91
 Буцнів, с. Тернопільського р-ну 58
 Бучаччина 63
В
 В. Василь ("Мрія") 33
 "В. Терлецький". *Див.* Пилух Воло-
 димир
 Ваврук Василь ("Ватюга") 27
 Ванік Семен ("Остап") 33, 82
 Варшава (Warszawa) 44, 55
 Василевич Володимир 61
 Василевська (Васілевська) Ванда 52
 Василенко (Волош-Василенко) Петро
 32
 Васильків, о. 62
 Васілевська Ванда. *Див.* Васи-
 левська Ванда
 "Ватюга". *Див.* Ваврук Василь
 Великий Любін, смт Городоцького
 р-ну 39-41, 95
 Верин (Веринь), с. Миколаївського
 р-ну 24-25, 95
 Веринь, с. *Див.* Верин, с.
 Верхній Дорожів (Дорожів), с. Дро-
 гобицького р-ну 20
 Верхня Білка (Білка Шляхетська),
 с. Пустомитівського р-ну 59
 Верхобуж, с. Золочівського р-ну 64
 Веденєєв Дмитро 47
 "Велька Польська", газета 52
 Вибранівка, с. Жидачівського р-ну
 17
 Вигнанський Володимир ("Клим") 35
 "Визвольний шлях", журнал 46

Вислужіль 57
 "Вихор" 88
 Вільде Ірина 28
 Вільно. *Див.* Вільнюс
 Вільнюс (Вільно), м. 55
 "Віра". *Див.* Огоновська Марія
 "Вірмен". *Див.* Лівий Володимир
 Вітовський Ярослав-Дмитро ("Змі-
 юка") 21-22, 46, 87
 Вітцен, с. *Див.* Смереківка, с. Пе-
 ремишлянського р-ну
 "Влодко" 88
 Вовк Мирослав ("Корнило") 71
 Вовк Олександр 7, 43
 "Вовк" 88
 Вознячек 61
 Волинь 14, 28, 49, 58-59, 63
 Володимир-Волинський, м. 63
 "Володька" 88
 Волош-Василенко Петро. *Див.* Ва-
 силенко Петро
 "Волянський". *Див.* Федун Петро
 Воробель 62
 Воробець 62
 "Ворон". *Див.* Данильців Михайло
 Воронін 38
 "Вороний". *Див.* Левкович Василь
 ВУЧК 47
 В'ятрович Володимир 7
Г
 "Гай Марта". *Див.* Голояд Галина
 Гайовська Любомира ("О. Ілинсь-
 ка", "Рута") 32, 34, 75
 Гайовський Богдан ("Жан") 27
 Галицький, пов. 56-57, 63
 Галицький, р-н 12
 Галицько-Буковинський комітет 8
 Галич, м. 39, 41, 57
 Галич, пов. *Див.* Галицький, пов.
 "Галич". *Див.* Шкреметко Лев
 "Галичанка". *Див.* Ганущак Юлія
 Галичина 8, 11, 14, 16, 20, 28, 59, 61
 "Галичина", дивізія СС 56
 Гамбург, м. 66
 Гамкало Григорій "Майський" 80
 "Ганза", компанія 57
 "Ганна". *Див.* Голояд Галина
 Ганушевський 12
 Ганущак Юлія ("Галичанка", "Ма-
 рія") 21, 45, 71, 87

Гарбузів, с. Зборівського р-ну 64
Гасин Олекса ("Лицар") 26, 72
Гасин Юрко ("Строюк") 87
Гасюк Василь 58
Гвоздецький Богдан 10
Гель Іван 7-9, 43-44, 47, 94
Гельнер Мирон ("Остап") 31, 47
Генерал-губернаторство (Генеральна губернія) 14, 53
Генеральна губернія. *Див.* Генерал-губернаторство
Германів, с. *Див.* Тарасівка, с.
"Гірка". *Див.* Шарко Антін
Гітлер Адольф 49, 59, 64, 66
Гладилович Адольф 8, 11, 15, 43-45
Глудно, с. Березівського пов.,
тепер Польща 62
"Гнат". *Див.* Паньків Василь
Гнила, с., тепер частина с. Копань
Перемишлянського р-ну 61
Гнильче (Гнильце), с. Підгаєцького
р-ну 63
Гніздичів, смт Жидачівського р-ну
58
"Говерля", ВО 26, 73
Говорун Олександр 7
Голдовичі, с. Жидачівського р-ну
17
Голодівка, с. *Див.* Західністрияни, с.
"Голос", газета 44
Голояд (Савицька, Савицька-
Голояд) Галина ("Ганна", "Марта
Гай") 32, 47-48, 81
"Гомін України", газета 7, 42
Гомзяк Ігор 8
"Гонта". *Див.* Магоцький Іван
"Гонта". *Див.* Магаль Степан
Гонтар Хризанф ("Кузьменко") 20
Гончарівка (Белзець), с. Золочівсь-
кого р-ну 83
Гориславська М. 48
"Горліс". *Див.* Ольховий Олекса
"Горинь" 33
"Горновий". *Див.* Дяків Осип
Городеччина. *Див.* Городоччина
Городок, м. 17, 34, 95
Городок, р-н. *Див.* Городоцький,
р-н
Городоцька (Львівська), округа 14-
16, 80, 91

Городоцький, надрайон 34
Городоцький, пов. 15
Городоцький, р-н 8, 28, 39, 41, 43,
48
Городоччина (Городеччина) 15, 31,
40, 43, 48, 57, 70, 75
"Горський" 77, 79, 88
ГПУ 47
"Гр". *Див.* Ольховий Олекса
"Граб" 88
Грабовець, м. Грубешівського пов.,
тепер Польща 60
Гранки, с. *Див.* Гранки-Кути, с.
Гранки-Кути (Гранки), с. Миколаїв-
ського р-ну 58
Греко-католицька церква. *Див.*
УГКЦ
Гривул Тарас 8, 43
Гримайлів (Грималів), смт Гусятин-
ського р-ну 61
Гримайлівка, с. Бродівського р-ну 89
Грималів, м. *Див.* Гримайлів, смт
Гримайлівка, с. *Див.* Гримайлівка, с.
"Гриненко". *Див.* Никон Петро
Грицай Дмитро ("Перебийніс") 20
Грицьков'ян Микола 93
"Грім" 39
"Грім". *Див.* Твердохліб Микола
"Громовий". *Див.* Шишка Василь
Грубешівський, пов. 60
Грубешівщина 60
Гудков Григорій 25
Гузій Дмитро ("Ной") 88
Гук Богдан 93
Гуманець (Гуменець), с. Старосам-
бірського р-ну 61
Гуменець, с. *Див.* Гуманець, с.
Гута, с. *Див.* Гутище, с.
Гута Володимир 58
Гута Манастириська, с. *Див.* Нова
Гута, с.
Гута Пеняцька, с., тепер тер. Бро-
дівського р-ну 64
Гутище (Гута), с. Золочівського
р-ну 39
Г
Гданськ (Гданьск), м. 54
Гданьск, м. *Див.* Гданськ, м.
Гедзівка, прис. с. Стільсько Мико-
лаївського р-ну 38

Гестапо 15, 42, 56-58

Голяш Степан 93

Гольдштайн Ян 56

Гуралі 52

Д

Данильців 57

Данильців Михайло ("Ворон") 77, 79, 88

"Дарій" ("Павло") 79

Дашава, смт Стрийського р-ну 21, 41, 95

Дев'ятники, с. Жидачівського р-ну 17, 58

"Декан". *Див.* Шкреметко Лев
Деліїв, с. Тлумацького р-ну 57, 63

"Демид". *Див.* Чижевський Василь
Демня, с. Миколаївського р-ну 45

"Дем'ян". *Див.* Петрушевич Степан
Дем'ян Григорій 47-48

"Джон" 88

"Дзвінчук". *Див.* Белейович Іван
Дитятин, с. Рогатинського р-ну 63

"Дмитренко Марія". *Див.* Світлик
Богдана

Дмитрів Дмитро 30

"Дмитро". *Див.* Дякон Ярослав
Дніпро, р. 65

Долина, м. 61

Доброміль, м. Старосамбірського
р-ну 11, 85, 95

Долпотів, с. Калуського р-ну 45

"Доля". *Див.* Світлик Богдана
Домбрувка Вінценти 56

Допомоговий комітет. *Див.* УДК

Дорожів, с. *Див.* Верхній Дорожів, с.
"Дорош". *Див.* Дужий Петро

Драган Михайло 28

Дрималик Лев 57

Дрогобицька, обл. 21, 26, 29, 91

Дрогобицька, округа 7, 21, 43, 46,
91

Дрогобицький, р-н 20

Дрогобицький, ТВ. *Див.* "Маківка",
ТВ

Дрогобич 8, 24, 45

Дрогобиччина 14-16, 20-22, 25, 45,
71

Дроздов 38

Дубенка (Дубенко), с. Монасти-
риського р-ну 64

Дубенко, с. *Див.* Дубенка, с.

Дубецьке передмістя, с. Перемись-
кого пов., тепер Польща 62

Дужий Петро ("Дорош") 16, 20-21,
44-45, 71

Дума Петро ("Іван", "Херсонєць")
27

Дунаєць, с. Жидачівського р-ну 61

Дяків Осип ("Артем", "Горновий",
"Наум", "Цьвочок") 33, 36, 74

Дякон Ярослав ("Дмитро", "Ми-
рон") 27, 33, 79-80

Е

Європа. *Див.* Європа

"Ендеки" 51

Є

Європа 50, 64

Європа, Південно-Східна 50

Європа, Середня

Європа, Східна

"Євшан". *Див.* Позичанюк Осип

Єндик Ростислав 13

Єндик Софія 57

Ж

"Жан". *Див.* Гайовський Богдан

Жалибори (Желибори), с. Галиць-
кого р-ну 56

Жарський Едвард 10

Желибори, с. *Див.* Жалибори, с.

Жидачівський, р-н 17

Жовква, м. 34

Жовківщина 36

Жорниська, кол., тепер частина
с. Лісники Бережанського р-ну
61

Жук Павло 58

Жуків, с. Бережанського р-ну 56

"Журавель". *Див.* Юсип Ярослав

З

З. 16

"З." 24

"З-на" 33

"За нашов вольносьць і вашов", га-
зета 53

"За Українську Державу", газета 17

Заблоцький Юліан 10

Забужжя, с. Сокальського р-ну 14,
95

Завадівка, с. Монастириського
р-ну 63

Задністрияни (Голодівка), с. Самбір-
ського р-ну 57
Заєць Михайло ("Зенко") 33, 36
Закарпаття 17
Закерзоння 32
Залецькі Франко 63
Залізці, смт Зборівського р-ну 64
Залука, с. Галицького р-ну 57
Замостя, м. 14, 95
"Запорожець". *Див.* Микитка Іван
Зарицька Катерина ("Монета") 40
Захарчук Сергій 60
Захід 22, 50
Західно-Українська Народна Рес-
публіка 8
Заяць 56
Збараж, м.
Збараж, пов. *Див.* Збаразький,
пов.
Збаражчина 62
Збаразький, пов. 62
Зборик Мирон 61
Зборівщина 62
Збруч, р. 28, 54
"Звйонзек Валькі Збройней" 51
"Звйонзек Одродзєня Жечипоспо-
літей «Зніч»" 51
"Звйонзек Самооброни Краю" 51
"Зелений гай", осередок пропаган-
ди 17, 20
"Зенко". *Див.* Заєць Михайло
"Зенон". *Див.* Лапінський Леонід
"Зет". *Див.* Петрушевич Степан
"З'єдночєнє робітнікув Польських"
51
"Зміюка". *Див.* Вітовський Ярослав-
Дмитро
"Золотар". *Див.* Слюзар Дмитро
Золочів, м. 17, 34, 38-39, 41, 58
Золочів, пов. *Див.* Золочівський,
пов. 63
Золочівська, округа 31
Золочівський, пов. 58
Золочівщина 31, 76, 81
ЗУЗ 17, 20-21, 35, 49, 53, 55, 58-59,
63, 71
"Зухра". *Див.* П'ясецька Ангеліна
І
"Іван". *Див.* Дума Петро
"Іван". *Див.* Паньків Іван

Івано-Франківськ (Станиславів), м.
17, 41, 57
Івано-Франківська, обл. 12, 26, 30,
45, 47
Іванова Катерина 46
Іванус Михайло ("Цяпка") 34
"Ігор". *Див.* Мартин Мирослав
"Ігоревич". *Див.* Лаба Василь
"Ідея і чин", журнал 18, 45, 49, 51
"Ілинська О.". *Див.* Гайовська Лю-
бомира
Ілів, с. Миколаївського р-ну 35, 95
Ілівські ліси 35
Ільницький Василь 7-8, 43, 46
"Ірко" 40-41
"Іскра". *Див.* Бандура Федір
"Іскра". *Див.* Федів Іван
Іщук Олександр 8, 46, 48
"Йордан". *Див.* Лівий Володимир
К
К. Степан 7
Кадюк Михайло ("Семченко") 34,
80
Казахстан 9, 41
Калуська, округа 26
Калуський, р-н 45
Калуш, м. 17
Калушина 65
Камінські 21, 41
"Камінська Іванна Йосифівна" 41
Кам'янещина 81
Кам'янка-Бузька (Кам'янка-Стру-
милова), м. 34
Кам'янка-Струмилова, м. *Див.* Ка-
м'янка-Бузька, м.
Канада 10, 43
Канський Мирон 62
"Капраль". *Див.* Таранович Воло-
димир
Кардаш Василь 56
Карів, с. Сокальського р-ну 44-45
"Карлаг", управління таборів 41
Карпати 11-12
Карпатський, край 21, 25-27, 73, 91
Каспера Іван 58
Катинь, с. Смоленського р-ну Смо-
ленської обл., Росія 52
Католицький університет в Любліні
11-12, 84
Качмарик Іван ("Бистрий") 88

Квас Богдан ("Скоб") 28
КГБ 47
КДБ 46
Кенгір, табір 41
Кентій Анатолій 46
Керзона, лінія 54
Керниця, с. Городоцького р-ну 39
Київ, м. 7-8, 43-48, 52, 54
Кий Лев 58
"Кірам". *Див.* Мельничин Микола
Клецов Станіслав 56
"Клим". *Див.* Вигнанський Володимир
"Климів", округа 34
Климко Мирослав 93
Кліцко, с. Городоцького р-ну 7, 43, 94
Кобильняк Іван 62
"Коваленко" 88-89
Коваль Петро ("Перський") 34
Ковель, м. 63
Ковтун Адам 68
Ковтун Антін 68
Ковтун Пелагея 68
Козаки, с. Золочівського р-ну 63
Козаківка (Бряза), с. Болехівської міськради 21, 26, 72, 95
Кологури, с. Жидачівського р-ну 17
Колодіїв, с. Галицького р-ну 57
Колодій Микола 38
Коломия, м. 17
"Комар" 88
Комарів, с. Томашівського пов., тепер Польща 14, 95
Комарів, с. Сокальського р-ну 64
Комарнівський, пов. 91
Комарнівський, р-н 39, 48, 57, 91
Комарнівщина 8, 13-15, 31, 48
Комарно, м. Городоцького р-ну 9-10, 13, 15, 35, 42, 57, 95
Комарно, р-н. *Див.* Комарнівський, р-н
Комі 14
Кондрат Михайло ("Скитан") 27
"Конрад". *Див.* Сидор Василь
Копанки, с. Калуського р-ну 65
Коперник Миколай 55
Корнецький Степан 7, 15, 42-45, 48
Коризма Людвік 57
Коритко Роман 47

Коробка 63
Король Микола 58
Корсан Осип 63
"Косар". *Див.* Маївський Дмитро
Коссак Юліян 55
"Коссак", область 20
Костельник Гавриїл 21, 30-32, 47
Костельник Іриней 30
Котик 61
Кошик Микола 93
Кравчук Роман ("Макс", "Максим") 21, 35, 87
"Крайова Рада Народова" 51
Краків, м. 55
Крем'янець. *Див.* Кременець
Кременець (Крем'янець), м. 55
Крементовські Яцко 63
Крив'як Дмитро 56
Крижановський Микола 89
Кріпо 56-59
Кропивник, с. Калуського р-ну 65
Кроснівський, пов. 62
Кросно, пов. *Див.* Кроснівський, пов.
Кротельницький 56
Кругів, с. Золочівського р-ну 64
Крук 62
Крупа Казімеж 56
Крупсько, с. Миколаївського р-ну 24
"Кубайчук". *Див.* Кузьма Богдан
Кузин Михайло 56
Кузишин Оксана 43
Кузь Володимир ("Руслан") 26
Кузьма Богдан ("Кубайчук") 21
"Кузьменко". *Див.* Гонтар Хризанф
Кук Василь 12, 14, 44, 47, 94
Куровицький Адам ("Сірий") 33, 74, 87
Курчаба Олександр 10
Куцепа 56
Кушоб Михайло 57
Л
Лаба Василь ("Ігореви́ч", "Ольгович", "Роман", "Явір") 16
Лаврів Іван ("Нечай") 26, 87
Лاپінський Леонід ("Зенон") 44
Ласків, с. Грубешівського пов., тепер Польща 60
Лебедей Микола 10, 46, 90

Лев, князь 10
 Левандівка, район Львова 61
 “Левко” 17
 Левкович Василь (“Вороний”, “Чер-
 нець”, “Чубатий”) 8, 26-27, 32-
 33, 35, 46-47, 74, 87
 Лежайськ, пов. *Див.* Лежайський,
 пов.
 Лежайський, пов. 62
 Лемик Микола 11
 Ленартовіч Яніна 57
 Ленкавський Степан 44
 Леус Павло 33
 “Легіон Смерці” 51
 “Лисий”. *Див.* Тершаковець Зино-
 вій
 Лиско Звенислава 83
 Лиско Любомір 83
 Лиско Олесь 83
 Лиско Роман, о. 83
 “Лисоня”, ВО 16
 “Лицар”. *Див.* Гасин Олекса
 Личук Євген 41
 Личук (Тершаковець) Марта 8, 14,
 20-21, 41, 44, 83
 Личук Мирослав 8, 41
 Личук Надія 41
 Лівій Володимир (“Вірмен”, “Йор-
 дан”, “Митар”) 73
 Лівчиці, с. Жидачівського р-ну 58
 Лісна Тарновиця (Тарнавиця Лісна),
 с. Надвірнянського р-ну 63
 Лісники, с. Бережанського р-ну 61
 “Літопис УПА”, підпільне видання 7,
 22, 25, 32-33, 42, 80-81, 90
 “Літопис УПА”, видавництво 8, 33,
 43-48
 “Літопис Червоної Калини”, видан-
 ня 32
 Ліщини, с. Жидачівського р-ну 17
 Ліщинський Андрій 15
 Лобойко Семен (“Тарапон”) 79, 88
 “Лоза”. *Див.* Мізерний Мартин-
 Василь
 Лозинський 57
 Лондон, м. 43-44, 51-52, 62-63
 “Лопатинський”. *Див.* Тимчій Воло-
 димир
 Лукавець, с. Бродівського р-ну 64
 Луцький 56

Луцький Олекса (“Беркут”) 16, 20,
 22, 45-46
 Луцьків Михайло 62
 Луцьків Тома 62
 Любинський Олекса (“Борис”) 30
 Люблін 11-12, 84, 95
 Любша, с. Жидачівського р-ну 58
 Людвиківка, с., тепер частина с. Ко-
 ростовичі Галицького р-ну 56.
 Людків, с. Ярославського пов., те-
 пер Польща 62
 Львів, м. 7, 10-13, 16-17, 27, 30, 35,
 38, 41-48, 52, 54-55, 61, 82, 84,
 94-95
 Львівська, ВО. *Див.* “Буг”, ВО
 Львівська, обл. 8, 17, 20, 26, 29-30,
 35, 38, 40, 43-48
 Львівська, округа. *Див.* Городоцька
 (Львівська), округа
 Львівський, край 7, 26-27, 29-35,
 42, 91
 Львівський, пов. 15
 Львівський університет 9, 21, 41-
 44, 47, 91, 94
 Львівщина 7, 26-28, 32-33, 37, 40,
 42, 47, 59, 74-76, 81
 Льюренц Марія 57
М
 “М.” 24
 Магоцький Іван (“Гонта”, “Стоко-
 лос”) 15, 45, 70
 Мазурівка, с. Жидачівського р-ну
 58
 Маївський Дмитро (“Косар”) 20
 “Май” 72
 Майдан Пеняцький, с., тепер тер.
 Бродівського р-ну 31
 Майзнер 61
 “Майський”. *Див.* Гамкало Григорій
 Макар Володимир 93
 Маківка, г. 11
 “Маківка”, ВО 21, 71
 “Маківка”, ТВ 21
 “Макольондра”. *Див.* Чорний Ми-
 кола
 “Макс”. *Див.* Кравчук Роман
 “Максим”. *Див.* Кравчук Роман
 Максимів Онуфрій 11
 “Маленька”. *Див.* П’ясецька Анге-
 лина

“Малий” 38-40
 Малецькі Стефан 61
 Маліновський Владислав 62
 “Мамай”. *Див.* Мороз Ярослав-
 Теодор
 “Марічка”. *Див.* Савчин Марія
 “Марія”. *Див.* Ганущак Юлія
 “Марія Дмитренко”. *Див.* Світлик
 Богдана
 Марків Кость (“Аскольд”) 21
 “Маркіян”, округа 34
 “Марта Гай”. *Див.* Голояд Галина
 Мартин Мирослав (“Ігор”, “Яворен-
 ко”) 17, 20
 Марусин Володимир (“Улас”) 88
 “Маруся”. *Див.* Москаленко Марія
 Марутяк Василь (“Понурий”) 15
 Марутяк Петро (“Морозенко”) 15, 70
 Мацейко Григорій 12
 Мащак 62
 Мащак Остап 62
 МВД 29, 35, 38
 МВС 46
 МГБ 27, 29, 31, 38-40
 МДБ 46
 Мельник Ярослав (“Роберт”) 26-27,
 46, 73, 86-87
 Мельничин Микола (“Кірам”) 88
 Мигаль Степан (“Гонта”) 89
 Мигул Іван 11
 Микитка Іван (“Запорожець”) 34
 Миколаїв, м. Львівської обл. 11, 24,
 34
 Миколаївський, надрайон 31, 34
 Миколаївський, район 45
 Миколаївщина 21, 35, 38
 “Мирон”. *Див.* Дякон Ярослав
 “Митар”. *Див.* Лівий Володимир
 Михаленич Василь 41
 Михась Ілько 61
 Мізерний Мартин-Василь (“Лоза”,
 “Рен”) 34, 36-37, 76
 Миколайчик Станіслав 51, 54, 62
 “Мірко” 40
 Мірчук Петро 43-44
 “Місько” 88
 Міцкевич Адам 55
 Мокрій Ярослав (“Байда”) 73
 Мокротин, с. Жовківського р-ну 36,
 95

Молодятичі, с. Грубешівського
 пов., тепер Польща 60
 “Молот”. *Див.* Панчак Степан
 Молотов В’ячеслав 52
 Монастирець, с. Стрийського р-ну
 26, 95
 Монастириська, м. 64
 “Монета”. *Див.* Зарицька Катерина
 Монреаль, м. 8
 Монюшко Станіслав 55
 Моравський. *Див.* Оsubка-Моравсь-
 кий Едвард
 Мороз Володимир 43-48
 Мороз Ярослав-Теодор (“Славек”,
 “Мамай”) 21-22, 46, 73
 Морозевич 57
 “Морозенко”. *Див.* Марутяк Петро
 Москаленко Марія (“Маруся”) 36,
 47
 Москва, м. 28, 55, 64-65
 Мостицина 51
 Мотало Святослав (“Оляф”) 16
 Мотовилівка, станція Фастівського
 р-ну Київської обл. 9, 13-14
 “Мотовилівка”, округа 14
 Мошончук Микола (“Бор”) 34, 80
 “Мрія”. *Див.* В. Василь
 Муравський Володимир 8, 43
 Мурафа Анастасія. *Див.* Тершако-
 вець (Мурафа) Анастасія
 Мурафа Михайло 12
 Мурафа Марія 12
 Мушинський Теофіль 56
 Мшана, с. Городоцького р-ну 28
 Мюнхен, м. 21, 43-44
Н
 “На чатах”, видання 33
 Набрж, с. Томашівського пов., те-
 пер Польща 60
 Нагуляк Михайло 62
 Надвірна, м. 12, 57
 Надбужанщина 44
 Наддніпрянщина 28
 “Народна думка”, газета 43, 48
 “Наталка”. *Див.* П’ясецька Ангели-
 на
 “Наум”. *Див.* Дяків Осип
 Національна Революція. *Див.* Укра-
 їнська Революція
 “Нечай”. *Див.* Лаврів Іван

Нидза Володимир 11
 Нижні Устрики, м., тепер Польща 95
 Нижня Білка (Білка Королівська),
 с. Пустомитівського р-ну 59
 Никон Петро ("Гриненко") 89
 Ніколаєва Наталя 46, 48
 Німеччина 50, 55, 58, 66
 Німці 10, 14-16, 20-21, 36, 42, 49-
 50, 52-59, 61-62, 64-66
 НКВД 23-24, 26, 44, 47, 56-58, 63
 НКВС 46
 НКГБ 24-25, 29
 Нова Гута (Гута Манастирська),
 с. Манастирського р-ну 63
 Новак Степан 56
 Новосілка Опарська, с. *Див.* Ново-
 сілки-Опарські, с.
 Новосілка, с. Підгаєцького р-ну 56
 Новосілки-Опарські (Новосілка
 Опарська), с. Миколаївського
 р-ну 57
 Ногавиця Йосиф 62
 "Ной". *Див.* Гузій Дмитро
 "Носач". *Див.* Свидницький Степан
 Нью-Йорк 43-44
О
 "О. Ілинська". *Див.* Гайовська Люба
 "О. Садовий". *Див.* Прокоп Мирос-
 лав
 Облазниця, с. Жидачівського р-ну
 58
 Огоновська (Ясеницька) Марія
 ("Віра") 20, 45
 Огороднік Валерій 8
 Огризко Миколай 60
 Одеса, м. 41
 ОіСУЗ 17
 Окаринський Володимир 43
 Олег Віщий 10
 "Олег" 33
 Олеский, р-н 39
 Олеско, смт Буського р-ну 38
 Олеша, с. Тлумацького р-ну 63
 "Оляф". *Див.* Мотало Святослав
 "Ольгович". *Див.* Лаба Василь
 Ольховий Олекса ("Горліс", "Гр")
 33-34, 76
 Онисько Микола 56
 "Організація Польська Неподлегла"
 51

"Орел" 88
 "Орест" 33
 "Орлента", часопис 55
 Осадчий Гаврило 25
 "Осип". *Див.* Пілан Михайло
 Остап 40
 "Остап". *Див.* Ваник Семен
 "Остап". *Див.* Польовий Омелян
 "Остап". *Див.* Гельнер Мирон
 Осубка-Моравський (Моравський)
 Едвард 52
 Осьмак Кирило ("Псельський") 20
 ОУН (OUN) 7, 13-18, 20-22, 24-35,
 40-47, 49-51, 57-58, 61-62, 65,
 70-71, 73-76, 81-82, 86-87, 91
 ОУН, III НВЗ 49
 ОУН, ЗЧ 73
 ОУН, Провід 16, 18, 20, 49, 51, 65
 ОУН, Юнацтво 15
П
 Павлишин Олег 44
 "Павло". *Див.* "Дарій"
 Павловський Михайло 61
 Пагіря Олександр 47
 Падеревські Ігнацій 55
 Пакощев 61
 Панас Сташек 57
 Пановичі, с. Підгаєцького р-ну 63
 Панчак Степан ("Молот") 88
 Паньків Василь ("Гнат", "Тарас",
 "Тугар", "Яворенко", "Яремко",
 "Яренко") 30-31, 76
 Паньків Іван ("Іван", "Явір") 24-25,
 33-34, 47, 75, 88
 Париж 44
 Пачовський Василь 32
 "Перебийніс". *Див.* Грицай Дмитро
 Перемиська, обл. 17
 Перемишлянщина 62
 Перемишль, м. 17
 Перерісль, с. Надвірнянського р-ну
 63
 "Перський". *Див.* Коваль Петро
 Петренко 40
 Петриків, с. Тернопільського р-ну
 58
 Петрикуф Рудольф 56
 "Петро" 77
 "Петро" 88
 Петрус Осип 57

Петрушевич Степан ("Дем'ян", "Зет") 33, 81
 Перацький Броніслав 12
 ПЗУЗ 17
 Пилух Володимир ("В. Терлецький", "Терлецький") 33, 81
 Пинськ, м. 55
 Південно-Східна Європа. *Див.* Європа, Південно-Східна
 Підвисоке, с. Перемишлянського р-ну 61
 Підвисоке, с. Бережанського р-ну 56
 Підгаєцький, пов. 63
 Підгаєщина 56
 Підгайці, м. 63
 Підгайці, пов. *Див.* Підгаєцький, пов.
 Підляшшя 44, 60
 Пілан Михайло ("Осип") 88-89
 "Піхотинець" 61
 Пласт 7, 10, 12
 Плебанівка, с. Тереховлянського р-ну 62
 "Пляцук", газета 53
 Подак 25
 Позичанюк Осип ("Євшан", "Шугай") 17, 20
 Полісся 14, 32
 Полтава, м. 14-15
 Полупанівка, с. Підволочиського р-ну 58
 Полюга Любомир 40, 48
 Поляки (польський народ) 8, 12-14, 16, 18, 42, 49-61
 Польовий Омелян ("Остап") 16, 45
 "Польська Організація Войскова" 51
 "Польська Організація Підземна" 51
 "Польська Організація Терористична" 51
 "Польська Партія Роботнича" 51
 "Польська Підземна Армія" 61
 "Польські Звйонзек Вольносці" 51
 "Польське питання", видання 17-18, 49, 65, 90
 "Польський Комітет Народної Єдності" 52
 Польський народ. *Див.* Поляки
 "Польські Збройні Сили в Краю" 62

Польські землі. *Див.* Польща
 Польща (Річпосполита Польська, Ржечпосполіта, польські землі) 12, 21, 41, 49, 52-55, 64
 "Понурий". *Див.* Марутяк Василь
 Попик Григорій 58
 "Правда", газета 52
 Прибілля (Ятвяги), с. Жидачівського р-ну 17, 20, 95
 Прийма, с. Миколаївського р-ну 24
 приянич Василь 46
 Пришляк Євген ("Чорнота", "Ярема") 31, 47, 79-80, 87
 Пришляк Ярослав 11
 Прокоп Мирослав ("О.Садовий") 49, 65
 Прокопів Богдан ("Степан") 26, 32-33, 74
 "Просвіта", товариство 8, 10, 42, 61
 Прухницька Наталія. *Див.* Тершаковець (Прухницька) Наталія
 "Псельський". *Див.* Осьмак Кирило
 Пустомитівський, р-н 39
 П'ясецька Ангеліна ("Зухра", "Маленька", "Наталка") 35, 40, 47-48, 75
 П'ясецька Марія 40
Р
 Рава-Руська, м. 17
 Рада Єдносьці Народовей 54
 Радехів, м. 34
 Радехівщина 89
 Радів, с. Миколаївського р-ну 24
 Радович Микола 57
 Радц Густав 56
 Радянська армія 29
 Райх 55
 "Рани", видання 47
 "Рацлавіце" 51
 Репехів, с. Жидачівського р-ну 17
 Ржечпосполіта. *Див.* Польща
 "Ржечпосполіта Польська", газета 54
 "Рен". *Див.* Мізерний Мартин-Василь
 Рибачек Роман 11
 "Ришард". *Див.* Сусік Дмитро
 Ріпецький Модест 44
 Річпосполита Польська. *Див.* Польща

“Роберт”. *Див.* Мельник Ярослав
 Рогатин, м. 34, 56
 Рогатин, пов. *Див.* Рогатинський,
 пов.
 Рогатинський, пов. 12, 64
 Рогатинський, р-н 30-31
 Рогатинщина 35, 56, 63, 75
 Рогожа Роман 11
 Розвадів, с. Миколаївського р-ну 8
 Розділ, смт Миколаївського р-ну
 24-25, 61
 “Роксоляна”, округа 34
 “Рома”. *Див.* Стефаницька Марія
 “Роман”. *Див.* Лаба Василь
 Романюк Михайло 8
 “Ромко” 88
 “Ромко”. *Див.* Борецький Роман
 Російська православна церква 21, 30
 Росія 18, 52, 54
 Росіяни 8, 29, 42, 52, 63
 Руда, с. Жидачівського р-ну 58
 Рудки, м. Самбірського р-ну 10
 Рудки, р-н. *Див.* Рудківський, р-н
 Рудківський, р-н 48
 Русини 54-55
 “Русич”. *Див.* Тершаковець Зиновій
 “Руслан”. *Див.* Кузь Володимир
 Руський народ
 “Рута”. *Див.* Гайовська Любомира
 Рушиц. *Див.* Рушиц Фердинанд
 Рушиц (Рушиц) Фердинанд 55
С
 “С.” 22
 Савицька Галина. *Див.* Голояд Га-
 лина
 Савицька Ірина (“Бистра”) 72
 Савицька-Голояд Галина. *Див.* Го-
 лояд Галина
 “Савка” 24
 Савчин Марія (“Марічка”) 35, 41, 47
 Сагринь, с. Грубешівського пов.,
 тепер Польща 60
 Садки, с. Заліщицького р-ну 59
 “Садовий О.”. *Див.* Прокоп Мирос-
 лав
 Саїв Іван 62
 Саїв Пилип 62
 Самбір, м. 10, 17
 Самбір, пов. *Див.* Самбірський,
 пов.

Самбірський, пов. 61
 Самбірщина 21
 Самійленко Володимир 32
 Сас Михайло (“Амос”) 88
 Сверж, с. *Див.* Сверж, с.
 Свидницький Степан (“Носач”) 33
 Свистільники, с. *Див.* Світанок, с.
 Свідзинська Ольга 8
 Сверж (Сверж), с. Перемишлян-
 ського р-ну 61
 Світанок (Свистільники), с. Рога-
 тинського р-ну 56
 Світлик Богдана (“Доля”, “Марія
 Дмитренко”) 28, 36
 “Світовий”. *Див.* Триндяк Микола
 Свобода, с. *Див.* Слобода, с.
 “Север”. *Див.* Федун Петро
 “Семченко”. *Див.* Кадюк Михайло
 Сенів Іван 11
 Сергійчук Володимир 46
 Середя Микола 58
 Середня Європа. *Див.* Європа, Се-
 редня
 Сидней 44
 Сидор Василь (“Конрад”, “Шелест”)
 26
 Сич Олександр 43
 “Сільський господар” 8
 “Сірий”. *Див.* Куровицький Адам
 Січ 65
 Січові Стрільці, київська формація
 9, 13
 Скалат, м. Підволочиського р-ну 59
 Скалатщина 58
 “Скалка” 79
 Скибінський Тадеуш. *Див.* Скибінь-
 ські Тадеуш
 “Скитан”. *Див.* Кондрат Михайло
 Скибінські (Скибінський) Тадеуш 58,
 61
 “Скоб”. *Див.* Квас Богдан
 Сколоздр Роман 8
 Скоморохи, с. Бучацького р-ну 64
 “Слав” 22, 25, 33, 46
 “Славек”. *Див.* Мороз Ярослав-
 Теодор
 “Славно” 77, 79, 88
 “Славцьо” 33, 72
 “Слідами героїв”, серія 14, 90
 Сліпак Мар’ян 46

Слобідка-Більшівцівська (Слобідка Болшовицька), с. Галицького р-ну 59
 Слобідка Болшовицька, с. *Див.* Слобідка-Більшівцівська, с.
 Слобідка Кукільницька, с., тепер частина с. Кукільники Галицького р-ну 63
 Слобода (Свобода), с. Ярославського пов., тепер Польща 62
 Словацкі Юлій 55
 Словіта, с. Золочівського р-ну 62
 Слоньовські 57
 Слюзар Дмитро ("Арпад", "Золотар") 26-27, 87
 Сльонзаки 52
 "Смерека" 34
 Смереківка (Вітцен), с. Перемишлянського р-ну 62
 Сміх Павло 63
 Смулько Ромуальд 57
 Снядецькі Анджей 55
 Совети 54
 Содоль Петро 16, 43, 45
 Сокаль, м. 14, 17
 Сокаль, пов. *Див.* Сокальський, пов. Сокальська, округа 36
 Сокальський, пов. 64
 Сокальський, р-н 14, 44-45
 Сокальщина 74, 82
 Сокіл, оселя 11, 26, 95
 "Сокіл", організація 35
 Сокіл Олекса 11
 Соколів, с. Бучацького р-ну 64
 Сологуб (Тершаковець) Ольга 9, 38-39, 41, 68
 Сологуб Роман 41
 Солокія, р. 14
 Соснковські Казімеж 63
 Сосновські 63
 Спаськ, табір 41
 СРСР 52, 54
 СС 57
 СС Дивізія. *Див.* "Галичина", дивізія СС
 Сталін Йосиф 49, 52, 64, 66
 Станиславів, м. *Див.* Івано-Франківськ, м.
 Станиславівська, обл. 17
 Станиславівщина 26, 56, 63, 73

Стара Ягільниця (Ягольниця Стара), с. Чортківського р-ну 59
 "Старий". *Див.* Шкреметко Лев
 Старий Лисець, с.Тисменицького р-ну 63
 Стасюк Михайло 68
 "Сталевий" 88
 "Стах" 36
 Стебник, с. Добромильського пов., тепер Польща 61
 Стефаник Василь 33
 Стефаницька Марія ("Рома") 33, 82
 "Степан". *Див.* Прокопів Богдан
 Стернюк Богдан 41
 Стернюк (Тершаковець) Любов 8, 21, 41, 83
 Стернюк Оксана 41
 Стільсько, с. Миколаївського р-ну 24, 36, 38, 95
 Стокгольм (Штокгольм) 52
 "Стоколос". *Див.* Магоцький Іван
 Стрийка, с. Збаразького р-ну 62
 Стрий, м. 17, 21, 25, 43
 Стрийський, пов. 58
 Стрийщина 21, 26, 61, 72
 Стрілецька Рада 9
 "Стронніцтво Демократичне" 51
 "Стронніцтво Людове" 51
 "Стронніцтво Народове" 51
 "Стронніцтво Праці" 51
 "Строюк". *Див.* Гасин Юрко
 Сукіль, с. Болехівської міськради 21
 "Супрун". *Див.* Благий Зиновій
 Сусік Дмитро ("Ришард") 17
 СУСОП 12
 Схід 50
 Схід Європи. *Див.* Європа, Східна
 Східна Європа. *Див.* Європа, Східна
 Сян, р. 55
 Сяніччина 61
 Сянок, м. 17
Т
 "Тайфун", агентурно-бойова група 38, 40
 Таранович Володимир ("Капраль") 10-11
 "Тарапон". *Див.* Лобойко Семен
 "Тарас". *Див.* Паньків Василь
 "Тарас Чупринка". *Див.* Шухевич Роман

Тарасівка (Германів), с. Пустомитівського р-ну 59
Тарнавиця Лісна, с. *Див.* Лісна Тарновиця, с.
Тарногородський, пов.
Тарноград, пов. *Див.* Тарногородський, пов.
Твердохліб Микола ("Грім") 26, 73, 86
Теребовельщина 62
Теребовля, м. 62
Теренчук Василь 56
"Терлецький". *Див.* Пилух Володимир
Тернопіль, м. 17, 58
Тернопільська, обл. 17
Тернопільщина 16, 58, 62
Тершаковець (Мурафа) Анастасія 11-12, 14, 20-21, 35, 38, 41, 69, 83, 85, 92
Тершаковець Андрій 7, 9-11, 22, 67-69
Тершаковець Григорій 8-10, 38-39, 41, 44, 67, 83
Тершаковець Дарія 68
Тершаковець Дарія Григорівна 9, 12
Тершаковець Зиновій ("Федір", "Чарів", "Червень", "Русич", "Лисий", "44") 7-18, 20-48, 67-69, 72, 75, 77-80, 82-89, 91-93, 95
Тершаковець Любов. *Див.* Стернюк (Тершаковець) Любов
Тершаковець Марія Андріївна. *Див.* Черник (Тершаковець) Марія
Тершаковець Марія Григорівна. *Див.* Білик (Тершаковець) Марія
Тершаковець Марта. *Див.* Личук (Тершаковець) Марта
Тершаковець Михайло Іванович 8, 10
Тершаковець Михайло Григорович 9, 69
Тершаковець (Прухницька) Наталія 9, 14, 67
Тершаковець Омелян 9
Тершаковець Ольга. *Див.* Сологуб (Тершаковець) Ольга
Тершаковець Теодора 9
Тершаковець Февронія 9

Тершаковець Юрій 33, 82
Тершаковці 7-9, 42-44, 47, 83, 94
"Тигр" 88
Тимошенко Семен 52
Тимчій Володимир ("Лопатинський") 44
Товмаччина 63
Тома Василь 61
Томашів, м., тепер Польща 95
Томашівщина 14, 44
Торонто 7, 10, 43-47
Трач Богдан ("Бодьо") 86
"Трибуна Вольності" 51
Триндяк Микола ("Світовий") 79
Тростянець, с. Золочівського р-ну 63-64
Трохим Афтанас 56
Труханів, с. Сколівського р-ну
"Тугар". *Див.* Паньків Василь
У
УБ 44
УГКЦ (греко-католицька церква) 9, 21, 30-32, 46
УДК (Допомоговий комітет) 15, 57
Україна (українські землі) 8, 13, 19, 35, 43-53, 55, 64
Україна, Західна 10, 13-14, 27-28
Українство. *Див.* Українці
Українська академічна гімназія 10, 43
Українська академічна громада в Любліні 12
Українська Головна Визвольна Рада 20
Українська Держава 14
Українська Інформаційна Служба 17, 66
Українська Національна Рада 8
Українська Національна Революція. *Див.* Українська Революція
Українська Революція 18, 33, 42
Українська республіка. *Див.* УРСР
Українські землі *Див.* Україна
Український кооперативний банк 11, 84
Український народ. *Див.* Українці
УЧХ 21, 71
Українці (український народ, українство) 7-8, 10, 12-14, 16, 18-19, 27-29, 32-33, 42, 49-59, 61-65

“Улас”. *Див.* Марусин Володимир
Улично, с. Дрогобицького р-ну 26
“Унія” 51
УНДО 8
УНР 12
УПА 7, 12, 16, 19-21, 26, 32-37, 41-
48, 72, 88-89, 91, 93-94
УПА, ГВШ 16, 20, 26, 41, 72
УПА-Захід 26
УРСР (Українська республіка) 27,
38, 54
УССД 50
“Учасник” 13, 44
“Учасник” 33
Ф
“Ф. Чагрів”. *Див.* Тершаковець Зи-
новій
Фабін А. 61
Федик Марія 68
Федів Іван (“Іскра”) 34, 36, 76
“Федір”. *Див.* Бойко Петро
“Федір”. *Див.* Тершаковець Зиновій
Федун Петро (“811”, “Волянський”,
“Север”) 17, 20, 26, 87
Федючок 40
Федюшка Петро (“Брюс”) 87
Фігурка Василь 56
Філія Української Академічної гім-
назії 10
Філядельфія, м. 43
Фольксдойчери 49, 55-58
Фриз Микола 93
Футала Лев 93
Х
Х. 16
Харків 52
Хатки, прис., тепер частина с. Пле-
банівки Теребовлянського р-ну
62
Хвещук Юлій 45
“Херсонець”. *Див.* Дума Петро
Хлопецький Антін 68
Хмельовський Микола 28, 46
Ходовичі, с. Стрийського р-ну 61
Холм, м. 17
Холмська Рада 60
Холмсько-Підляшська земля 60
Холмщина 14, 44, 59-61, 91
Хомин Василь (“Борис”) 16

Хотимир, с. Тлумацького р-ну 63
Хохонів, с. Галицького р-ну 63
Ц
Целевич 63
Цесь Ян 56
“Циган” 88
Цівінські Адам 56
“Цяпка”. *Див.* Іванус Михайло
“Цьвочок”. *Див.* Дяків Осип
Ч
ЧА 25, 62
“Чагрів”. *Див.* Тершаковець Зиновій
“Червень”. *Див.* Тершаковець Зиновій
Черешньовський Михайло 93
“Чернець”. *Див.* Левкович Василь
Черник (Тершаковець) Марія 8
Черник Микола 68
Черник Федір 8, 13-14, 90
“Черник”, округа 14, 34
Чернихів, с. Зборівського р-ну 62
Чернівці, м. 17
Черче, с. Рогатинського р-ну 30-31,
47
Черчіль Вінстон 54-55
Чижевський Василь (“Демид”) 21
Чорне море 65
Чорний ліс 16
Чорний Микола (“Макольондра”) 88
Чорній Яків 12
“Чорноморець” 86
“Чорнота”. *Див.* Пришляк Євген
Чортків, м. 17
Чортківщина 59
Чортовці, с. Грубешівського пов.,
тепер Польща 60
“Чотовий” 33
“Чубатий”. *Див.* Левкович Василь
Чуловицький ліс 39
Чуловичі, с. Городоцького р-ну 39
“Чумак”. *Див.* Шухевич Роман
“Чупринка”. *Див.* Шухевич Роман
Ш
“Шанец Кресови”, газета 53
Шарак 61
Шарко Антін (“Гірка”) 89
Шашкевич Степан 61
Швеція 52

Шевченко Сергій 47
 Шевченко Тарас 28
 Шевчук Михайло ("Юрко") 88
 "Шелест". *Див.* Сидор Василь
 Шептицький Андрей 54
 Шимановскі Кароль 55
 Шишка Василь ("Громовий") 89
 Шкретко Лев ("Галич", "Декан",
 "Старий") 15, 70
 "Шлях перемоги", підпільна газета
 26
 "Шлях перемоги", газета 47
 Шльомський Іван ("Шпак") 15, 70
 "Шпак". *Див.* Благий Зиновій
 "Шпак". *Див.* Шльомський Іван
 Шпиколоси, с. Золочівського р-ну
 58
 Шпіцер Василь 44
 Штокгольм. *Див.* Стокгольм
 Штуцький Микола 56
 "Шугай". *Див.* Позичанюк Осип
 Шумляни, с. Підгаєцького р-ну 56
 Шухевич Роман (Тарас Чупринка",
 "Чумак", "Чупринка") 10, 27, 35-
 37, 43, 46, 93
 Щербатий 62
 Щирецький, р-н 39
 Щубак Степан 61
Щ
 "Щур" 88
Ю
 "Юнак" 61
 "Юрко". *Див.* Шевчук Михайло
 Юсип Ярослав ("Журавель") 86
 Юшківці, с. Жидачівського р-ну 17,
 58

Я
 "Явір" 33
 "Явір". *Див.* Лаба Василь
 "Явір". *Див.* Паньків Іван
 "Явора", відділ 24
 "Яворенко". *Див.* Мартин Мирос-
 лав
 "Яворенко". *Див.* Паньків Василь
 Яворів, м. 34
 Яворські Юзеф 56
 Ягольниця Стара, с. *Див.* Стара
 Ягільниця, с.
 Яйківці, с., тепер частина с. Анто-
 нівці Жидачівського р-ну 58
 Якимець Кирило ("Бескид") 31, 33,
 81
 Якимчиці, с. Городоцького р-ну
 7-9, 12-14, 34, 39, 43, 68-69, 83,
 91, 94-95
 Янишин Богдан 8
 Янів, р-н. *Див.* Янівський, р-н
 Янівський, р-н 48
 "Яр" 23-24
 "Ярема". *Див.* Пришляк Євген
 "Яремко". *Див.* Паньків Василь
 "Яренко". *Див.* Паньків Василь
 Ярослав, м. 17
 Ясеницька Марія. *Див.* Огоновська
 Марія
 Ятвяги, с. *Див.* Прибілля, с.
 Яцун Богдан 8
 Hałagida Igor 44
 MBP 44
 OUN. *Див.* ОУН
 Warszawa. *Див.* Варшава

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

бл. – близько
бул. – булавний
відп. – відповідальний
ВО – воєнна округа, військова округа
ВУЧК – (Всеукраїнська чрезвычайная комиссия) Всеукраїнська надзвичайна комісія
ГВШ – головний військовий штаб
ГДА – Галузевий державний архів
ген. – генерал
год. – година
ГПУ – (Государственное политическое управление) Державне політичне управління
Гестапо – (Geheime Staatspolizei) таємна державна поліція [Німеччини]
д. – друг
ЗУЗ – Західні українські землі
ЗЧ ОУН – Закордонні частини ОУН
к-р – командир
КГБ – (Комитет государственной безопасности) Комітет державної безпеки
КДБ – Комітет державної безпеки
кол. – колонія
КОП – Крайовий осередок пропаганди
КП(б)У – Комуністична партія (більшовиків) України
Кріпо (Kripo – Kriminalpolizei) Кримінальна поліція [Німеччини]
лейт. – лейтенант
ЛСБ – літерний захід “СБ”
май. – майор
МВД – (Министерство внутренних дел) Міністерство внутрішніх справ
МВС – Міністерство внутрішніх справ
МГБ – (Министерство государственной безопасности) Міністерство державної безпеки
МДБ – Міністерство державної безпеки
НАН – Національна академія наук
НВЗ – Надзвичайний великий збір
НКВД – (Народный комиссариат внутренних дел) Народний комісаріат внутрішніх справ
НКВС – Народний комісаріат внутрішніх справ
НКГБ – (Народный комиссариат государственной безопасности) Народний комісаріат державної безпеки
НКДБ – Народний комісаріат державної безпеки
нн. – невідомий
нпр. – наприклад
о. – отець
ОББ – (Отдел по борьбе с бандитизмом) Відділ боротьби з бандитизмом

обл. – область
ОіСУЗ – Осередні і східні українські землі
ОУН – Організація Українських Націоналістів
ПЗУЗ – Північно-західні українські землі
пов. – повіт, повітовий
полк. – полковник
пор. – поручник
р-н – район
ред. – редактор, редакція
СБ – Служба безпеки
СБУ – Служба безпеки України
сл. п. – славної пам'яті
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст. лейт. – старший лейтенант
СУСОП – Союз українських студентських організацій під Польщею
ТВ – тактичний відтинок
тер. – територія
УБ – Уряд Безпеки (Urząd Bezpieczeństwa)
УГКЦ – Українська греко-католицька церква
УДК – Український допомоговий комітет
УМГБ – (Управление Министерства государственной безопасности)
Управління Міністерства державної безпеки
УНДО – Українське національно-демократичне об'єднання
УНР – Українська Народна Республіка
УПА – Українська Повстанська Армія
упор. – упорядник
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСБУ – Управління Служби безпеки України
УССД – Українська самостійна соборна держава
ЦДАВО – Центральний державний архів вищих органів влади і управління України
ЦК – центральний комітет
ч. – число
ЧА – Червона армія
МВР – (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego) Міністерство Державної Безпеки
ОУН – ОУН

ПЕРЕЛІК ФОТОГРАФІЙ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

Родина Тершаковців	9
Володимир Таранович	10
Зиновій та Анастасія Тершаковці. Львів 1938 р.	11
Зиновій Тершаковець	16
Край ОУН Західні українські землі (ЗУЗ). 1944 р.	17
Зиновій Тершаковець зі стрільцями свої охорони	27
Львівський край ОУН. 1948 р.	34
“Тарас Чупринка” (Роман Шухевич), Зиновій Тершаковець	37
Наталія Тершаковець	67
Григорій Тершаковець, 1928 р.	67
Зиновій Тершаковець, 1931 р.	67
Андрій Тершаковець, 1931 р.	67
Зиновій зі сестрою Ольгою	68
Молодь села Якимчиці	68
Анастасія Тершаковець. 1930-і рр.	69
Зиновій та Анастасія Тершаковці	69
Зиновій Тершаковець із сестрою Дарією, дружиною Анастасією та донькою Мартою	69
Зиновій, Михайло, Андрій Тершаковці	69
Іван Шльомський	70
Петро Марутяк	70
Іван Магоцький	70
Лев Шкреметко	70
Петро Дужий	71
Іван Белейович	71
Мирослав Вовк	71
Юлія Ганущак	71
Зеновій Тершаковець, Ірина Савицька, Олекса Гасин	72
Зеновій Тершаковець, Олекса Гасин, Ірина Савицька	72
Ярослав-Теодор Мороз	73
Микола Твердохліб	73
Володимир Лівий, Ярослав Мельник, Ярослав Мокрій	73
Богдан Прокопів	74
Осип Дяків	74
Василь Левкович	74
Адам Куровицький	74
Зиновій Благий	75
Іван Паньків	75
Ангелина П'ясецька	75
Люба Гайовська	75
Мартин-Василь Мізерний	76
Іван Федів	76
Олекса Ольховий	76
Василь Паньків	76
Зиновій Тершаковець зі стрільцями. Великдень 1946 р.	77

“Петро”, Зиновій Тершаковець, “Горський”, “Ворон”, “Славко”.	77
Зиновій Тершаковець. Великдень 1948 р.	78
Зиновій Тершаковець, Ярослав Дякон, та ін. Великдень 1948 р.	79
Зиновій Тершаковець, “Ворон”, “Горський”, “Славко”. Великдень 1948 р.	79
Зиновій Тершаковець, Ярослав Дякон, Євген Пришляк. Великдень 1948 р.	79
Євген Пришляк, Ярослав Дякон, Зиновій Тершаковець. Великдень 1948 р.	80
Михайло Кадюк, “Майський”, Микола Мошончук.	80
Галина Савицька.	81
Степан Петрушевич.	81
Кирило Якимець.	81
Володимир Пилух.	81
Семен Ванік.	82
Марія Стефаницька.	82
Присвята Зиновія Тершаковця племінникові Юрчикові на титульній сторінці журналу “Літопис УПА”. 2 липня 1948 р.	82
Донька Марта з дітьми о. Романа Лиска.	83
Батько, доньки, дружина.	83
Похорон Григорія Тершаковця.	83
Сторінки залікової книжки З. Тершаковця.	84
Свідectво З. Тершаковця про відбуття практики.	84
Поштова карта З.Тершаковця до Анастасії Мурафи.	85
Листи З. Тершаковця до Ярослава Мельника.	86
Лист З. Тершаковця до Ярослава Мельника.	87
Наказ ВО “Буг” ч. 2/47 за підписом Зиновія Тершаковця, 1 жовтня 1947 р.	88
Подання до відзначення за підписом Зиновія Тершаковця, 8 жовтня 1948 р.	89
Обкладинка журналу “Літопис УПА”, жовтень 1947 р.	90
Обкладинка брошури “Сотник Черник”. 1948 р.	90
Обкладинка брошури “Польське питання”, 1944 р.	90
Обкладинка брошури “Польське питання”, 1944 р.	90
Повідомлення про смерть Зеновія Тершаковця. 1949 р.	91
Хустинка, вишита в ув’язненні Анастасією Тершаковець в пам’ять про свій арешт та про загибель чоловіка Зиновія.	92
Грамота про відзначення Зиновія Тершаковця Золотим Хрестом.	93
Василь Кук та Іван Гель.	94
Обкладинка збірника “Родина Тершаковців.	94
Обкладинка книги Івана Геля “Історія сіл Клічка та Якимчиць”	94
Місцевості, пов’язані із діяльністю Зиновія Тершаковця.	95

ЗМІСТ

Вступ	7
Родина Тершаковців	8
Юнацькі роки	10
Перші кроки у дорослому житті	11
На шляху революційної боротьби	12
Культ Федя Черника	13
Початок великої війни	14
Протинімецьке підпілля	15
Крайовий осередок пропаганди	16
На чолі підпілля Дрогобиччини	20
Газ у криївці	22
Крайовий провід Карпатського краю	25
Повернення на Львівщину	26
Співвідношення сил	29
Вбивство Костельника	30
“Літопис УПА”	32
Життя у підпіллі	33
Ворожі пошуки	38
Загинув на малій Батьківщині	39
Доля родини	41
Пам'ять живе	42
Виноски	43
Додатки	49
Польське питання	49
Ілюстрації	67
Показчик	96
Список скорочень	111
Перелік ілюстрацій	113

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання. Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два – три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіальним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.



LITOPYS UPA –CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is a series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely used or incomprehensible words.



ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць
до історії Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація. Книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний Ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіали, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станиславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3. Книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4. Книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії та додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліційних установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР *Вісник* (ч. 4 (7), серпень 1945), статті та матеріали з 1944-45 рр., які стосуються цілості визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР *Самостійність і Бюро інформацій УГВР* та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Книга містить документи, офіційні повідомлення, публікації й матеріали УГВР в Україні, між ними *Бюро інформацій УГВР*, вип. 4, 6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільського округу. Крім того, подає нові дані про смерть близько ста невідомих повстанців, які загинули на території округу. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа УПА («Лисоня»). Книга містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 р. до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень «*Повстанський стяг*» – виданий з нагоди п'ятиріччя УПА в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу

(«Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 р. до 24 жовтня 1947 р., ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, які продовжував по його смерті сотенний «Бурлака» (Володимир Щигельський), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Костянтин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: «*Тижневі вісті*», «*Лісовик*», «*Інформативні вісті*», «*Інформатор*» і «*Перемога*». Всі числа цих журналів супроводяться англomовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закерзонні та Акт оскарження Олени Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англomовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: «*Нові Лідіце*», «*Виселення єпископа Коциловського*», «*Вибори в СРСР*», «*Нова голодова катастрофа в Україні*», «*Фашистське страшило*», «*До братніх чеського і словацького народів*». 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання командування групи *Шлях перемоги*, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 р., 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. Охоплює збірку нарисів і споминів, друкованих у підпіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще в Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992 р., 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Покажчик до «Літопису УПА»; книга перша: 1-19 томів. Книга містить покажчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, алфавітні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994 р., 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; Книга третя: червень 1941 – травень 1943. Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліцейських установ. 1991 р., 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992 р., 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщено підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992 р., 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався 1942-1946рр. Журнал містив важливу інформацію про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995 р., 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник охоплює не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах,

чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й опікуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень і їх варіантів. 1997 р., XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко. За Україну, за її волю; спогади. Автор – воляк – оповідає про свою діяльність від часу війни у 1939 р. до відходу на Захід у 1945 р.. Спочатку автор був діачем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 р. у підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 р. – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 р. – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом М. Лебеда. 1997 р., 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин. Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 р. до 1953 р. – у підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954 р.. Від 1945 р. була дружиною В. Галаси, заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 р. співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 р. – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині, а також – в тюрмі КГБ у Києві. 1995 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»). 3 юнацьких мрій — у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені 1943 р. до осені 1947 р. в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину зі щоденного життя повстанців та їхніх командирів, та про важке становище українського населення на цих теренах. 1999 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський). Крізь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Крізь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олекси Конопаського («Острове́рха») – «Спомини чотового УПА Острове́рха». Авторі оповідають про свої дії в УПА від 1944 р. до 1949 р. року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000 р., 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартака», «Зенона Семенів» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подано оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави І» та «Переяслави ІІ») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000 р., 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів та інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001 р., 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтінку УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріали). Книга містить документи і матеріали, що стосуються історії та діяльності відділів УПА ТВ «Лемко» в 1944-1947 рр., оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001 р., 900 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації, мапи.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсяду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947 рр.. 2001 р., 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Показчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить показчики псевдонімів, прізвиськ, географічних назв, інституцій, позабучні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серії, також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тверда обкладинка.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить отримані з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико. На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955. Книга містить спогади Івана Лика («Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терещенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережите ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний. Архітектура резистансу: криївки і бункри УПА в світлі радянських документів. Книга містить схеми та описи різних криївок УПА й запліла, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архиві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954 рр., який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002 р., 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшся. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольносьць і Независосьць»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2003 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Люба-чівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів — звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округу ОУН «Батурин», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріали про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004 р., 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 42. Петро Й. Потічний. Літопис УПА – Історія: Документи і матеріали. Вояки УПА, які в 1947-1949 роках пробіглися рейдом у Західну Європу, вважали своїм обов'язком залишити для історії та майбутніх поколінь пам'ять про визвольні змагання в часі Другої світової війни та після її закінчення. Це стало реальністю в 1974 р., коли було створено видавництво «Літопис УПА». Книга містить документи та матеріали про нелегкі будні становлення та діяльності видавництва «Літопис УПА» за 30-літній період діяльності, короткі біографії членів видавничого комітету, адміністрації видавництва, редакторів, авторів, упорядників і фундаторів томів. 2005 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 43-44. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книги містять протоколи переслухань працівниками Служби Безпеки (СБ) ОУН Тернопільської області осіб, підозрілих у співпраці з органами державної безпеки СРСР. Матеріали походять з підпільного архіву, віднайденого у 2004 р. в селі Озерна Зборівського р-ну Тернопільської обл., завдяки с. п. Софрону Кутному. На їх базі можна вивчати організацію, обсяг та дії підпільних структур щонайменше в межах однієї області у 1946–1948 рр., коли тиск на підпілля радянських силових структур був надзвичайно потужний. Також матеріали протоколів яскраво відображають жорстокість, нелюдяність та брутальність радянських репресивних органів, які шляхом терору та насилля снували павутину імперії зла на теренах Західної України.

Том 43. Книга 1: В першій книзі поміщено 85 з 193 наявних протоколів допитів, що охоплюють 13 районів Тернопільщини, зокрема: Бережанський, Білобожицький, Борщівський, Буцацький, Великобобрівський, Великолибочоцький, Великодедерецький, Вишнівецький, Заліщицький, Залозецький, Збаразький і Зборівський райони. 2006 р., 1332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, схеми.

Том 44. Книга 2: Книга є продовженням 43 тому та міститиме подальших 108 протоколів переслухань СБ ОУН, зокрема, з теренів таких районів як: Золотопотіцький, Золотниківський, Козівський, Козлівський, Коропецький, Кременецький, Ланівський,

Микулинецький, Новосільський, Підволочиський, Підгаєцький, Почаївський, Пробижнянський, Скала-Подільський, Скалатський, Теребовлянський, Товстецький, Чортківський, Шумський, та з Рогатинського району Станиславівської області. Тут також поміщені Протоколи ТОС-у, Протоколи смерті, Лист підпільників на Далекий Схід, Протокол однієї події, список функціонерів МВД і МГБ та список слідчих СБ. Вступна стаття до обох книг поміщена в т. 43. 2006 р., 1288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 45. Генерал Роман Шухевич – “Тарас Чупринка” Головний Командир УПА. Книга містить спогади про ген. Романа Шухевича–Тараса Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть. 2006 р., 572 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 46. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книга 3. Книга є важливим доповненням і продовженням тт. 43-44 та містить протоколи переслухань СБ ОУН з п'яти районів Тернопільської обл., зокрема: Великодедерецького, Вишнівецького, Збаразького, Золотниківського та Кременецького. Документи походять з повстанських архівів, віднайдених в околицях сіл Пліхів, Краснопуцча Бережанського р-ну та Петриків Тернопільського р-ну. 2007 р., 896 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 47. Підпільна Пошта України. Книга містить ілюстрації ППУ з філателістичної збірки с.п. Степана Голяша, яка знаходиться в “Колекції Петра Й. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні” при Університеті Торонто (Канада), з коротким описом рисунків марок і блоків, а також вступні статті, що привідкривають історію діяльності Підпільної Пошти України. 2009 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 48. УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945-1946). Дві головні теми книги – перебіг пропагандивних рейдів УПА теренами Північно-Східної Словаччини в серпні-вересні 1945 р. і в квітні 1946 р. (стратегія, цілі, поведінка відділів) та заходи чехословацької армії і органів безпеки ЧСР на припинення діяльності УПА в країні (до вересня 1946 р.). Книга також містить матеріали про чехословацько-радянську та чехословацько-польську співпрацю стосовно УПА, звіти та відомості військової розвідки і національної безпеки ЧСР про дії повстанців, ситуацію українського населення на Закерзонні та документи про реакцію чехословацького суспільства до УПА. 2010 р., 864 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 49. Тернопільщина: “Вісті з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга перша (1943-1947). В книзі подано підпільні інформації про діяльність ОУН і УПА та суспільно-політичну ситуацію в Тернопільській області і суміжних районах. 2010 р., 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 50. Тернопільщина: “Вістки з Терену” та “Вістки з Тернопільщини”. 1943-1950; книга друга (1948-1950). Книга містить подальші документи підпілля ОУН за 1948-1950 рр. щодо суспільно-політичної та економічної ситуації в Тернопільщині. 2010 р., 1240 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

– УПА в світлі словацьких та чеських документів (1948-1950); книга друга (1947-1948).

У НОВІЙ СЕРІЇ, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об'єднань (ЦДАГО) України появилися такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: «До зброї», № 16, 1943, «Повстанець», № 1-6, 1944-1945, «Український перець», № 1-3, 1943-1945 та «Бойовий правильник піхоти». Київ – Торонто, 1995 р., 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто. 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить найповніше зібрання документів ЦК КП(б) У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також подано листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б)У. Київ-Торонто. 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ (1943-1959). Книга перша: (1943-1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1943-1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ-Торонто. 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ. (1943-1959). Книга друга: 1946-1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1946-1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ-Торонто. 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ. (1943-1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ-Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ. (1943-1959). Книга четверта: 1949-1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1949-1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ-Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

8. Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА-Північ і УПА-Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань груп «З3» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»). Київ-Торонто. 2006, 1448 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

9. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944-1945. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Михайло Степаняк, Євген Басюк, Мирослав Гайдук, Ярослав Білинський, Артемізія Галицька, Олександр Луцький, Юрій Стельмашук, Петро Дужий, Микола Дужий, Володимир Павлик, Омелян Польовий, Федір Воробець, Дмитро Вітовський, Василь Левкович. Київ-Торонто, 2007, 912 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

10. Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907-1950). Документи і матеріали. У книзі зібрані документи та матеріали за 1907-2005 рр., які характеризують основні віхи життя і діяльності керівника українського визвольно-революційного руху в 1943-1950 рр. ген. Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) та присвячені його пам'яті. Поряд з документами Галузевого державного архіву СБ України до збірника увійшли документи Державного історичного архіву України у Львові і, частково, – ЦДАВО України, а також матеріали, які публікувалися в “Літописі Української Повстанської Армії” (Торонто) та в інших виданнях. Київ-Торонто, 2007, 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

11. Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 — грудень 1943 рр.). До книги увійшли 353 раніше не опублікованих документи з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі за серпень 1942 — грудень 1943 рр., які відображають діловодство КП, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 — вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, кушів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень — грудень 1943 р.р.). Київ-Торонто, 2007, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

12. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. Том містить документи командування воєнної округи і окремих підрозділів, пресові видання “Буг”, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ–Торонто, 2008 р., 800 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

13. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 2. Том містить документи командування Воєнної Округи і окремих підрозділів, пресові видання, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ – Торонто, 2009 р., 1232 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

14. УПА і запілля на ПЗУЗ. 1943–1945. Невідомі документи. До збірника увійшли нещодавно виявлені у різних архівах України історичні джерела УПА (УПА–Північ) (266 документів, світлини), що раніше були не відомі широкому загалові. У них висвітлюється історія керівництва, військових підрозділів, армійського запілля за 1943–1945 рр. Територіальний ареал: північний захід, центр, північний схід Волині, Південне Полісся. Київ – Торонто, 2010 р., 640 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку томи НС:

– **Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2.**

– **“Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944 – 1954 рр.”**

Серія «Літопис УПА» – Бібліотека

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув’язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м’яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В’ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з мало відомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940–1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об’єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м’яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943–1945 роках на Закерзонні, та про його страдницьке життя в більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича (“Вороного”), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана (“Тучі”), вояків УПА Івана Філя (“Шеремети”), Івана Василевського–Путко (“Вуса”), оргмоба Костя Міхалика (“Думи”) та зв’язкової Катерини Когут–Лялюк (“Гризної”). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія (“Кулю”, “Мушку”, “Ударника”), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуковець. Реєстр осіб, пов’язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944–1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944–1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні

документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних теренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов'язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м'яка палітурка.

6. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуковець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939-1950 (за архівними документами). У цій праці зібрана трагічна інформація про особи та події, що, безпосередньо чи опосередковано, у позитивному чи негативному плані, були пов'язані з визвольною боротьбою на території тодішньої Дрогобицької області у 1939-50-х роках. Основна інформація – результат опрацювання документів архівних справ Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та інших архівів, а також видань, публікацій і машинописів з цієї тематики; дописів, свідчень, спогадів та листів. Львів, 2005, 1312 стор., ілюстрації, тверда палітурка.

7. Володимир Ковальчук. Діяльність ОУН (б) та Запілля УПА на Волині та південному Поліссі (1941-1944 рр.). В книзі досліджено інформативний потенціал джерел з історії діяльності мережі ОУН і запілля УПА на ПЗУЗ. Обговорюється формування первісної джерельної бази, особливості фондоутворення, діловодство, проводиться класифікація документального масиву джерел та з'ясовано особливості діяльності референтур ОУН(б) і запілля УПА. Львів, 2006, 512 стор., тверда палітурка.

8. Онишко Леся. «Нам сонце всміхалось крізь ржаві ґрати». Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. У цій монографії на основі архівних документів та матеріалів, спогадів учасників подій досліджено етапи становлення світогляду Катерини Зарицької, її участь в формуванні Українського Червоного Хреста; діяльність в референтурі пропаганди ОУН (б) та налагодження зв'язків головнокомандувача УПА Романа Шухевича; показано її життєвий шлях в тюрмах і таборах СССР, а потім на волі. Львів, 2007, 928 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

9. Коханська Галина. З Україною у серці. Спомини. Спомини присвячені історії національно-визвольного руху на Волині 1930-1950 рр. Вони відображають діяльність польського окупаційного режиму та більшовицькі репресії 1939-1941 рр. Авторка детально розповідає про свій вступ в ряди ОУН, проходження вишколів, свою діяльність в Колківській республіці УПА у відділі розвідки. Окремий розділ споминів присвячений ув'язненню в комуністичних таборах. Львів, 2008, 400 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

Серія «Події і люди»

1. Посівнич Микола. Нескорений командир. У нарисі висвітлюється життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Торонто-Львів, Видання 2-е, доповнене. 2008, 80 стор., ілюстрації.

2. Осьмак Наталка. Кирило Осьмак – нескорений Президент УГВР. Пропоноване дослідження розкриває на основі архівних документів і матеріалів невідомі сторінки життя і діяльності одного з чільних керівників українського визвольного руху 1940-х років. – Торонто-Львів, 2008, 128 стор., ілюстрації.

3. Посівнич Микола. Степан Бандера. Життя присвячене свободі. Пропоноване дослідження присвячене життю та діяльності Провідника ОУН та ЗЧ ОУН Степана Бандери в 1920–1959 рр. На основі спогадів та документів у книзі висвітлено боротьбу і роль ОУН і ЗЧ ОУН та її лідера у тогочасних суспільно-політичних процесах. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувалася особистість майбутнього Голови проводу ОУН та ЗЧ ОУН. Торонто–Львів, 2008, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Короткий біографічний спомин Петра-Йосифа Потічного, написаний англійською мовою, охоплює період від народження до часу, коли він, як юнак, вояк УПА, прибув зі своїм відділом до Західної Німеччини під кінець 1947 р. Торонто–Львів, 2008, 124 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

5. «Грім» – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. / Упорядник Роман Грицьків. Видання присвячене полковнику Української Повстанської

Армії Миколі Твердохлібу – «Грому». Кризь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльності видатного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930-х – 1950-х років у Карпатах. Торонто–Львів, 2008, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

6. Михайло Романюк, Петро Федун – «Полтава» – провідний ідеолог ОУН та УПА. Пропоноване видання присвячене життю та діяльності одного із керівників збройного підпілля ОУН та УПА Петра Федуну – «Полтави». На основі архівних документів висвітлено процес формування світоглядних позицій, національно-патріотичних переконань та його творчої спадщини. Торонто–Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

7. Українська Головна Визвольна Рада / Упорядники П. Й. Потічний, М. Посівнич. У книзі про УГВР поміщено статті Р. Шухевича, М. Дужого і А. Камінського, спогади Л. Шанковського, Д. Ребет у яких висвітлено боротьбу і роль УГВР у тогочасних українських суспільно-політичних процесах. Торонто–Львів, 2009, 136 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

8. Володимир Іванченко. Квітка у червоному пеклі: життєвий шлях Людмили Фої. Брошура присвячена життю Людмили Фої («Оксани», «М. Перелесник»), 1923–1950, котра була одним із організаторів підпілля ОУН (б) у м. Києві під час Другої світової війни. Арештована вона витримала тортури в'язниці НКДБ. Будучи ключовою фігурою у протистоянні радянських спецслужб з СБ ОУН, зірвала потужну чекістську операцію з виявлення та знищення керівників українського визвольного руху. Одночасно вона – авторка чудових літературних творів. Людмила Фоя загинула в нерівному бою з військовою групою МДБ, рятуючи пораненого друга. Торонто – Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

9. Олександр Ішук. Життя та доля Михайла Дяченка – «Марка Боєслава». Книга присвячена життю та долі Михайла Дяченка – поета, письменника, підпільника й одного з керівників Карпатського КП ОУН, автора чималої кількості поетичних творів та оповідань, у яких чітко продемонстровано мету та завдання українського визвольного руху середини ХХ століття. Вперше оприлюднено раніше невідому інформацію про заходи радянських каральних органів із розшуку М. Дяченка, виявлену в ГДА СБУ, окремі його твори та маловідомі фотографії. Торонто – Львів, 2010, 140 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

10. Олександр Ішук, Володимир Іванченко. Життєвий шлях Галини Голояд – «Марти Гай». У книзі чи не вперше на основі архівних документів МДБ УРСР, збережених в Галузевому державному архіві СБ України, детально висвітлено життя та долю однієї з цільних діячок українського визвольного руху Галини Голояд – «Марти Гай». Книгу доповнено творами письменниці, маловідомими фотографіями та документами з архівів радянської державної безпеки. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

11. Володимир Мороз. Портрет Осипа Дяківа–«Горнового». Книга присвячена життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН на українських землях та заступника Голови генерального секретаріату УГВР, підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа. На підставі широкого масиву джерел з'ясовано його внесок в український національно-визвольний рух, висвітлено основні ідеї понад двох десятків публіцистичних праць. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

12. Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець–«Федір». Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання «Літопис УПА». Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З. Тершаковця «Польське питання», в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію українською та англійською мовами про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (*Introduction to the Series*), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (*Ordering information*), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (*Litopys UPA volumes*), де про кожний том подано не тільки повну бібліографічну інформацію (титильна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (*Related Materials*). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та Збройного підпілля в Україні.

Аналогічну інформацію англійською мовою можна знайти також на web сторінці за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopysupa/index.html>

*Про подальші інформації можна звертатися на адресу
Адміністрації:*

— Микола Кулик — **mykola.kulyk@litopysupa.com**

або Редакції:

— Петро Й. Потічний — **peter.potichnyj@litopysupa.com**

Адміністрація в Україні — litopys@bs.lviv.ua

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

Пишіть на подані адреси або також на
www.litopysupa.com



**ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В США Й КАНАДІ
та
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ім. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ В США Й КАНАДІ**

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ “ЛІТОПISУ УПА”

*М. Бохно, І. Василевський-Путко, І. Гомзяк, Параска Грицай,
О. Дольницький, О. Жигар, Б. Ковалик, М. Ковальчин, М. Кошик,
М. Кулик, Р. Кулик, Катерина Лялюк, М. Луцзак, М. Мірус, П. Мицак,
Емілія Нагірна-Зінько, Марія Пискір, А. Потічний, П. Потічний,
С. Рогатинський, М. Рошецький, І. Росіл, Наталя Солтис,
І. Терепенко, Ярослава Філь, О. Циліюпа, С. Шпак, Є. Штендера*

Адміністрація:

М. Кулик, Р. Кулик, Емілія Нагірна-Зінько, Наталя Солтис

Адреса:

*LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station “C”
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada
mykola.kulyk@litopysupa.com*

Адміністрація в Україні:

Ігор Гомзяк, Богдан Столяр

**Благодійний Громадський Фонд “Літопис УПА”
ім. Володимира Макара
Микола Посівнич**

Адреса: “Літопис УПА”

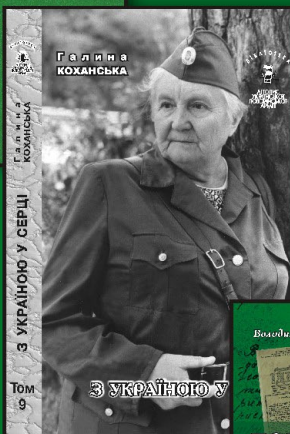
**пл. Міцкевича, 6/7, Львів 79000 Україна
тел.(38-032) 272-4064 e-mail: litopys@bs.lviv.ua**



50

ЛІТОПИС УПА

ТОМ
14



ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО ПОВСТАНСЬКОГО АРМІЇ

LITOPYS U.P.A.

P.O. Box 97, Station "C"

Toronto, ON M6J 3M7

CANADA

mykola.kulyk@litopysupa.com

<http://www.litopysupa.com>

“ЛІТОПИС УПА”

пл. Міцкевича, 6/7

Львів, 79000

UKRAINE

е-пошта: litopys@bs.lviv.ua



Володимир МОРОЗ

Серія "ПОДІЇ І ЛЮДИ"



ЛІТОПИС
УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВСТАНСЬКОЇ
АРМІЇ



*до тризначного :
... тризначного :
... Байової жорсткості І. К.
... в Україні, ре. 10
... 20-х українців аф
... . Тимчасово
... аф жорсткості
... за що бореться
... , в. 12, за*
**ЗИНОВІЙ
ТЕРШАКОВЕЦЬ-
"ФЕДІР"**